

EEN SOCIAAL-ECONOMISCHE SCHETS VAN HET RUILVERKAVELINGSGEBIED
"LOLLEBEEK"
(gemeenten Horst en Venray)

Nota No. 123

Afd. Streekonderzoek

INHOUD

	Blz.
HOOFDSTUK I ALGEMEEN	3
HOOFDSTUK II ECONOMISCHE STRUCTUUR VAN HET RUILVERKAVELINGS- GEBIED	5
A Samenstelling van de beroepsbevolking	
B Hoofd- en nevenberoepen van grondgebruikers	
C Historische ontwikkeling	
HOOFDSTUK III PRODUKTIEPLAN EN BEDRIJFSVOERING	11
A Produktieplan	
B Grasland en rundveestapel	
C Varkenshouderij	
D Kippenhouderij	
E De tuinbouw	
F Mechanisatie	
G Financiële positie van de bedrijven	
H Arbeidsbehoefte en -effect	
I Arbeidsvoorziening	
J Indeling van de bedrijven in groepen op grond van verschillen in productieplan	
HOOFDSTUK IV RUIMTELIJKE PRODUKTIE-OMSTANDIGHEDEN	23
A Cultuurtechnische situatie	
B Eigendoms- en pachtverhoudingen	
C Veranderingen in de bedrijfsoppervlakten	
D Openbare nutsvoorzieningen	
HOOFDSTUK V SOCIALE OMSTANDIGHEDEN	26
A Leeftijd van de bedrijfshoofden	
B Bedrijfsopvolging en afvloeiing	
C Land- en tuinbouwonderwijs	
HOOFDSTUK VI SLOTOPMERKINGEN	33
Lijst van cartogrammen, grafieken en bijlagen	

HOOFDSTUK I

ALGEMEEN

In deze sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied "Lollebeek" is getracht een zo volledig mogelijke samenvatting te geven van het statistische materiaal dat betreffende dit gebied voorhanden is.

De aard der beschikbare gegevens is te globaal om tot een diepgaande beschrijving te komen. Deze schets dient dan ook te worden beschouwd als niet meer dan een terreinverkenning.

De statistische gegevens werden op het Centraal Bureau voor de Statistiek overgenomen uit de metellingen 1955 en 1957 en de decembertelling 1956. Dank zij de medewerking van enige plaatselijke deskundigen kon worden uitgegaan van de in het blok wonende grondgebruikers. Van sommige dezer grondgebruikers is een gedeelte van de grond buiten het blok gelegen; deze grond is wel meegeteld. Daarentegen moest de grond van buiten het blok wonende grondgebruikers buiten beschouwing worden gelaten.

De Commissie voor de Agrarische Belangen in Limburg heeft de formulieren van een door haar in 1955 gehouden enquête in de gemeenten Horst, Sevenum en Venray - welke door de I.B.M. op Hollerith werd verwerkt - zeer welwillens ter beschikking gesteld voor dit onderzoek. Hierdoor kwamen belangrijke aanvullende gegevens beschikbaar, waarvan in deze schets een dankbaar gebruik kon worden gemaakt. Deze schets kon hierdoor een uitgebreider karakter krijgen dan voorgaande soortgelijke beschrijvingen.

De geïnventariseerde grondgebruikers zijn met behulp van de reeds genoemde plaatselijke deskundigen ingedeeld in een viertal beroepsgroepen. Bij deze beroepsindeling geldt als criterium de tijd, die aan het hoofd- en het nevenberoep wordt besteed.

- Groep A: grondgebruikers, die hun beroep uitsluitend in de land- en tuinbouw hebben (zuivere landbouwers).
- Groep B: landbouwers of tuinders met nevenberoep (minder dan helft van de tijd wordt aan het nevenberoep besteed).
- Groep C: niet-landbouwers of -tuinders met enig grondgebruik (minder dan de helft van de tijd wordt aan het eigen landbouw-tuinbouwbedrijf besteed).
- Groep D: rustende boeren of tuinders, restbedrijven, sohijnbedrijven, zoals renteniers, niet-agrariërs met enig grondgebruik. Verder zijn hierbij ondergebracht de bedrijven welke afwijken van het normale gezinsbedrijfstype, zoals grote bedrijven van N.V.'en of gemeentelijke bedrijven.

Ten einde de positie van de tuinbouw in het blok te kunnen nagaan, zijn de beroepsgroepen A en B verder onderverdeeld in vier groepen. Als criterium is hierbij aangehouden de oppervlakte van de tuinbouwteelten en het al of niet aanwezig zijn van akkerbouwgewassen, terwijl in grensgevallen de instelling van de desbetreffende bedrijfshoofden bepalend was. ("Voor welke tak voelt de grondgebruiker het meeste

en op welk gebied is hij het meest bekwaam?")

Groepen A1 + B1: "zuiver boer", bedrijven zonder tuinbouw.

Groepen A2 + B2: "boer-tuinder", bedrijven met enige tuinbouw.
De akkerbouw en de veehouderij zijn hier echter het belangrijkste.

Groepen A3 + B3: "tuinder-boer", bedrijven met in hoofdzaak
tuinbouw. Akkerbouw en veehouderij komen hier ook voor, doch speciaal de akkerbouw is ondergeschikt.

Groepen A4 + B4: "zuiver tuinder", bedrijven zonder akkerbouw.
De tuinbouw is hier hoofdzaak. Veehouderij komt meestal ook wel voor, doch is van minder belang.

Het ruilverkavelingsblok omvat in de gemeente Horst vier kerkdorpen, in de gemeente Venray zes kerkdorpen geheel of gedeeltelijk. Om na te gaan of er op grond van het statistische materiaal tussen de diverse kerkdorpen verschillen zijn te constateren, zijn de gegevens gesplitst naar kerkdorpen verwerkt. Op bijgaand kaartje zijn de grenzen tussen de kerkdorpen aangegeven. Uiteraard zijn deze grenzen hier en daar vrij arbitrair, doch dit behoeft voor een aanduiding van eventuele verschillen tussen de kerkdorpen geen bezwaar te zijn. Het materiaal in de tabellen en de grafieken is alleen gedetailleerd opgenomen wanneer er inderdaad belangrijke verschillen bestonden.

Waar in de tabellen en de grafieken over "Venray" en "Horst" wordt gesproken, worden, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, de delen van de gemeenten, die in de ruilverkaveling "Lollebeek" vallen, bedoeld.

Schaal 1:500 000

Assn. T 57787
478

HOOFDSTUK II
ECONOMISCHE STRUCTUUR VAN HET RUILVERKAVELINGSBLOK

A. Samenstelling van de beroepsbevolking

Regionale ontwikkelingsplannen - zoals ruilverkavelingen in feite zijn - dienen behalve op gegevens van landbouwkundige aard ook op goede gegevens over de andere bedrijfstakken gebaseerd te zijn, omdat een welvarende landbouw in open verbinding moet staan met andere bedrijfstakken. Het spreekt vanzelf, dat deze vraagstukken ook in het gebied van de Lollebeek van groot gewicht zijn. Uiteraard kan in deze schets het vraagstuk van de onderlinge relatie landbouw-industrie niet volledig worden behandeld, zodat met enkele globale statistieken moet worden volstaan.

In tabel 1 zijn enige aan de (nogal verouderde) volks- en beroepstelling 1947 ontleende gegevens opgenomen.

Tabel 1

BEROEPSBEVOLKING 1947

Gebied	Percentage van de beroepsbevolking, dat werkt in:				
	de landbouw	de bouwnijverheid	de voedingsmiddelenindustrie	andere industrieën	overige beroepen
IJsselstein (wijk 0)	84	3	1	3	9
Leunen-Veulen (wijk 3)	74	4	2	6	14
Oirlo-Castenray (wijk 5)	74	5	2	5	14
Venray (gehele gemeente)	46	10	3	9	32
Horst-Meterik-Hegelsom-America (wijk 3)	45	11	4	13	27
Horst (gehele gemeente)	54	9	3	12	22

Bron: C.B.S.-volks- en beroepstelling 1947

Venray is dus duidelijk verder geïndustrialiseerd dan Horst. Behalve de voedings- en genotmiddelenindustrie zijn de metaalnijverheid en de confectie-industrie van betekenis. Dat de niet-agrarische werkgelegenheid sedert 1947 wel is toegenomen wordt aangetoond door tabel 2 (geheel vergelijkbaar zijn de cijfers in de tabellen 1 en 2 echter niet).

Tabel 2

BEROEPSBEVOLKING 1956

Gemeente	Percentage van de mann. beroepsbev. werkend in		Percentage van de vrouw. beroepsbev. werkend in	
	agr. bedr.	niet-agr. bedr.	agr. bedr.	niet-agr. bedr.
Venray	34	66	25	75
Horst	42	58	33	67

Bron: C.B.S.-algemene woningtelling 1956

Voorts was voor deze schets beschikbaar een studie die ten behoeve van het Agrarisch Ontwikkelingsplan voor N.W.Limburg werd gemaakt. Aan dit rapport is de volgende tabel ontleend, die de toestand van begin 1956 weergeeft.

Tabel 3

PERSONEN WERKENDE IN DE INDUSTRIE

Kerkdorpen	Percentage personen in de industrie 1)
Venray-dorp	6,4
Oostrum	2,9
Oirlo	1,0
Castenray	1,5
Leunen	2,4
Heide	0,3
IJsselstein	0,9
Horst-dorp	3,8
Hegelsom	3,6
Meterik	1,8
America	3,5
N.W.Limburg (de gemeenten Venray, Horst en Sevenum)	3,6
Provincie Limburg	13,7

1) Van het totale aantal inwoners per kerkdorp, exclusief de bevolking in gestichten.

Bron: Commissie voor de Agrarische Belangen in Limburg.

Uit tabel 3 blijkt, evenals uit tabel 1, hoewel minder duidelijk, dat de industriële beroepsbevolking voornamelijk in de beide hoofddorpen Horst en Venray woonachtig is, terwijl verder alleen in Hegelsom en in America een groep industrie-arbeid(st)ers van enige betekenis woont. Een vergelijking met de gehele provincie Limburg toont aan dat Noordwest-Limburg nog zeer sterk in industrialisatie bij de provincie achterblijft (Limburg 13,7%). Wel vermeldt het onderzoek dat het aantal vrouwelijke industriële

arbeidskrachten relatief belangrijker is dan in de provincie.

Belangwekkend zijn de resultaten van een onderzoek naar de sociale herkomst der jongere industriële arbeidskrachten. Ook in het verband van de ruilverkaveling is nl. de vraag interessant in hoeverre de jongere generatie naar de industrie overgaat. Van de oudere generatie industrie-arbeiders is genoegzaam bekend, dat zij pas op oudere leeftijd naar de industrie konden overgaan; de industriële ontwikkeling in Noordwest-Limburg is pas na de Tweede Wereldoorlog op gang gekomen. Uit het onderzoek bleek, dat in het bijzonder in de agrarische kerkdorpen de thans in de industrie werkende jongeren relatief in mindere mate uit de agrarische sector voortkwamen. Alleen in Venray-dorp en in Horst was het aandeel van de agrarische groepen in de huidige jonge industriebevolking woonachtig in deze plaatsen, in overeenstemming met het aandeel van de agrarische beroepsbevolking in de totale beroepsbevolking.

Er kan nog worden opgemerkt dat de industriële werkgelegenheid in het gebied zelf onvoldoende is. In Horst werkt van de in de industrie werkzame mannen slechts 24% ter plaatse, in Venray 71%. De pendelaars bleken zeer grote afstanden af te leggen: Mijnstreek, Eindhoven, Helmond, Venlo, enz. Een geleidelijke industrialisatie van Horst en Venray wordt gewenst geacht, waarbij in het bijzonder aandacht moet worden geschonken aan het aantrekken van arbeidskrachten uit de agrarische sector. Middelen hiervoor zijn beroepskeuzevoorlichting en stimulering van niet-agrarische technische opleidingen. In hoofdstuk V B zal nog op de overgang van agrarische jongeren naar de industrie worden teruggekomen.

De P.P.D. is reeds enige tijd bezig met de opstelling van een sociaal-economische bevolkingsprognose. De prognose van de economische ontwikkelingstendenzen in Limburg is nog niet gereed. Het lijkt hier wel de plaats op deze studie de aandacht te vestigen, daar de uitkomsten ervan van belang zullen zijn voor de uitvoering van de ruilverkaveling. In dit verband denke men b.v. aan de omvang van de noodzakelijke afvloeiing uit de agrarische groep en aan het beschikbaar stellen van grond voor industrieterrein en voor woningbouw.

In het navolgende zal uiteraard alleen aan de landbouw en aan de landbouwende bevolking aandacht worden besteed.

B Hoofd- en nevenberoepen van grondgebruikers

Een overzicht van het aantal bedrijven naar grootteklasse en naar beroepsgroep wordt in bijlage 1 gegeven. Opmerkelijk is het grote aantal C-bedrijven in Horst t.o.v. dat in Venray. Vooral in het dorp Hegelsom is dit aantal vrij groot (23%). In America is dit aantal het geringste (13%), doch evenwel nog hoog in vergelijking met de dorpen van Venray.

In bijlage 2 zijn de nevenberoepen van de bedrijfshoofden in groep B per kerkdorp weergegeven. De meest voorkomende nevenberoepen zijn met de landbouw verwant: de dienstverleningen in de landbouw of hieraan verwante bedrijven.

De niet-landbouwers met grondgebruik (C-bedrijfshoofden) zijn voor ruim de helft in loondienst buiten de landbouw (bijlage 3). De oppervlakte van hun bedrijven is meestal zeer gering (1,70 ha gemiddeld). Al deze bedrijven gezamenlijk

beslaan echter nog 236 ha, wat neerkomt op bijna 3% van de totale oppervlakte cultuurgrond in het blok. In groep D is een drietal bedrijven opgenomen welke niet tot de normale landbouwbedrijven gerekend kunnen worden. De totale oppervlakte cultuurgrond van deze drie bedrijven is 413 ha. De overige D-bedrijven met een totale oppervlakte van 85 ha cultuurgrond vormen een vrijwel te verwaarlozen groep.

In grafiek I is een beeld gegeven van de aantallen bedrijven in de verschillende grootteklassen per kerkdorp.

C. Historische ontwikkeling

De eerste landbouw in deze streek werd uitgeoefend op de bouwlandgronden welke hier als "veld" of "velden" worden aangeduid. Het zijn vlak gelegen droge gronden - lage grondwaterstand - met een betrekkelijk hoog humusgehalte. De boerderijen liggen aan de randen van de velden. Midden op de velden treft men geen boerderijen aan. Deze gronden zijn voor grasland minder geschikt. Later werden de beekdalgronden ontgonnen en meest als grasland in gebruik genomen.

Tussen deze gronden liggen de lemige heidesandgronden welke in het volgende stadium werden ontgonnen. Deze lemige heidesandgronden zijn vrij goed vochthoudend. Pas veel later is men tot ontginning overgegaan van de niet-lemige heidesandgronden.

Als gevolg van de uitbreiding van de bewoning stroomopwaarts langs de geulen treft men de oude peeldorpen (Venray, Horst, Oirlo en Oostrum) daar aan, de ontginningsdorpen (IJsselstein en America) te midden van de heidevelden en jonge ontginningsgronden. Deze ontginningsdorpen zijn nog van recente datum; IJsselstein is in 1920 ontstaan.

Over de historische ontwikkeling van het aantal bedrijven en de gemiddelde bedrijfs grootte zijn alleen gegevens bekend die betrekking hebben op de gehele gemeente. Het is niet mogelijk historische gegevens te verschaffen die voor het Lollebeekgebied gelden (zie bijlage 4 en de grafieken II, III en IV). In Venray is van 1910 af het aantal bedrijven kleiner dan 5 ha geleidelijk gedaald tot het in 1955 26% bedroeg. Het aantal bedrijven in de grootteklassen 5-10 ha, 10-20 ha en \geq 20 ha is gestegen. Vooral in de klasse 10-20 ha is de toeneming groot geweest. Uiteraard hielden de totale oppervlakte cultuurgrond en de gemiddelde bedrijfs grootte hiermede gelijke tred. De bedrijven in Venray zijn van gemiddeld 6,72 ha tot 10,03 ha in oppervlakte toegenomen (grafiek IV). Het een en ander is sterk beïnvloed door de ontginningen in IJsselstein en omgeving. Vooral ook de toeneming van het aantal bedrijven van 10-20 ha wordt hierdoor verklaard; 83% van de bedrijven in IJsselstein behoort nl. tot deze grootteklasse. Ten gevolge van de vermindering van het aantal kleine bedrijven in de overige kerkdorpen is ook daar de gemiddelde bedrijfsoppervlakte toegenomen sedert 1910. De uitbreiding van de oppervlakte cultuurgrond in Venray heeft steeds zeer regelmatig plaats gehad. Er zijn nog steeds mogelijkheden voor ontginning aanwezig. De Meerselse Peel (buiten het ruilverkavelingsblok gelegen) is het jongste grote complex dat ontgonnen werd, terwijl voor ontginning nog in aanmerking komt de z.g. Heidse Peel in de gemeente Venray.

In de gemeente Horst heeft de agrarische ontwikkeling een geheel ander verloop gehad. De relatieve toeneming van het aantal bedrijven is vrijwel gelijk aan die in Venray. De oppervlakte cultuurgrond daarentegen is hier relatief nog niet met de helft van die in Venray toegenomen, hetgeen voornamelijk een gevolg is van de langzame voortgang bij de ontginning onder Griendtsveen. Wanneer wij tevens constateren dat het aantal bedrijven van 1-5 ha is gestegen - overigens is de toeneming geringer dan die der grotere bedrijven - dan blijkt dat de uitbreiding van de oppervlakte cultuurgrond in Horst niet heeft geleid tot een algemene bedrijfsvergroting. Hierbij moet worden opgemerkt, dat in Meterik en in America wel ontginningsbedrijven zijn ontstaan - echter in veel geringere mate dan in de omgeving van IJsselstein - waardoor de toeneming van het aantal bedrijven van 10-20 ha wordt verklaard. De grootste toeneming van het aantal bedrijven had plaats in de grootteklasse 5-10 ha. De gemiddelde bedrijfsgrootte in Horst is ten gevolge van deze ontwikkelingen in de verschillende grootteklassen anders verlopen dan in Venray. Na 1947 zien wij zelfs dat de gemiddelde bedrijfsgrootte is afgenomen. Wij zullen zien, dat de ontwikkeling van Horst tot tuinbouwcentrum hiermee nauw samenhangt. Een eerste indruk van de tuinbouwontwikkeling in de beide gemeenten verschaft tabel 4.

Tabel 4

TUINGROND

Gebied	Percentage cultuurgrond in gebruik als tuingrond in					
	1910	1921	1930	1947	1950	1955
Horst	2	2	2	8	9	18
Venray	3	3	3	3	2	4
Noord-Limburg	2	2	3	6	6	8

Bronnen: Directie van de Landbouw (1910-1930) en C.B.S. (1947-1955)

Wanneer rekening wordt gehouden met de vrij omvangrijke vermeerdering van de totale oppervlakte cultuurgrond, blijkt uit deze tabel dat sinds 1930, met name in Horst, de tuinbouw zeer sterk in betekenis is toegenomen.

De aantalsontwikkeling van de bedrijven in de onderscheidene grootteklassen in de gemeente Horst kan men zich globaal als volgt voorstellen:

- ≥ 10 ha geringe toeneming, in hoofdzaak door stichting van ontginningsbedrijven, verder door vergroting van bestaande bedrijven;
- 5-10 ha sterke toeneming, voornamelijk door vergroting van bestaande bedrijven en in mindere mate door stichting van kleine bedrijven, waarop de tuinbouw naast de landbouw werd uitgeoefend;
- 1- 5 ha in de laatste jaren een toeneming, door stichting van tuinbouwbedrijven en door de omzetting van kleine landbouwbedrijffjes in tuinbouwbedrijven.

In de grafieken is het landbouwgebied Noord-Limburg ter vergelijking opgenomen.

In tabel 5 is een overzicht van de huidige bedrijfs-groottestructuur gegeven in de beide gemeenten en in de delen van de gemeenten welke in het ruilverkavelingsblok zijn gelegen.

Tabel 5

BEDRIJFSGROOTTE

Beroeps-groep	Gebied	Jaar	Percentage bedrijven in de grootteklasse van					Gem. grootte in ha v.d. bedr. ≥ 1 ha	
			1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-30 ha	≥ 30 ha		
Alle be-roepen	Horst(gehele gem.)	1955	52	26	18	3	1	7,11	
	Venray (id.)	1955	26	29	39	4	2	10,03	
	Lollebeek {	Horst	1957	56	20	19	3	2	7,53
		Venray	1957	25	27	44	4	0	10,69
Hoofdber-oep landbou-wer of tuinder	Horst(gehele gem.) ¹⁾	1955	50	27	19	3	1	7,39	
	Venray (id.) ¹⁾	1955	22	31	41	4	2	10,30	
	Lollebeek {	Horst ²⁾	1957	52	22	21	4	1	7,26
		Venray ²⁾	1957	18	29	48	4	1	10,02

- 1) Grondgebruikers met hoofdberoep landbouwer of tuinder volgens C.B.S.
- 2) A- en B-grondgebruikers volgens L.E.I.

Bron: C.B.S.

Het blijkt dat de delen van de gemeenten, die samen het Lollebeekgebied vormen, weinig afwijken van de gemeente als geheel. De indeling naar beroepsgroep is in tabel 5 door middel van twee geheel van elkaar verschillende methoden geschied, waardoor afwijkingen in de percentages zuivere boeren en tuinders worden veroorzaakt. De gegevens omtrent de historische ontwikkeling, welke uitsluitend op de gehele gemeente betrekking hebben, zijn echter als voldoende representatief voor het ruilverkavelingsblok te beschouwen.

HOOFDSTUK III

PRODUKTIEPLAN EN BEDRIJFSVOERING

Het westelijke deel van het blok - de Peel - is een ontginningsgebied van vrij recente datum. Het omvat het dorp IJsselstein en gedeelten van de dorpen Heide, Leunen, Meterik en America. Meer oostelijk vindt men gronden van betere kwaliteit, welke reeds vroeger zijn ontgonnen. Op deze gronden is de tuinbouw van grote en steeds toenemende betekenis geworden, voornamelijk in het zuidoosten.

Zoals in hoofdstuk I reeds is vermeld, zijn de A- en B-bedrijven onderverdeeld in verband met de betekenis van de tuinbouw. Bij deze indeling is naast een objectief waarneembare maatstaf in het produktieplan (nl. het al of niet voorkomen van tuinbouwteelten) vooral gelet op aard en ambitie van het bedrijfshoofd (is hij boer of tuinder?). Deze indeling is in deze nota bij wijze van experiment toegepast. Het omvangrijke statistische materiaal kon met behulp van deze verdeling iets overzichtelijker worden gemaakt. De relatieve betekenis van de verschillende beroepsgroepen in de kerkdorpen is in tabel 6 weergegeven.

Tabel 6

DE BETEKENIS VAN DE TUINBOUW OP DE A- EN B-BEDRIJVEN

Gebied	Aantal A- en B-bedrijven	Percentage bedrijven in de beroepsgroepen:			
		A1 + B1	A2 + B2	A3 + B3	A4 + B4
America	64	9	49	42	-
Hegelsom	77	5	29	58	8
Meterik	127	15	43	42	-
Dorp	136	1	40	47	12
Horst	404	8	40	47	5
IJsselstein	116	90	10	-	-
Leunen	158	51	43	6	-
Castenray	64	24	65	8	3
Oirlo	107	30	53	15	2
Heide	41	46	51	3	-
Dorp + Oostrum	12	50	42	8	-
Venray	498	51	41	7	1
Lollebeek	902	32	40	25	3

Bron: L. E. I.

De groep zuivere boer (A1 + B1) is voor het merendeel gevestigd in het westen en in het noordwesten. De groep tuinder-boer (A3 + B3) vindt men in het oosten en in het zuidoosten. Eerstgenoemde groep is in Venray de belangrijkste, terwijl in Horst de laatste het meest voorkomt. Behalve in IJsselstein is de groep boer-tuinder (A2 + B2) in alle dorpen vrijwel even sterk vertegenwoordigd, terwijl de groep zuivere tuinder (A4 + B4) alleen in Horst-dorp en Hegelsom enige betekenis heeft.

Uit bijlage 5 is tabel 7 samengesteld die aantoont dat in dit gebied waar land- en tuinbouwbedrijven zeer gemengd voorkomen het kengetal: aantal bedrijven van 1-10 ha per 1000 ha cultuurgrond slechts een zeer globale aanduiding geeft van de mate waarin te kleine bedrijven zouden voorkomen. De vele A- en B-bedrijven in Horst in de grootteklasse 1-10 ha zijn nl. overwegend tuindbouwbedrijven.

Tabel 7

AANTAL BEDRIJVEN VAN 1-10 HA PER 1000 HA
CULTUURGROND

Gebied	Opp. cul- tuurgr.in ha van bedrijven ≥ 1 ha	Aantal bedrijven van 1-10 ha	Aantal bedr. van 1-10 ha per 1000 ha cultuur- grond	Perc. cul- tuurgr. in gebruik bij bedrijven van 1-10 ha
Horst	2743	278	101	40
Venray	5293	231	44	26
Lollebeek	8036	509	63	31

Geconstateerd mag worden, dat dit kengetal niet bruikbaar is als een verantwoorde indicatie van het aantal te kleine bedrijven.

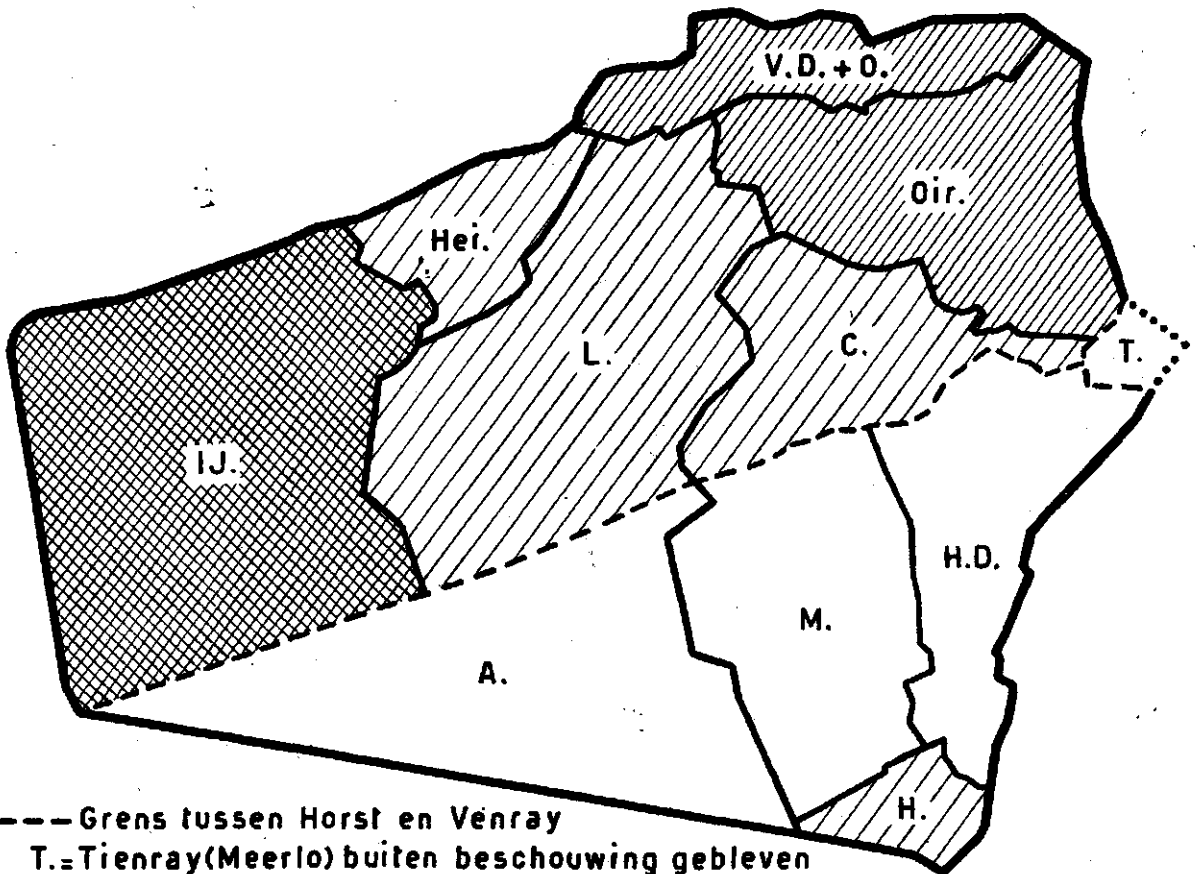
A. Produktieplan

De verhouding tussen de oppervlakten bouw-, gras- en tuinland per kerkdorp en per grootteklasse is in de grafieken V en VI en in bijlage 5 weergegeven. Met het groter worden der bedrijven neemt ook de betekenis van het bouwland toe. Het percentage grasland is vrijwel constant (grafiek VI). Alleen de kleinste bedrijven in Horst hebben betrekkelijk weinig grasland. Rondom het dorp Horst en in de dorpen Hagelsom, Meterik, Castenray, Oirlo en America is de oppervlakte tuinland van betekenis, hetgeen grafiek V duidelijk demonstreert. In vergelijking met de zandgronden elders in het land is er zeer veel bouwland. Op het bouwland worden hoofdzakelijk granen (80%) en hakvruchten (17%) verbouwd. Andere gewassen komen slechts op een beperkt aantal bedrijven voor. Van de granen zijn rogge en haver de belangrijkste gewassen. De verbouw van suikerbieten is vooral in Venray van betekenis. Het blijkt dat de bouwlandexploitatie in alle dorpen vrijwel gelijk is (dezelfde verhoudingen tussen de diverse gewassen). De akkerbouw is op de niet-tuindersbedrijven van grote betekenis als directe bron van inkomsten, doordat meer marktbaar gewassen geteeld worden en in mindere mate voedergewassen voor de veestapel.

B. Grasland en rundveestapel

Het aandeel van het grasland en van de rundveestapel in het bedrijf is sterk afhankelijk van de grondsoort en de bedrijfsgrootte. Op 89% van de bedrijven in Venray wordt melkvee gehouden, in Horst op slechts 56%. Het aantal

AANTAL EENHEDEN GROOTVEE PER 100 HA GRASLAND

- Grens tussen Horst en Venray
 T.=Tienray(Meerlo) buiten beschouwing gebleven
 A.=America
 H.=Hegelsom
 M.=Meterik
 H.D.=Horst Dorp
-
- IJ.=IJsselsteijn
 L.=Leunen
 C.=Castenray
 Oir.=Oirlo
 Hei.=Heide
 V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

	180 - 199 eenheden
	200 - 219 "
	220 - 239 "
	240 - 259 "

bedrijven kleiner dan 3 ha dat melkvee houdt is in beide gemeenten gering. Op vele bedrijven worden relatief veel kalveren, pinken en mestvee aangehouden. Als gevolg hiervan zou de gebruikelijke manier om een indruk te geven van de intensiteit van het graslandgebruik, nl. door middel van het aantal melkkoeien per 100 ha grasland een te laag niveau aangeven. Het aantal eenheden grootvee per 100 ha grasland is derhalve gehanteerd als een indicatie voor de intensiteit van het graslandgebruik, welke meer met de werkelijkheid in overeenstemming is. Omdat er zoveel bouwland beschikbaar is voor de verboud van voeder- en nagewassen, kan het veebezettingcijfer beperkt worden tot het aantal eenheden grootvee per 100 ha grasland en behoeft het niet per 100 ha voeder- gewassen te worden uitgedrukt.

Uit bijlage 6 blijkt, dat in alle grootteklassen het aantal eenheden grootvee per 100 ha grasland in Horst lager is dan in Venray. In beide gemeenten is de dichtheid van de veebezetting per ha grasland bij de groep tuinder-boer lager dan bij de groepen zuivere boer en boer-tuinder. In Horst overheerst het aantal bedrijven behorende tot de groep tuinder-boer, in Venray is dit het geval met de groep boer-tuinder.

Resumerend kan men stellen, dat naarmate de betekenis van de tuinbouw op de bedrijven groter is de rundveehouderij in betekenis afneemt. Met het toenemen van de betekenis van de tuinbouw op de bedrijven daalt nl. de dichtheid van de veebezetting. Cartogram No. I toont aan dat vooral op de bedrijven in IJsselstein de veehouderij intensief wordt bedreven. Dit is eensdeels een gevolg van de nog veelal gebrekkige detailontwatering van de graslanden in de andere dorpen, andersdeels van de rationelere instelling van de ontginningsboeren. Het is opmerkelijk, dat behalve op de kleine en de tuinbouwbedrijven ook op de grotere bedrijven een geringere dichtheid van het grootvee optreedt. Op deze bedrijven speelt vermoedelijk de arbeidsvoorziening een rol. Bij vergelijking tussen de cijfers voor de melkveebezetting en de grootveebezetting (bijlage 6) blijkt dat op de kleine tuinbouwbedrijven in Horst, maar ook in Venray weinig melkvee wordt gehouden, doch wel grasland aanwezig is; het gebruik van dit grasland door mest- en jongvee is echter niet intensief. Omtrent de kwaliteit van de melkveestapel zijn alleen gegevens beschikbaar van de Centrale Melkcontrole Dienst, welke in grafiek VII zijn weergegeven. De totale vetopbrengst is vrij hoog en het vetgehalte is regelmatig stijgende. Het percentage melkkoeien, waarop deze gegevens betrekking hebben, is echter niet groot, waardoor het beeld wel enigszins te gunstig kan zijn voorgesteld. Dezelfde bezwaren kleven echter ook aan de gegevens over het landbouwgebied; ten opzichte hiervan blijken Horst en Venray vrij hoog te liggen.

C. Varkenshouderij

De varkenshouderij is op de bedrijven in de beide gemeenten een belangrijk onderdeel van het produktieplan, zowel wat betreft mesten als fokken.

In Horst worden op 79% van de bedrijven varkens gemest, in Venray op 90%. Voor het fokken zijn deze cijfers resp. 57% en 66% (zie cartogrammen II en III).

In tabel 8 is een beeld gegeven van de varkenshouderij.

Tabel 8

VARKENSHOUDERIJ

Gemeente	Beroepsgroep	Aantal bedrijven	Percentage bedrijven			
			met alleen mestvarkens	met fokzeugen en mestv.	met alleen fokzeugen	zonder varkens
Horst	A + B ≥ 1 ha	378	30	49	7	14
	C	97	48	6	3	43
Venray	A + B ≥ 1 ha	495	27	63	5	5
	C	43	41	26	7	26

Bijna alle bedrijven blijken dus varkens te hebben, terwijl op ruim de helft van de bedrijven zowel varkens gemest als gefokt worden.

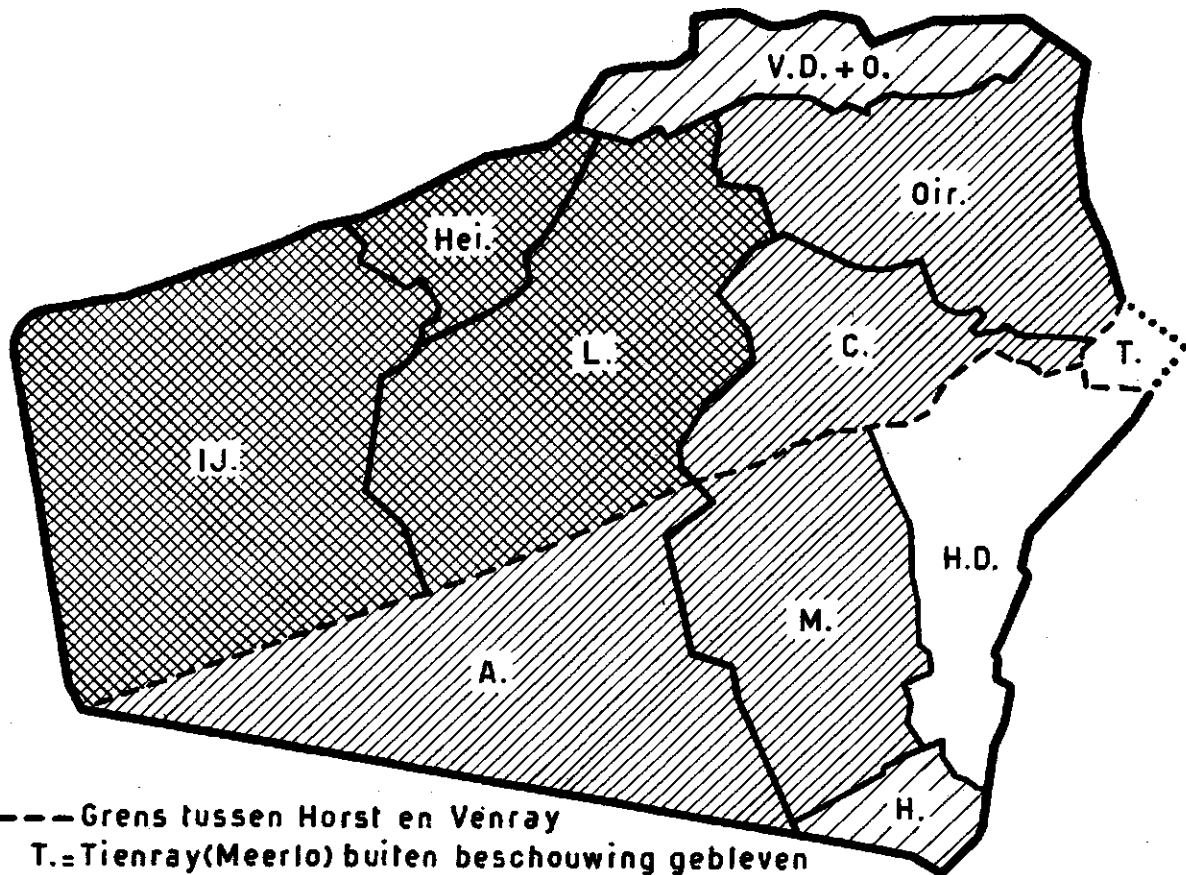
Het zijn vooral de tuinbouwbedrijven waar de varkenshouderij van geringe betekenis is. Dit blijkt niet alleen uit het percentage bedrijven dat mestvarkens en fokzeugen aanhoudt - zie het verschil tussen Horst en Venray - doch ook uit het gemiddelde aantal mestvarkens en fokzeugen per bedrijf. Met het toenemen van de tuinbouw op de bedrijven neemt de intensiteit van de varkenshouderij af. Het aantal mestvarkens en fokzeugen per bedrijf is op de bedrijven, waar de tuinbouw van geen of van ondergeschikte betekenis is, zeer hoog.

In het algemeen is de spreiding rondom het gemiddelde aantal varkens op de bedrijven met varkens voor de verschillende groepen nogal groot. Er zijn bedrijven met enkele varkens en met meer dan 20 mestvarkens en 5 fokzeugen. In het bijzonder op de zuivere tuindersbedrijven zien wij kleine varkensstapels als er varkens zijn. Bij de groep zuivere boeren in Horst-dorp is het aantal bedrijven, waarop varkens gefokt worden veel geringer dan bij dezelfde soort bedrijven in de andere kerkdorpen. Het aantal fokzeugen per bedrijf van de varkensfokkers in deze groep is echter het hoogste van het gehele gebied. Hier wordt de varkensfokkerij dus op enkele zeer gespecialiseerde bedrijven uitgeoefend. Tussen de onderscheidenskerkdorpen zijn ook enkele verschillen te zien, zij het dan betrekkelijk gering. De varkenshouderij is het meest intensief in de dorpen IJsselstein en Castenray. Per bedrijf werden hier meer dan 30 mestvarkens aangehouden en 8 fokzeugen. In America daarentegen is het aantal mestvarkens per bedrijf nog niet de helft; hier heeft het fokken de overhand. In Heide is het fokken het minst intensief, doch zeker niet onbelangrijk, er zijn gemiddeld 5 fokzeugen op elk bedrijf. De varkensmesterij is in Horst-dorp relatief van de minste betekenis.

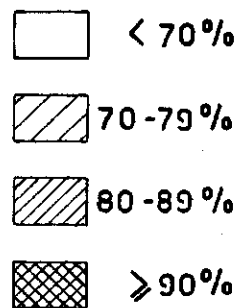
D. Kippenhouderij

Evenals de varkens, zijn ook de kippen van grote betekenis. Op bijna alle bedrijven is een pluimveestapel van meestal grote omvang aanwezig. Alleen de zuivere tuinders in Horst tonen minder belangstelling voor de kippenhouderij.

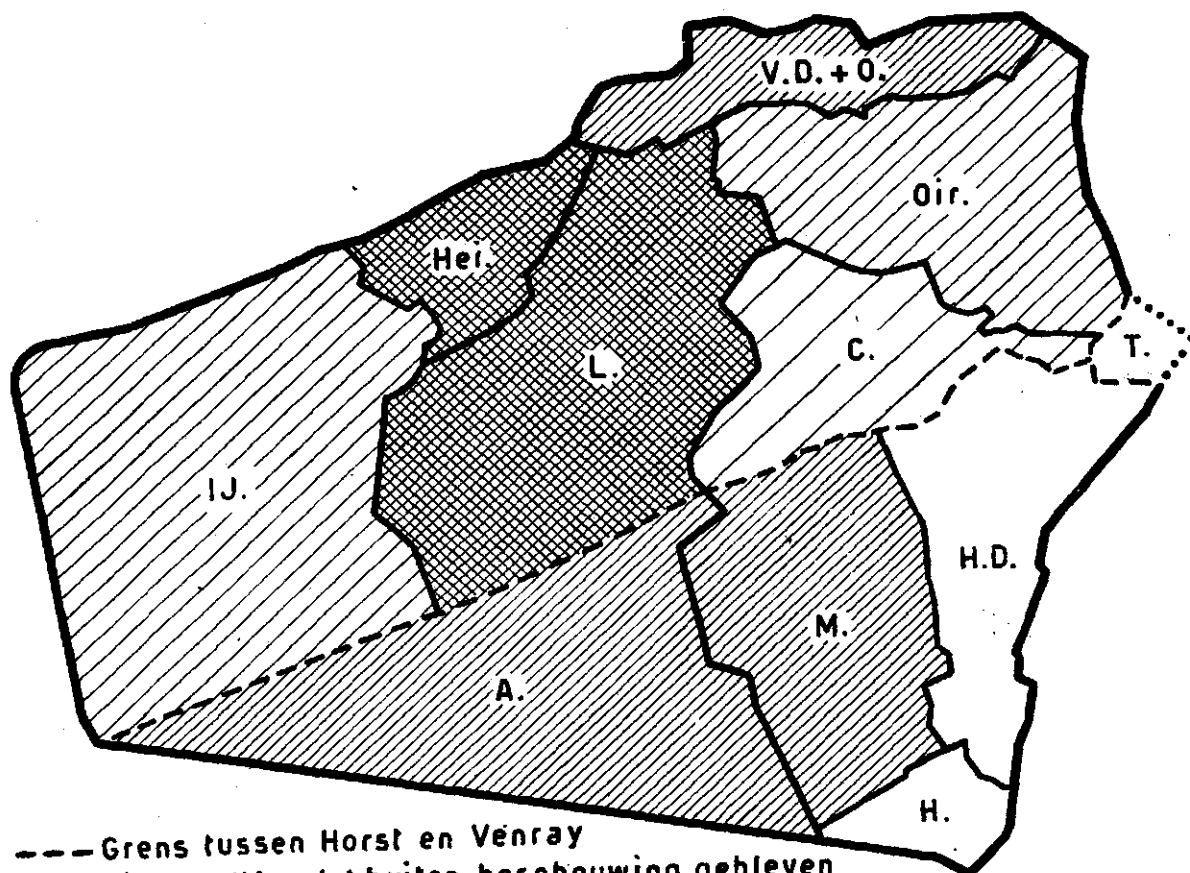
PERCENTAGE BEDRIJVEN MET MESTVARKENS

- Grens tussen Horst en Venray
 T.=Tienray(Meerlo) buiten beschouwing gebleven
 A.=America
 H.=Hegelsom
 M.=Meterik
 H.D.=Horst Dorp
-
- IJ.=IJsselsteijn
 L.=Leunen
 C.=Castenray
 Oir.=Oirlo
 Hei.=Heide
 V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

PERCENTAGE BEDRIJVEN MET FOKZEUGEN

--- Grens tussen Horst en Venray

T.=Tienray(Meerlo) buiten beschouwing gebleven

A.=America

H.=Hegelsom

M.=Meterik

H.D.=Horst Dorp

IJ.=IJsselsteijn

L.=Leunen

C.=Castenray

Oir.=Oirlo

Hei.=Heide

V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

 < 55%

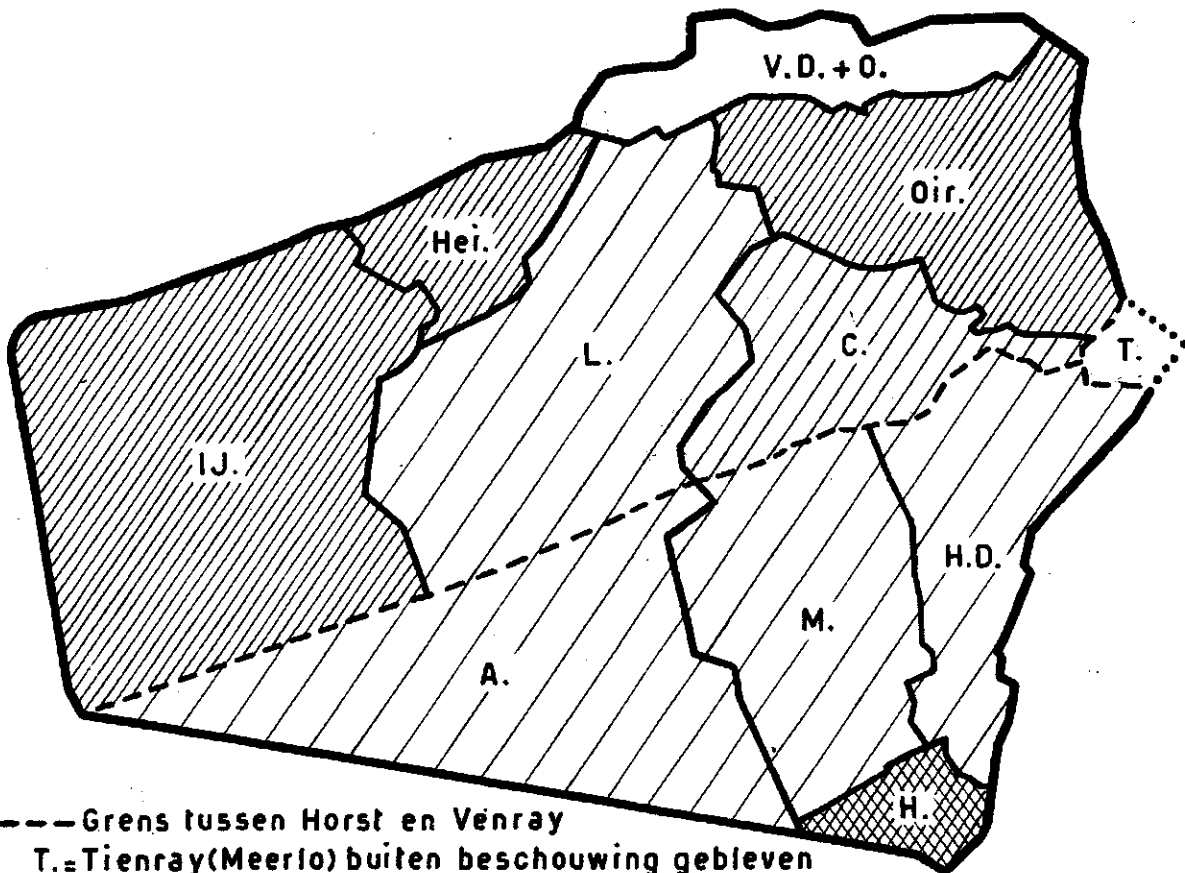
 55-59%

 60-64%

 65-69%

 70-74%

AANTAL KIPPEN PER BEDRIJF

--- Grens tussen Horst en Venray

T.=Tienray(Meerlo) buiten beschouwing gebleven

A.=America

H.=Hegelsom

M.=Meterik

H.D.=Horst Dorp

IJ.=IJsselsteijn

L.=Leunen

C.=Castenray

Oir.=Oirlo

Hei.=Heide

V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

300 - 399 kippen

400 - 499 „

500 - 599 „

600 - 699 „

700 - 799 „

Voor het overige deel van het gebied blijkt de combinatie tuinbouw met kippenhouderij wel voor te komen, al zijn de kippenstapels op de bedrijven met tuinbouw geringer van omvang.

In tabel 9 wordt een overzicht gegeven van de spreiding in de omvang van de kippenstapel in verschillende groepen bedrijven. Zeer grote kippenstapels van meer dan 1000 dieren komen zowel in Horst als in Venray niet veel voor.

Tabel 9

KIPPENHOUDERIJ

Gemeente	Bedrijfssoort	Aantal bedrijven	Percentage met kippen								
			0	1-100	100-200	200-300	300-400	400-500	500-700	700-1000	≥ 1000
Horst	A + B ≥ 1 ha	378	8	5	10	11	16	14	25	6	5
	C	97	31	18	19	6	8	7	4	2	5
Venray	A + B ≥ 1 ha	495	2	1	3	9	12	20	30	18	5
	C	43	12	14	21	19	12	7	9	4	2

In de groepen boer-tuinder en zuiver boer is het aantal kippen per bedrijf ongeveer tweemaal zo groot als bij de groepen tuinder-boer en zuiver tuinder.

Tussen de onderscheidende dorpen onderling bestaan wel enkele verschillen in omvang van de kippenstapel, cartogram No. IV geeft hiervan een overzicht. Merkwaardig is de situatie in het tuinbouwcentrum Hegelsom waar op de 22 voorkomende boer-tuinderbedrijven juist zeer grote kippenstapels voorkomen (gemiddeld bijna 1200 kippen per bedrijf).

E. De tuinbouw

De verbouw van tuinbouwgewassen heeft sinds 1930 een zeer sterke uitbreiding te zien gegeven. Het tuinbouwareaal neemt elk jaar sneller toe en in deze ontwikkeling is nog geen kentering te bespeuren. In de periode 1950-1955 is in de beide gemeenten Horst en Venray de oppervlakte tuinland verdubbeld. Een dergelijke ontwikkeling heeft in geheel Noord-Limburg plaats. Tabel 10 geeft dezelfde gegevens van tabel 4, doch nu in indexcijfers uitgedrukt.

Tabel 10

ONTWIKKELING VAN DE OPPERVLAKTE TUINLAND

Gemeente	1910		1921	1930	1947	1950	1955	
	index 1)	ha	index	index	index	index	index	ha
Horst	100	50	138	170	860	976	1956	978
Venray	100	129	156	154	172	140	255	329
Noord-Limburg	100	1133	143	188	491	500	679	7689

1) Indexcijfers, 1910 = 100

Bronnen: Directie van de Landbouw 1910-1930

C.B.S. 1947-1955

Het is vooral Horst dat zich in betrekkelijk korte tijd tot belangrijk tuinbouwcentrum ontwikkeld heeft. De snelle groei van het tuinbouwareaal is van grote invloed geweest op de gehele agrarische structuur en op het produktieplan, zoals reeds in het voorgaande is aangeduid. Cartogram No. V toont de grote betekenis van de oppervlakte tuinland in Hegelsom en in Horst-dorp.

Belangrijk is het antwoord op de vraag of de tuinbouw zich ontwikkelt in de richting van arbeidsintensieve teelten of beperkt blijft tot groenteteelten in de open grond welke naast akkerbouw en veehouderij worden uitgeoefend. Wanneer betrekkelijk veel zoons op het bedrijf gaan meewerken, leidt dit aanvankelijk tot een uitbreiding van de arbeidsintensieve tuinbouwteelten op het landbouwbedrijf en vermoedelijk later tot bedrijfssplitsingen. In de dynamische situatie van de tuinbouw in Horst en in Venray speelt het aantal opvolgers op de bedrijven dus een grote rol. Dit vraagstuk wordt in hoofdstuk V B nader besproken.

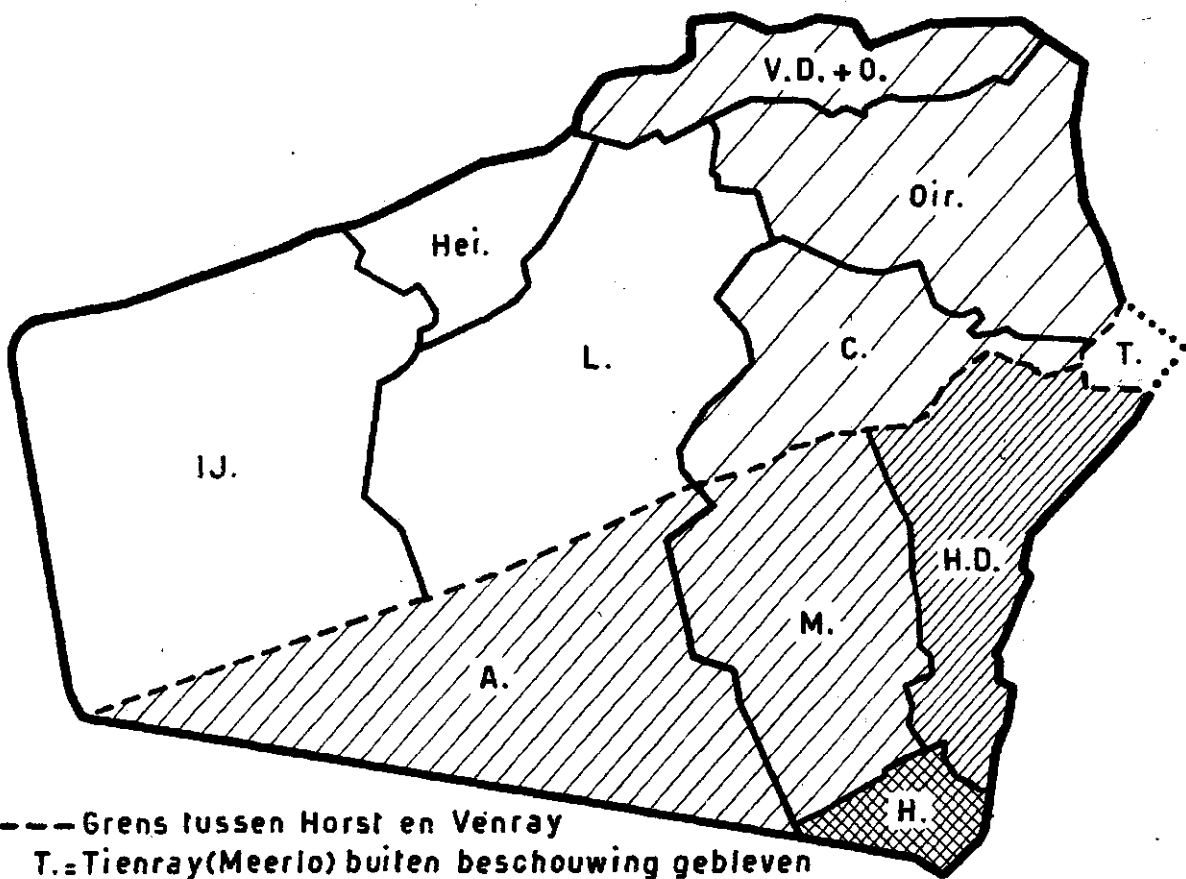
Het is uiteraard moeilijk van een zo duidelijk in beweging zijnde bedrijfstak een beeld te krijgen met behulp van een statistische momentopname. In bijlage 7 zijn niettemin verscheidene tuinbouwgegevens opgenomen, gesplitst naar grootte-classes der bedrijven, beroepsgroepen en kerkdorpen. De intensiteitsverschillen tussen de diverse beroepen zijn hieruit al enigszins af te leiden. Kenmerkend voor een ver doorgevoerde intensivering is de teelt van groenten onder glas. Men ziet deze teelt alleen op de bedrijven die slechts een geringe oppervlakte hebben. Bij de groep boer-tuinder is de glasteelt van geen betekenis. Bij de groep zuivere tuinders in Horst omvat de glasteelt 7% van de gehele oppervlakte tuingrond op deze bedrijven, bij de groep tuinder-boer slechts 3%. Uit de bijlage 7 blijkt wel dat men in dit gebied tal van vormen van intensieve en minder intensieve tuinbouw, al of niet gecombineerd met landbouw en veehouderij, naast elkaar aantreft.

In hoofdstuk III J is gepoogd de verschillende combinaties van bedrijfsonderdelen nader uit te werken en de aantalsverhoudingen der bedrijven te kwantificeren. Daarbij is uiteraard aan het bedrijfsonderdeel tuinbouw veel aandacht besteed.

De belangrijkste gegevens uit bijlage 7 zijn in de grafieken VIII, IX en X nader uitgewerkt. Deze grafieken maken het mogelijk de relatieve betekenis van de onderscheidene kerkdorpen in oenschouw te nemen.

Voor beide gemeenten blijken groenten in de open grond de belangrijkste tuinbouwgewassen te zijn, althans was betreft de oppervlakte. Het betreft in hoofdzaak asperges, doch ook augurken zijn van belang. De overige groenten in de volle grond zijn voor het gebied Horst in hoofdzaak spekbonen en andere bonen (grafiek X). De fruitteelt omvat in Horst ruim 90 ha, in Venray bijna 80 ha. Relatief is de fruitteelt in Venray van grotere betekenis dan in Horst en omvat in de groep zuiver tuinder 77% van de tuingrond (grafiek IX). In Venray betreft het in hoofdzaak pit- en steenvruchten, terwijl in Horst ook het kleinfruit niet zonder betekenis is. In het voorgaande zijn enkele verschillen in aard en in omvang van de tuinbouw tussen de gebieden Horst en Venray besproken. Grafiek VIII toont echter duidelijk aan dat men bij deze vergelijkingen niet uit het oog moet verliezen dat

PERCENTAGE CULTUURGROND IN GEBRUIK ALS TUINGROND

--- Grens tussen Horst en Venray
 T.=Tienray(Meerlo) buiten beschouwing gebleven
 A.=America
 H.=Hegelsom
 M.=Meterik
 H.D.=Horst Dorp
IJ.=Ijsselsteijn
 L.=Leunen
 C.=Castenray
 Oir.=Oirlo
 Hei.=Heide
 V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

	< 5%
	5 - 9%
	10 - 19%
	20 - 29%
	≥ 30%

de tuinbouw in Horst op grotere oppervlakten en aantallen bedrijven betrekking heeft dan in Venray.

Om het beeld van de tuinbouw in het bovenstaande te vervolmaken zijn in tabel 11 nog een aantal gegevens opgenomen die de economische betekenis van de tuinbouw in Horst (als onderdeel van het Noordlimburgse tuinbouwcentrum) aangeven. De betekenis van Horst neemt dus van jaar tot jaar toe en verloopt zelfs sneller dan die van de Venlose veiling als geheel. Het is vooral America waar de laatste jaren de geldelijke opbrengsten sterk zijn gestegen.

Tabel 11

TUINBOUWOPBRENGST

Jaar	Gehele opbrengst (x 1000 gld.)		Indexcijfers (1948=100)					
	Venlo 1)	Horst 2)	Venlo 1)	Horst 2)	America	Hegelsom	Meterik	Horst-dorp
1948	10.020	972	100	100	f. 71.000,-	f. 160.000,-	f. 204.000,-	f. 536.000,-
1949	13.570	1.610	135	166	100	100	100	100
1950	13.189	1.375	132	141	262	158	162	157
1951	17.636	1.498	176	154	199	144	106	147
1952	20.024	2.146	200	221	274	201	159	122
1953	18.539	1.831	185	188	409	222	265	179
1954	24.645	2.473	246	254	366	186	221	153
1955	25.788	2.876	257	296	495	292	265	207
1956	27.944	3.402	279	350	578	274	301	263
1957	32.564	3.781	325	389	497	330	333	343
					714	333	397	360

1) Betreft de totale omzet van de veiling Venlo.

2) Betreft de totale omzet van de gezamenlijke veilingverenigingen in Horst welke in het ruilverkavelingsblok liggen.

Bronnen: Jaarverslagen Coöperatieve Venlose Veilingvereniging G.A.
Mededelingen van Tuinbouwvereniging "Horst".

F. Mechanisatie

Bijlage 8 geeft een overzicht omtrent het gebruik van enkele belangrijke machines en werktuigen in het gebied. Bijna 15% van de bedrijven maakt gebruik van een trekker. Opmerkelijk is het grote aantal trekkers op de bedrijven kleiner dan 10 ha. Dit betreft voornamelijk tuinbouwtrekkers, gezien ook het vrij grote aantal tuindersbedrijven dat een trekker gebruikt. Over de gehele lijn blijken de bedrijven in Venray sterker gemechaniseerd te zijn dan de bedrijven in Horst. Dit betreft niet alleen de meer op akkerbouw en op veehouderij georiënteerde bedrijven, doch ook de tuinbouwbedrijven. De bedrijven van Venray hebben over het algemeen een vrij behoorlijke graad van mechanisatie bereikt. In hoeverre er op bepaalde bedrijven van een teveel aan mechanisatie sprake is, kon met de ter beschikking staande gegevens niet worden nagegaan.

G. Financiële positie van de bedrijven

Het onderzoek naar de financiële positie van de bedrijven in Horst en in Venray is nog niet afgesloten. Hierover zal in een aanvullende nota gerapporteerd worden.

H. Arbeidsbehoefte en arbeidseffect

De bijlagen 9 en 10 geven een uitgebreid overzicht omtrent het arbeidseffect en de procentuele arbeidsbehoefte van elk bedrijfsonderdeel. Voorts zijn gegevens opgenomen over de arbeidsintensiteit in de verschillende grootteklassen der bedrijven en het arbeidsaanbod. Voor een uiteenzetting over de gebruikte normen zie bijlage 10a. Er mag hier de aandacht worden gevestigd op het feit dat een juiste verhouding tussen de normen voor landbouw- en tuinbouwteelten bijzonder moeilijk is te treffen. De gebruikte normen vormen een zo goed mogelijke afspiegeling van de situatie in het betrokken gebied.

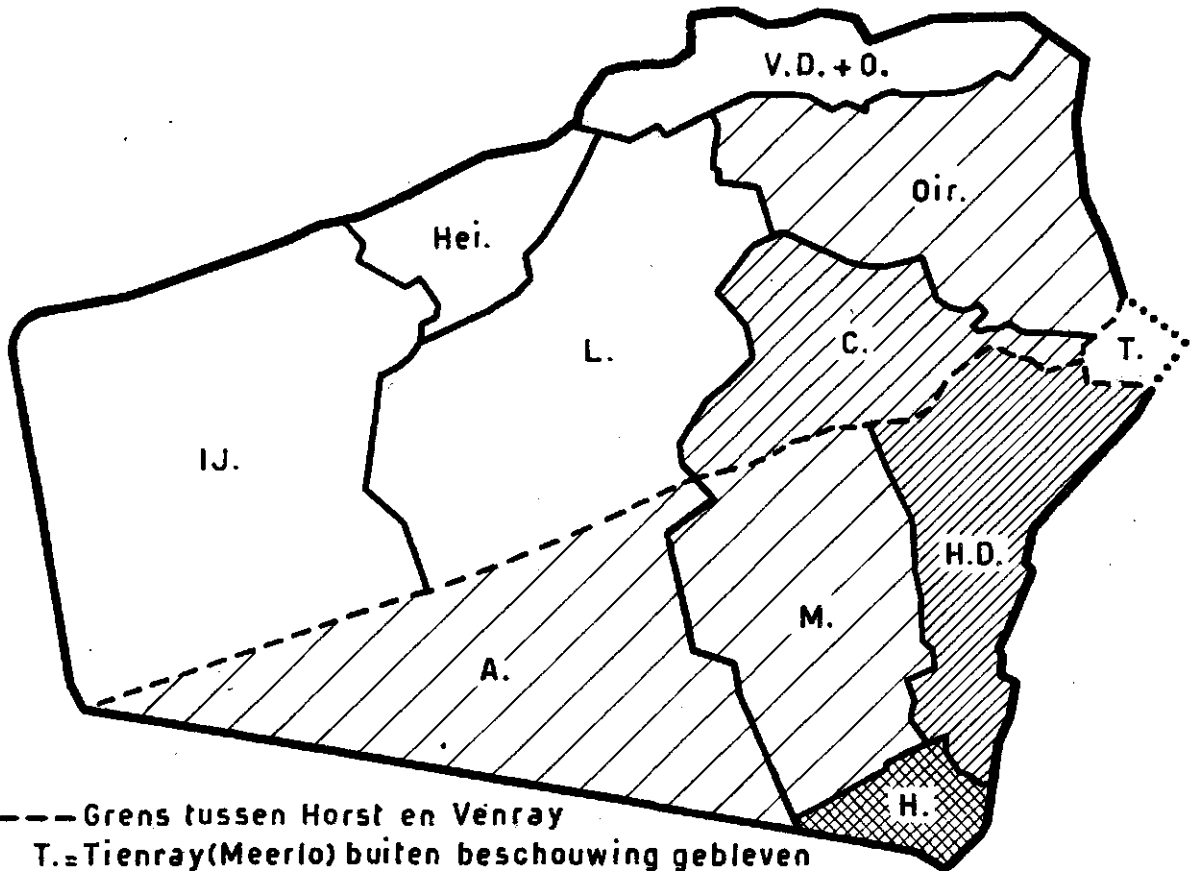
De arbeidsintensiteit der bedrijven - die gekarakteriseerd wordt door de arbeidsbehoefte per ha cultuurgrond - blijkt voor alle bedrijven, doch vooral op de kleinere, vrij hoog te liggen in vergelijking met andere gebieden. De daling hiervan met het groter worden der bedrijven verloopt vrij normaal. In de onderscheidene beroepsgroepen loopt de stijging van de arbeidsintensiteit parallel met de toeneming van de tuinbouw op de bedrijven (zie tabel 12). De tuinbouwteelt blijkt ook de oorzaak te zijn van de betrekkelijk hoge arbeidsbehoefte per ha in Hegelsom, Horst-dorp, Castenray en Oirlo (zie cartogram VI).

Tabel 12

ARBEIDSBEHOEFTE, ARBEIDSAANBOD EN ARBEIDSEFFECT

Deelgroep		Aantal A- en B- bedrij- ven	Arbeidsbehoefte in st.u.		Arbeidsaanbod in v.a.k.		Arbeids- effect in st.u. per v.a.k.
			per be- drijf	per ha cult.- grond	per be- drijf	per 100 ha cult.gr.	
Grootte- klasse	1 - 5 ha	283	4249	1559	1,47	54,0	2886
	5 -10 ha	226	6055	803	1,77	23,5	3418
	10 -15 ha	223	7762	633	1,92	15,7	4042
	15 -20 ha	96	9762	570	2,49	14,5	3926
	≥20 ha	45	12251	465	2,83	10,8	4322
Beroeps- groep	A1 + B1	287	7153	588	1,81	14,9	3959
	A2 + B2	363	7454	705	2,03	19,2	3664
	A3 + B3	203	4732	1436	1,60	48,4	2966
	A4 + B4	20	3534	2000	1,53	74,5	2305
Lollebeek		873	6632	721	1,85	20,1	3593

ARBEIDSBEHOEFTE IN STANDAARDUREN PER HA CULTUURGROND

--- Grens tussen Horst en Venray

T.=Tienray(Meerlo) buiten beschouwing gebleven

A.=America

H.=Hegelsom

M.=Meterik

H.D.=Horst Dorp

IJ.=IJsselsteijn

L.=Leunen

C.=Castenray

Oir.=Oirlo

Hei.=Heide

V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

□ 600 - 649 st.u/v.a.k.

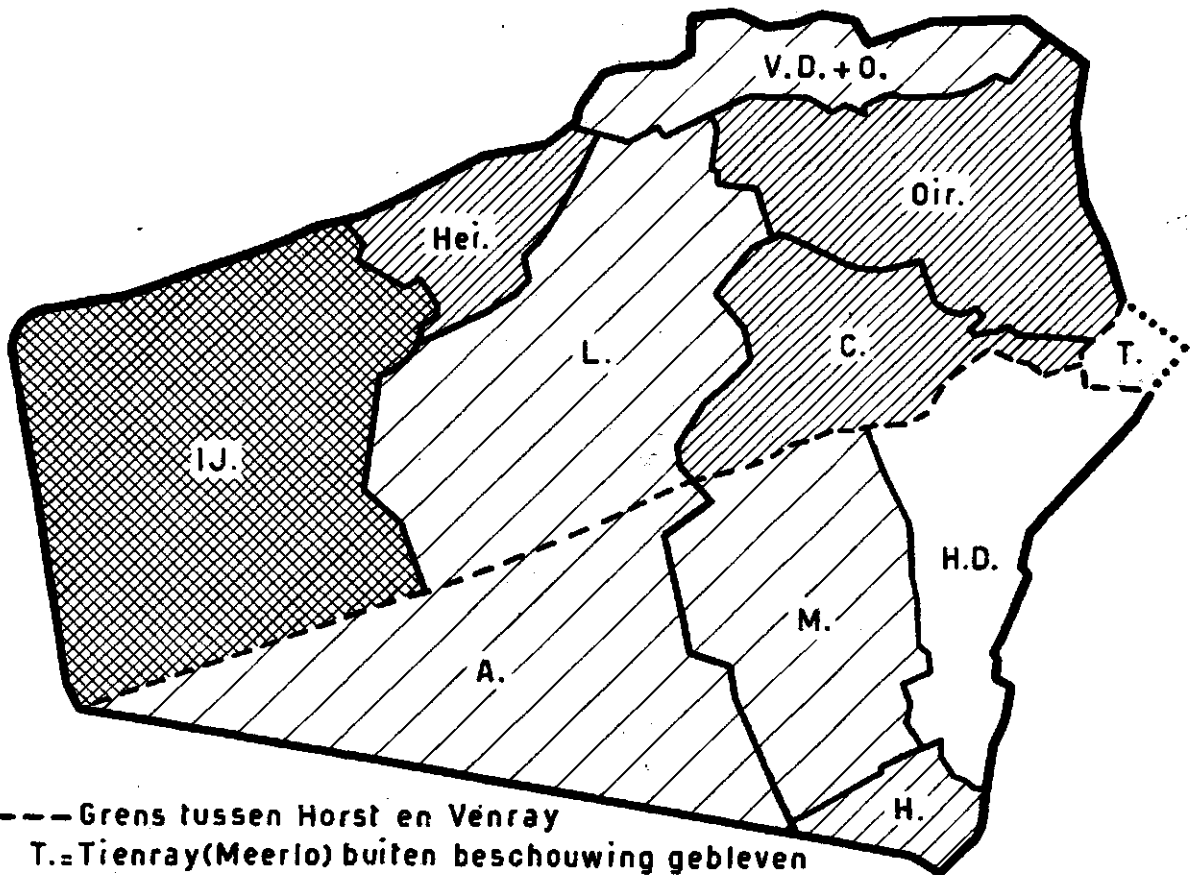
▨ 650 - 749 "

▩ 750 - 849 "

▧ 850 - 949 "

▣ 1350 - 1449 "

ARBEIDSEFFECT IN STANDAARDUREN PER VOLWAARDIGE ARBEIDSKRACHT

--- Grens tussen Horst en Venray

T.=Tienray (Meerlo) buiten beschouwing gebleven

A.=America

H.=Hegelsom

M.=Meterik

H.D.=Horst Dorp

IJ.=IJsselsteijn

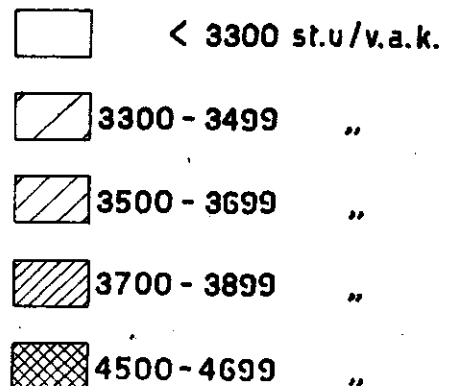
L.=Leunen

C.=Castenray

Oir.=Oirlo

Hei.=Heide

V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

Het aandeel van de diverse bedrijfsonderdelen in de totale arbeidsbehoefte loopt voor de bedrijven van verschillende grootte uiteraard nogal uiteen. Hetzelfde kan worden gezegd van de verschillende beroepsgroepen en kerkdorpen. Opmerkelijk is het gebied Venray-dorp + Oostrum, waar de kippenhouderij van veel geringer omvang is. Op de zuivere tuinbouwbedrijven vragen de varkens minder arbeid.

Het arbeidseffect ligt op een vrij hoog niveau. De bedrijven in Venray zijn gemiddeld ruim 2 ha groter en sterker gemechaniseerd, waardoor het niveauverschil tussen Horst en Venray is te verklaren. (zie artogram VII)

De grote arbeidsbehoefte die enkele tuinbouwgewassen in het bijzonder tijdens de oogst hebben, wordt op de bedrijven zoveel mogelijk opgevangen door ongeregelde vreemde arbeidskrachten, overwerk van de vaste arbeidskern, kinder- en vrouwenarbeid. Het opmerkelijk lage arbeidseffect bij de groep zuivere tuinders in Horst, zou erop kunnen wijzen, dat men er hier slechts ten dele in is geslaagd alle arbeid met los personeel te verrichten, waardoor een te grote vaste kern van arbeidskrachten wordt vastgehouden.

I. Arbeidsvoorziening

De arbeid wordt praktisch geheel verricht door het bedrijfs- hoofd en de medewerkende gezinsleden. Wij hebben dus met zuivere gezinsbedrijven te maken.

Het aandeel van de vreemde arbeidskrachten in het arbeidsaanbod is voor Horst en Venray resp. 5% en 6%. In Venray blijkt 70% van de vreemde arbeidskrachten te bestaan uit vaste arbeidskrachten, voor Horst is dit 66%. Uit de bijlagen 11 en 12 blijkt, dat de bedrijven in de groep "zuiver tuinder" het minste gebruik maken van vreemd personeel.

Opmerkelijk is, dat in het gebied Horst het relatieve aandeel van het vreemde personeel in het totale arbeidsaanbod juist in de tuinbouwdorpen (Hegelsom en Horst-dorp) hoger is dan in de andere dorpen. Bij een nadere beschouwing is echter gebleken dat juist de akkerbouw en op veehouderij georiënteerde bedrijven in deze beide dorpen (de groepen A1 + B1 en A2 + B2) meer vreemde arbeidskrachten in dienst hebben dan de soortgelijke bedrijven in de andere dorpen.

Bijna de helft van het totale arbeidsaanbod wordt geleverd door de bedrijfshoofden. Het aandeel van de vrouwenarbeid is vrij hoog en ligt voor het gehele gebied, zowel naar dorpen, naar beroepsgroepen als naar grootteklassen vrijwel op hetzelfde niveau. Het aandeel van de mannelijke familieleden (dat zijn voornamelijk de zoons) is over het geheel genomen eveneens hoog. Per grootteklasse stijgt dit aandeel evenredig met het groter worden der bedrijven; de daling van het aandeel der bedrijfshoofden is hiermede in overeenstemming.

Met het toenemen van de tuinbouw op de bedrijven daalt het relatieve aandeel van de zoons in het totale arbeidsaanbod.

J. Een indeling van de bedrijven in groepen op grond van verschillen in produktieplan

De beschrijving van het produktieplan en van de bedrijfsvoering heeft uitgewezen dat het gemengde bedrijf hier in het algemeen een zeer veelzijdige structuur heeft. Tuinbouw, akkerbouw, rundvee-, varkens- en kippenhouderij komen in uiteenlopende mate op de bedrijven voor. Er is daarom gezocht

naar een mogelijkheid om het beeld, dat in hoofdstuk III A t/m E (bijlagen 5 t/m 7) van het gemengde bedrijf in het ruilverkavelingsgebied "Lollebeek" is geschetst, verder te verdiepen. Daarbij is met name gezocht naar een gedetailleerder karakterisering van het bedrijfstype; de gemaakte indeling in A1-, A2-, A3- en A4-groepen (zie hoofdstuk I), die meer de bedrijfsleiders dan het bedrijf typeerde, is dan ook buiten beschouwing gebleven.

Uit overwegingen van tijdsbesparing is slechts de helft van het totale aantal A- en B-bedrijven in het blok als uitgangspunt voor deze analyse genomen. Deze 422 bedrijven zijn op grond van een aantal criteria, verband houdende met de mate, waarin de verschillende bedrijfsonderdelen voorkomen en voorts met hun bedrijfseconomische relaties in de navolgende groepen verdeeld:

Typering	Aantal bedrijven
I <u>zuivere landbouwbedrijven</u> (zonder tuingrond) met 60-79% bouwland	89
Ia landbouwbedrijven (zonder tuingrond) met <60% bouwland	32
Ib landbouwbedrijven (zonder tuingrond) met \geq 80% bouwland	17
II <u>landbouwbedrijven</u> (met rundvee en \geq 300 kippen) <u>aangevuld met enige tuinbouw</u> , voornamelijk groente in de open grond en tuinbouwzaaizaden (\geq 50% van het tuinland)	51
IIa landbouwbedrijven, zoals onder II beschreven doch met kleine kippenstapels (< 300 kippen)	12
III <u>tuinbouwbedrijven</u> , <u>aangevuld met enige akkerbouw</u> , zonder rundvee en met minder dan 25 varkens	61
IIIa: <u>tuinbouwbedrijven</u> , zoals onder III beschreven doch met grote varkensstapels (\geq 25 varkens)	14
IV <u>landbouwbedrijven</u> (met rundvee en \geq 300 kippen) <u>aangevuld met tuinbouw</u> voornamelijk in de vorm van <u>aspergeteelt</u> en/of enige boomgaarden (samen meer dan 50% van het tuinland innemend)	106
IVa landbouwbedrijven met rundvee, zoals onder IV beschreven, doch met kleine kippenstapels	10
IVb landbouwbedrijven zoals onder IV beschreven, doch zonder rundvee	20
V <u>zuivere tuinbouwbedrijven</u> (zonder bouw- of grasland) overwegend met groenteteelten in de open grond	6
VI <u>fruitteeltbedrijven</u>	4

Uit deze indeling blijkt dat enkele groepen een bedrijfstype representeren, dat veelvuldig voorkomt in het gebied. Het betreft hier de groepen I, II, III en IV. Met uitzondering van de zuivere tuindersbedrijven in de groepen V en VI zijn alle overige groepen te beschouwen als variaties op de groepen I, II, III en IV. In enkele woorden zijn deze groepen als volgt te typeren:

- I: zuiver landbouwbedrijf
- II: gemengd landbouw-veehouderij-tuinbouwbedrijf
- III: tuinbouwbedrijf (opengrondsgroente) aangevuld met enig bouwland
- IV: landbouwbedrijf met aspergeteelt
- V en VI: zuivere tuinbouwbedrijven

VIER VEEL VOORKOMENDE BEDRIJFSTYPEN

Groep	Gr. klasse in ha	Aantallen per bedrijf				Oppervlakte per bedrijf			Arb. aanbod pult. per bedrijf	Ha grond/bedrijfv. a.k./v.a.k.	Arb. effectief in stu	Aantal bedrijven		Aantal meew. zoons per 10 bedr.	Aantal geëng. bedr.
		melk- mest- varkens	fok- zeugen	leg- kippen	werk- paarden	bouw- land	gras- land	tuin- land				cult. grond	geen		
I	1-5	2,-	6,8	417	0,3	2,71	1,17	-	3,88	1,3	2,98	5	1	1,7	6
	5-8	2,1	15,6	417	1,0	4,36	1,99	-	6,35	1,6	3,97	5	2	5,0	8
	8-10	4,2	23,2	412	0,8	6,18	2,93	-	9,11	1,8	5,06	6	3	7,3	11
	10-12	4,1	26,5	493	0,7	7,67	3,59	-	11,26	1,6	7,04	14	1	2,9	17
	12-15	5,3	22,6	586	1,0	9,43	3,87	-	13,30	2,1	6,33	13	6	7,1	24
	15-20	8,3	39,4	623	1,2	12,05	4,93	-	16,98	2,4	7,08	6	3	9,2	12
	>20	6,3	37,6	350	1,0	16,86	6,07	-	22,93	2,4	9,55	4	2	5,7	7
totaal	89	4,9	25,4	504	0,9	8,69	3,66	-	12,35	1,9	6,50	53	18	5,9	85
II	1-3	1,0	4,4	902	0,4	1,06	0,74	0,80	2,60	1,7	1,53	3	1	6,0	5
	3-5	1,3	10,1	466	0,8	1,78	1,25	1,03	4,06	1,5	2,68	4	2	5,7	7
	5-8	2,1	12,3	503	1,0	2,94	1,83	1,29	6,06	1,8	3,37	13	5	5,7	21
	8-10	3,4	15,1	505	0,7	5,55	3,07	0,69	9,31	2,6	3,61	1	1	20,0	6
	10-12	4,0	28,5	718	1,0	6,50	3,95	0,80	11,25	2,9	3,95	3	1	5,0	4
	12-15	3,0	41,5	728	0,5	7,52	4,02	1,26	12,80	2,3	5,47	2	1	-	2
	15-20	7,0	-	690	2,0	11,40	4,70	0,20	16,30	2,5	6,47	1	1	10,0	1
>20	12,0	7,0	320	1,0	10,80	12,00	1,60	24,40	2,9	8,56	1	1	10,0	1	
totaal	51	2,5	13,6	562	0,8	3,69	2,30	1,06	7,05	2,0	3,55	27	10	7,4	47
III	1-3	-	5,3	240	0,5	0,50	0,14	1,28	1,92	1,4	1,41	33	7	3,0	43
	3-5	-	6,7	249	0,7	1,90	0,29	1,69	3,88	1,7	2,33	6	1	5,6	9
	5-8	-	14,7	702	1,0	4,30	1,45	0,50	6,25	1,1	5,45	2	-	-	2
	totaal	61	-	264	0,5	0,92	0,23	1,31	2,46	1,4	1,75	41	8	3,3	54
	1-3	1,0	4,0	380	1,0	1,02	0,70	1,10	2,82	1,7	1,71	3	1	10,0	1
3-5	3,0	6,5	615	0,5	2,26	1,46	0,49	4,21	1,1	3,82	3	1	2,5	4	
5-8	2,5	15,7	537	1,0	3,55	2,00	1,36	6,91	1,7	4,08	10	3	7,6	17	
8-10	3,4	36,3	618	0,9	5,05	2,53	1,49	9,07	2,2	4,15	5	4	12,0	15	
10-12	4,8	15,7	548	0,6	6,55	3,78	0,94	11,27	2,0	5,53	9	4	6,3	16	
12-15	5,5	21,7	624	1,0	8,34	4,27	0,64	13,25	2,0	6,72	9	2	8,1	16	
15-20	7,3	21,9	591	1,0	9,69	5,92	1,54	17,15	2,7	6,34	9	4	13,5	23	
>20	9,6	33,3	563	1,1	15,54	8,66	1,81	26,01	3,3	7,98	1	1	25,0	8	
totaal	106	5,2	21,9	580	0,9	7,29	4,12	1,23	12,64	2,2	5,78	46	19	10,7	100

Bedrijfstypering: I zuiver landbouwbedrijf

II gemengd landbouw-veehouderij-tuinbouwbedrijf

III tuinbouwbedrijf, aangevuld met enig bouwland

IV landbouwbedrijf met aspergeteelt

60-79% van de cultuurgrond is bouwland, geen tuingrond met rundvee, met ≥ 300 kippen, $\geq 50\%$ van het tuinland met groente in de open grond en zaaizaden zonder rundvee, met < 25 varkens met rundvee, met ≥ 300 kippen, $\geq 50\%$ van het tuinland met asperges en/of boomgaard

Het zeer gecompliceerd lijkende beeld van de verschillende produktieplannen in het Lollebeekgebied is met deze schematisering aanmerkelijk verduidelijkt. De bedrijven in deze groepen verdienen een nadere bestudering.

In tabel 13 is nagegaan hoe in de vier groepen de bedrijven verdeeld waren over de grootteklassen en hoe per grootteklasse de veebezetting en de verhouding tussen bouw-, gras- en tuinland, alsmede de arbeidsbezetting en het arbeidseffect waren.

In groep I (de zuivere landbouwbedrijven) blijken de bedrijven ≥ 10 ha gemiddeld een hoog arbeidseffect te hebben. De bedrijven < 10 ha hebben een lager arbeidseffect dat echter nog niet bijzonder ongunstig mag worden genoemd. Het aantal bedrijven < 10 ha in deze groep is echter betrekkelijk klein (nog geen 30%). Het arbeidseffect op de kleine bedrijven in de andere groepen is nog gunstiger. (Er dient rekening gehouden te worden met het niet geheel vergelijkbare arbeidseffect-niveau van de tuinbouw- en de landbouwbedrijven.) De conclusie uit deze beschouwing luidt dan ook dat slechts op een beperkt aantal bedrijven een te gering arbeidseffect voorkomt. Er zijn vele bedrijven met een geringe oppervlakte cultuurgrond, waar, door een aanpassing van het produktieplan in bepaalde richting, toch nog een behoorlijke produktiviteit wordt bereikt.

De tabel toont daarentegen nogmaals duidelijk aan dat het vraagstuk van de bedrijfsopvolging (ofwel het overschot aan meewerkende zoons) in de meeste groepen en vooral op de grotere bedrijven zeer klemmend is (zie ook hoofdstuk V B). Het aantal meewerkende zoons is in de meeste groepen aanzienlijk groter dan 4,0 per 10 bedrijven. Dit getal wordt doorgaans aangehouden als kritische grens: in dat geval is het aantal boerenzoonsofvolger ongeveer in evenwicht met het aantal vrijkomende bedrijven.

Het vraagstuk van de gewenste bedrijfsgrootte in het kader van plannen voor bedrijfsvergroting is ten gevolge van de bovenstaande constatering in het Lollebeekgebied zeer gecompliceerd geworden: er zijn nl. zeer vele mogelijkheden in dit gebied om op een bepaalde oppervlakte grond nog een verantwoord bedrijf op te bouwen (zie hoofdstuk VI punt 2 en 3).

HOOFDSTUK IV

RUIMTELIJKE PRODUKTIE-OMSTANDIGHEDEN

Het ontbreken van verschillende gegevens is er oorzaak van dat deze paragraaf slechts een onvolledig beeld kan geven van de ruimtelijke produktie-omstandigheden. Met name omtrent de plaats en de toestand van de bedrijfsgebouwen zijn geen gegevens beschikbaar.

A. Cultuurtechnische situatie

Uit cultuurtechnisch oogpunt is het Lollebeekgebied zeer interessant, door de grote verschillen die binnen het blok optreden.

Het meest in het oog springende probleem in het gebied is de gebrekkige ontsluiting. Verharde wegen worden alleen aangetroffen als rechtstreekse verbinding tussen de dorpen. Alle andere wegen in het gebied zijn zandwegen, waarvan enkele met een grind- of steenslagverharding, die echter niet aan de eisen voldoet. Slechts in het tuinbouwgebied tussen Hegelsom en Meterik is een vrij dicht net van verharde wegen. De wegen, die dienen tot ontsluiting van percelen, zijn in sommige delen van het blok, met name in de beekdalen, zeer slecht en vooral in voor- en najaar bijna onbegaanbaar door de wateroverlast. De grotere wegen, bestemd voor ontsluiting van de boerderijen, die ook een functie in het interlocale verkeer kunnen hebben, lopen voornamelijk oost-west. In de Peelgebieden ontbreken echter de noord-zuidverbindingen.

Ogenschijnlijk is het Lollebeekgebied een vlakliggend gebied, doch hoogteverschillen van 1 à 2 m op korte afstand blijken er zeer veel voor te komen. Het gebied is gekenmerkt door grote aantallen opgesloten laagten. Deze hoogteverschillen hangen voor een belangrijk deel samen met de bodenkundige toestand van het terrein. Het zou in deze schets te ver voeren hierop uitvoerig in te gaan, te meer daar deze gegevens reeds elders in kaarten e.d. zijn vastgelegd.

De grillige hoogteverschillen in het Lollebeekgebied zijn de oorzaak van een zeer moeilijk op te lossen waterbeheersingsvraagstuk. De gebrekkige waterbeheersing is de voornaamste reden waarom in dit gebied ruilverkavelingsplannen in studie zijn genomen. In het blok lopen 3 beken van zuidwest naar noordoost, de Oostrumsebeek, de Lollebeek en de Kabroeksebeek. De waterscheiding tussen dit bekenstelsel en de Brabantse beken verloopt langs de westgrens van het ruilverkavelingsblok. Een voldoende systeem van detailontwatering tussen de beken ontbreekt. Vooral in het westelijke deel van het blok, waar vele opgesloten laagten voorkomen, heeft dit tot gevolg dat in winter en in voorjaar vele percelen dras of blank staan. In de zomermaanden daalt de grondwaterstand aanzienlijk, waardoor dan op vele plaatsen verdroging kan optreden.

Het is te voorzien dat het probleem van de wateroverlast, hetgeen het ernstigste is, door technische maatregelen kan worden opgelost: verbetering detailontwatering en beeknormalisatie. Het watertekort is moeilijker op te heffen. Op dit terrein wordt dan ook nog veel onderzoek verricht.

In het blok komen nog enige niet-onaanzienlijke complexen woeste grond voor, met name de Heidse Peel en een deel van de Griendsvenen. Ontginning van deze gronden is technisch gezien goed mogelijk, ook zonder dat wateraanvoerplassen worden gerealiseerd. Vermoedelijk worden in deze complexen na ontginning gronden aangewonnen die beter zijn dan de thans reeds in gebruik zijnde cultuurgrond. Het spreekt echter vanzelf dat uitvoering van deze kostbare werken ook door andere dan zuiver technische data wordt bepaald. Deze materie is nog in studie.

Enkele gegevens betreffende de toestand van de verkaveling zijn vermeld in bijlage 13. In cartogram VIII is weergegeven, dat de gemiddelde kavelgrootte in de onderscheidene delen van het blok nogal uiteenloopt. Daar de eisen, gesteld aan kavelaantal en -grootte, voor land- of tuinbouw nogal uiteenlopen, is een beoordeling van de verkavelingsgegevens vrij moeilijk. De vrij sterk uiteenlopende omstandigheden wat betreft ontsluiting, waterbeheersing, grondsoort en hoogteligging, leiden ertoe dat de boeren in dit gebied aan meer dan één kavel per bedrijf waarde hechten; op verschillende kavels is het risico van onbereikbaarheid, wateroverlast of -tekort, geschiktheid voor bepaalde tuinbouwteelten namelijk beter gespreid. In hoeverre tot een sterke kavelconcentratie moet worden overgegaan is nog in studie.

B. Eigendom- en pachtverhoudingen

Uit bijlage 14 blijkt, dat de meeste grond in eigendom wordt geëxploiteerd. Op de kleine bedrijven is het percentage eigendom het grootste, dit daalt geleidelijk met het groter worden der bedrijven (zie tabel 14).

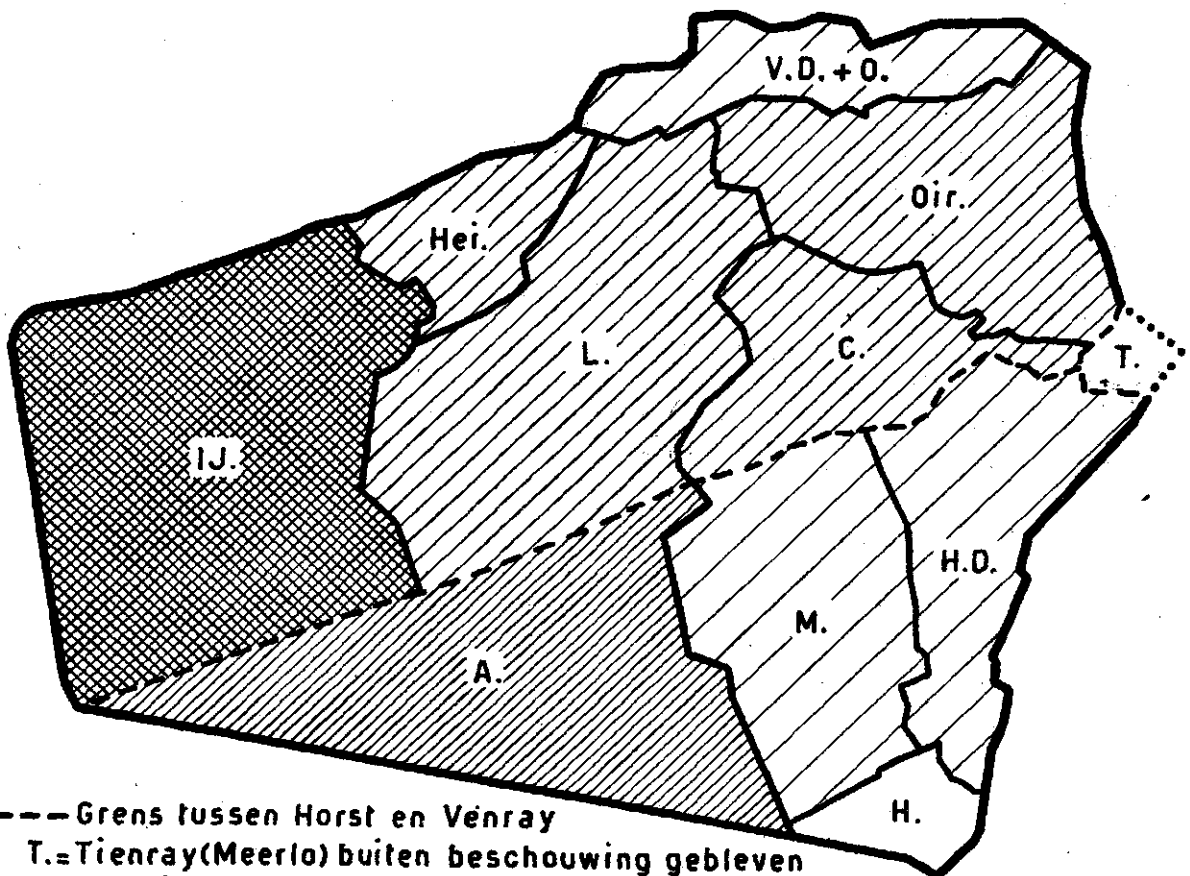
Tabel 14

EIGENDOM EN PACTH VAN A- EN B-BEDRIJVEN

Gebied	Percentage cult. gr. geëxploiteerd in		Percentage bedr. geheel geëxploiteerd in	
	eigendom	pacht	eigendom	pacht
Horst	61	39	33	17
Venray	67	33	47	23
Lollebeek	65	35	41	20

In het gebied Venray als geheel overheerst de eigendom sterker dan in Horst. In de ontginningsdorpen is het aantal geheel gepachte bedrijven relatief groter dan in de overige dorpen, waar dit aantal vrij gering is.

GEMIDDELDE KAVELGROOTTE

--- Grens tussen Horst en Venray
T.=Tienray(Meerlo) buiten beschouwing gebleven

A.=America

H.=Hegelsom

M.=Meterik

H.D.=Horst Dorp

IJ.=IJsselsteijn

L.=Leunen

C.=Castenray

Oir.=Oirlo

Hei.=Heide

V.D.+O.=Venray Dorp + Oostrum

 < 1 ha

 1 - 1½ "

 1½ - 2 "

 2 - 2½ "

 7 - 8 "

In Venray en meer speciaal in Leunen komt naar verhouding een groter aantal bedrijven voor welke geheel eigendom zijn. Over andere aspecten van de pachtsituatie, zoals de aard van de verpachters en het z.g. uitwonende grondgebruik, zijn geen gegevens bekend.

C. Veranderingen in de bedrijfsoppervlakte

In hoofdstuk II C werd reeds een overzicht gegeven van de wijzigingen in de aantallen bedrijven in de verschillende grootteklassen. Hier wordt nu nog wat dieper op één der oorzaken van deze veranderingen ingegaan, nl. de vergroting en de verkleining van de bedrijven zelf.

Bijlage 15 bevat de beschikbare gegevens omtrent de bedoelde grootteveranderingen.

In Venray is het aantal bedrijven, dat vergroot werd, groter dan in Horst. Dit is een gevolg van het feit, dat hier meer ontginningsgronden voorkomen. In Venray is vrij veel grond door bijkopen verworven, doch in het gehele blok is vooral het bij-pachten de belangrijkste oorzaak van de bedrijfsvergrotingen. Het aantal bedrijven dat in de loop van zijn bestaan zowel groter als kleiner werd is in Horst het grootste. Bij de verkleining van de bedrijven spelen pachtverlies en verpachten de grootste rol. Opmerkelijk is de geringe oppervlakte welke door de diverse bedrijven is verkocht.

Dit inzicht in de veranderingen in oppervlakte, die de bedrijven in het jongste verleden hebben ondergaan, is van belang voor een beoordeling van de vraag of ook in de toekomst na uitvoering der ruilverkaveling veelvuldig veranderingen in de grootte der bedrijven zullen optreden. Daar wijzigingen in de pachtverhoudingen de belangrijkste oorzaken van de veranderingen in de bedrijfsgrootte zijn gebleken, mag worden aangenomen dat in de toekomst de bedrijfsgroottestructuur zich meer zal stabiliseren, doordat de nieuwe pachtwetgeving in steeds sterkere mate zal leiden tot een vermindering van het aantal veranderingen in de pachtverhoudingen. Vermoedelijk zullen echter door splitsingen nog wel veranderingen in de bedrijfsgroottestructuur optreden.

D. Openbare nutsvoorzieningen

In 1955 zijn door het C.B.S. enige gegevens verzameld over de openbare voorzieningen. Een overzicht hiervan voor de dorpskernen in het blok wordt in bijlage 16 gegeven. In de gemeente Horst blijken de meeste boerderijen te zijn aangesloten op het elektriciteitsnet, behalve in het dorp America, waar de situatie nog ongunstig is. Ook in Venray zijn de meeste bedrijven aangesloten op het elektrische net.

Waterleiding is voor Venray alleen in Leunen en in de dorpskern Venray beschikbaar. In Horst is de situatie in dit opzicht veel gunstiger, hoewel hier ook de wat afgelegen boerderijen van leidingwater verstoken zijn.

HOOFDSTUK V

SOCIALE OMSTANDIGHEDEN

Zoals reeds in hoofdstuk I is vermeld, is, dank zij een gehouden enquête in dit gebied, meer statistisch materiaal voorhanden dan in andere gebieden waarover sociaal-economische schetsen werden uitgebracht. Niettemin leidt de beperkte opzet van de onderhavige vorm van statistische analyse ertoe dat over de sociale omstandigheden van de plattelandssamenleving slechts zeer globale beschouwingen kunnen worden geleverd. Bovendien zijn (zullen) talrijke gegevens en beschouwingen gepubliceerd (worden) in het Ontwikkelingsplan voor Noordwest-Limburg, waarbij met name ook aan de verschillen in sociale structuur en aanpassingsvermogen tussen de onderscheidene kerkdorpen aandacht is geschonken.

A. Leeftijd van de bedrijfshoofden

In bijlage 17 wordt een overzicht gegeven van de leeftijd der bedrijfshoofden. Hieruit blijkt dat de leeftijdsverdeling in beide delen van het blok praktisch gelijk is. Op de grotere bedrijven treffen wij de meeste oudere boeren aan. Op de bedrijven in Horst komen relatief meer boeren jonger dan 35 jaar voor. Dit hangt waarschijnlijk samen met het stichten van nieuwe tuinbouwbedrijfjes door jonge boeren of tuinders. Ook op de C-bedrijven zijn de bedrijfshoofden naar verhouding jonger. Het is duidelijk dat de combinatie van een landbouwbedrijfje met een ander beroep zware, vooral fysieke, eisen stelt, waaraan alleen de jongere mensen kunnen voldoen.

B. Bedrijfsopvolging en afvloeiing

In geen enkele bevolkingsgroep kiezen zoveel jongeren het beroep van hun vader als in de landbouw. Hierbij werd en wordt veelal nog te weinig rekening gehouden met de mogelijkheden later zelfstandig boer of tuinder te worden. Het gevolg hiervan is, dat in het onderhavige gebied, waar de boeren- en tuindersgezinnen over het algemeen groot zijn, een niet gering aantal op het ouderlijke bedrijf werkende zoons vroeger of later noodgedwongen de landbouw zal moeten verlaten. De grote nadelen, welke hieraan zijn verbonden, kunnen voldoende bekend worden geacht. De beroepskeuze-index, zoals die zich uit de gegevens van de geënquêteerde bedrijven laat berekenen, is in het Lollebeekgebied 1,70.

De beroepskeuze-index is gelijk aan

$\frac{1}{10}$ van het aantal in de landbouw werkende boerenzoons van 15-24 jaar
3% van het aantal bedrijven

Zij geeft de verhouding aan tussen het aantal jaarlijks vrijkomende bedrijven en het aantal boerenzoons dat een landbouwloopbaan kiest. Bij een index = 1 is het aantal boerenzoons dat een boerenbedrijf wil verwerven gelijk aan het aantal vrijkomende bedrijven. Het aantal bedrijven neemt in dat geval dus toe noch af. In het Lollebeekgebied is de huidige situatie derhalve zo dat jaarlijks 70% van het vrijkomende aantal

bedrijven extra zou moeten vrijkomen om de boerenzoons die thans een landbouwberoep kiezen allemaal een bedrijf te geven. Dat wil dus zeggen dat in of buiten het Lollebeekgebied grote aantallen bedrijven door ontginning of splitsing tot tuinbouwbedrijven zouden moeten vrijkomen. Daar dit vrijwel zeker niet in die mate zal gebeuren moet geconstateerd worden dat in dit gebied vele boerenzoons in de landbouw gaan werken zonder kans op een bedrijf. Gegevens over de bedrijfsopvolging en over de afvloeiing der zoons naar andere beroepsgroepen zijn dus zeer belangrijk, mede omdat deze gegevens aanwijzingen kunnen geven over de toekomstige ontwikkeling van de bedrijfsgroote-structuur.

Het is echter bepaald niet eenvoudig aan de hand van de beschikbare gegevens een indruk te krijgen van de toekomstige ontwikkeling van de bedrijven naar aantal en naar grootte.

Tabel 15 geeft een indruk over de bestaande opvolgings-situatie in het ruilverkavelingsgebied Lollebeek. Deze tabel is ontleend aan bijlage 18, welke een meer gedetailleerd overzicht geeft en betrekking heeft op de geënquêteerde bedrijven, die 89% van het totale aantal A- en B-bedrijven omvatten en 68% van het aantal C-bedrijven.

Tabel 15

BEDRIJFSOPVOLGING

Beroeps- groep	Grootte- klasse	Aantal bedrijfshoofden					
		ge- enquê- teerd	zonder kinde- ren 1)	met alle kinderen < 15 jr.	met.....meew.zoons		
					geen	1	meer
A + B	1- 5 ha	244	58	100	22	38	26
	5-10 ha	200	36	69	19	42	34
	10-15 ha	204	32	88	15	30	39
	15-20 ha	90	6	23	6	18	37
	≥20 ha	43	5	14	-	6	18
	{ totaal	781	137	294	62	134	154
{ in %	100	17	38	8	17	20	
C	totaal	95	12	47	24	7	5
D	totaal	47	13	-	20	11	3

1) Betreft ongehuwde bedrijfshoofden en gehuwde bedrijfshoofden zonder kinderen.

Bron: Enquête van de Commissie Agrarische Belangen in Limburg 1955.

Niet minder dan 20% van de A- en B-bedrijven heeft in meer of mindere mate direct met opvolgingsmoeilijkheden te maken. Op de 154 bedrijven waar 2 of meer zoons meewerken, werken in totaal 368 zoons geheel of gedeeltelijk mee, die dus een agrarische opleiding hebben genoten. Hierin zijn de in loondienst in de landbouw werkenden nog niet begrepen. Een nadere bewerking van het enquêtemateriaal leerde dat er in totaal 239 bedrijven waren met meer dan één zoon van

15 jaar of ouder. Op deze bedrijven heeft dus het opvolgingsvraagstuk in een of andere vorm een rol gespeeld, omdat hier de tweede zoon overal een beroepskeuze heeft moeten doen. Op 154 bedrijven is nu, zoals tabel 15 aangeeft, de tweede zoon op het bedrijf gebleven, d.w.z. op 64% van de bedrijven waar de beroepskeuze voor tweede zoons aan de orde is geweest, is deze onjuist uitgevallen. Bovendien bleek dit verschijnsel zich op de grootste bedrijven in sterkere mate voor te doen dan op de kleinere. De vrees dat het een en ander vele en vaak onverantwoorde splitsingen in de hand zal werken is hier gewettigd. Bovendien blijkt uit bijlage 18 dat op de tuinbouwbedrijven de opvolgingsproblemen minder ernstig lijken dan op de landbouwbedrijven, mede omdat de tuindersgezinnen jonger zijn. Het is duidelijk dat hierdoor vooral landbouwbedrijven gesplitst kunnen worden, waarbij het voor de hand ligt, dat tuinbouwbedrijfsjes zullen ontstaan. Een groot aantal van de in de landbouw opgeleide zoons zal echter alsnog gedwongen zijn af te vloeien naar een ander beroep.

Volgens de voorlaatste kolom van tabel 15 is op 17% van de bedrijven de opvolging min of meer verzekerd. Hieronder zijn echter ook begrepen de bedrijven waar nog jongere zoons aanwezig zijn, waardoor een toekomstige verstoring van het op deze bedrijven bestaande evenwicht niet denkbeeldig is. Hetzelfde geldt ook voor de bedrijven waar nog geen zoons meewerken, doch waar uiteraard wel jongere kinderen aanwezig zijn.

Tegenover dit grote aantal bedrijven waar het opvolgingsprobleem bestaat uit een overschot aan opvolgers, staat slechts 17% van de bedrijven waar in het geheel nog geen opvolger aanwezig is. Bij de jongere bedrijfshoofden in deze groep kunnen echter alsnog opvolgers geboren worden. Op slechts 8% van de bedrijven werken geen zoons mee. Hier zijn alle zoons afgevloed of er zijn alleen dochters in het gezin. In enkele gevallen kunnen op deze bedrijven nog jongere zoons zijn die over enige tijd voor de beroepskeuze komen te staan.

Het aantal bedrijven waar zich direct moeilijkheden met de opvolging voordoen is dus zeer groot, evenals dat waar binnen afzienbare tijd dit probleem aan de orde komt. Vooral t.o.v. deze laatste bedrijven is het van het allergrootste belang dat de hierbij betrokken bedrijfshoofden via de kanalen der agrarisch-sociale voorlichting bereikt worden, waarbij het vraagstuk van de bedrijfsopvolging wordt besproken. Verder zal steun bij omscholing, beroepskeuze en beroepsvoorlichting wenselijk zijn, indien men althans uitgaat van de gedachte dat het ongewenst is dat er bedrijfsplitsingen optreden.

In het voorgaande is alleen uitgegaan van de op de bedrijven meewerkende zoons. Het aantal meewerkende dochters is echter eveneens zeer groot (zie tabel 16).

Tabel 16

DE DOCHTERS VAN 15 JAAR EN OUDER

Werkzaamheden	Aantal dochters van A- en B- grondgebruikers in			
	Horst		Venray	
	inwo- nend	uitwo- nend	inwo- nend	uitwo- nend
Thuis in de huishouding	34	-	124	-
Meewerkend in het bedrijf	181	-	195	-
Overige beroepen en niet- werkenden	43	43	45	69
Gehuwd, schoonzoon werkend in de landbouw	-	34	-	14
Gehuwd, schoonzoon werkend buiten de landbouw	-	62	-	92

Bron: Enquête van de Commissie Agrarische Belangen in Limburg, 1955.

De afvloeiing van boerenzoons naar andere beroepen is - zij het op de meeste bedrijven in veel te geringe mate, zoals reeds in § 2A werd aangeduid - wel op gang gekomen. De omvang van deze afvloeiing wordt in de bijlagen 19, 20, 21 en 22 en in meer beknopte vorm in de tabellen 17 en 18 weergegeven.

Tabel 17

DE THUISWONENDE BOERENZOONS VAN 15 JAAR EN OUDER

Grootte- klasse	Aantal zoons van A- en B- grondgebruikers in					
	Horst			Venray		
	in totaal	werkend		in totaal	werkend	
		in de landbouw	buiten de landbouw		in de landbouw	buiten de landbouw
< 5 ha	124	83	41	50	26	24
5-10 ha	62	45	17	114	86	28
10-15 ha	43	36	7	106	91	15
15-20 ha	38	34	4	88	77	11
≥20 ha	32	28	4	29	28	1
Totaal	299	226	73	387	308	79
In %	100	76	24	100	80	20

Bron: Enquête van de Commissie Agrarische Belangen in Limburg, 1955.

De animo van de thuiswonende boerenzoons voor een niet-agrarisch beroep blijkt wel zeer gering te zijn.

Tabel 18 geeft een indruk van de beroepen der uitwonende zoons. Dit betreft dus tot op zekere hoogte de oudere zoons, welke vanwege het feit dat het merendeel gehuwd is, meer definitief hun uiteindelijke beroep uitoefenen.

Tabel 18

DE UITWONENDE BOERENZOONS VAN 15 JAAR EN OUDER

Grootte- klasse	Aantal zoons van A- en B-grondgebruikers in					
	Horst			Venray		
	in totaal	werkend		in totaal	werkend	
in de landbouw		buiten de landbouw	in de landbouw		buiten de landbouw	
< 5 ha	74	29	45	26	9	17
5-10 ha	30	8	22	52	9	43
10-15 ha	13	9	4	30	10	20
15-20 ha	14	9	5	30	7	23
≥20 ha	13	4	9	11	3	8
Totaal	144	59	85	149	38	111
In %	100	41	59	100	26	74

Bron: Enquête van de Commissie Agrarische Belangen in Limburg, 1955

Hier blijkt de situatie anders te liggen, waaruit geconcludeerd kan worden, dat vele boerenzoons pas na het verlaten van het ouderlijke huis een niet-agrarisch beroep als werkkring krijgen. Het spreekt vanzelf dat deze stap hierdoor voor velen moeilijkheden met zich meebrengt. Men dient echter wel te bedenken dat niet-agrarische werkgelegenheid ook in het dorp zelf kan worden ontwikkeld, waardoor het niet direct noodzakelijk zou worden het ouderlijke huis te verlaten. In zekere zin duidt het verschil tussen Horst en Venray erop dat de industrie in Venray-dorp bevorderlijk is geweest voor de afvloeiing van uitwonende boerenzoons.

Uit beide tabellen blijkt ook nogmaals, dat naarmate de bedrijven groter zijn en minder tuinbouw hebben, er relatief minder boerenzoons een niet-agrarisch beroep kiezen.

Van belang is ook welke niet-agrarische beroepen het meest bij de boerenzoons in de belangstelling staan. Tabel 19 geeft hierover een indruk.

Tabel 19

BEROEPEN VAN DE BUITEN DE LANDBOUW WERKENDE ZOONS

Gebied	Aantal zoons van A- en B-grondgebruikers werkend in					
	in totaal	nijver- heid	handel en verkeer	overige en onbekende beroepen	niet werkend	
Horst	158	48	34	36	40	
Venray	190	53	23	77 1)	37	
Lollebeek	aantal	348	101	57	113	77
	in %	100	29	16	33	22

1) Waarvan 56 met onbekend beroep.

Bron: Enquête Commissie Agrarische Belangen in Limburg, 1955

Een groot gedeelte van de niet in de landbouw werkende boerenzoons heeft een bestaan gevonden in de nijverheid. Van de 77 niet-werkenden kan aangenomen worden dat iets meer dan de helft studeert, de rest bestaat uit zieken, invaliden en religieuzen.

Men kan zich afvragen, of de afgevloeiide boerenzoons in de nijverheid en in andere niet-agrarische bedrijfstakken een behoorlijke positie hebben kunnen verwerven. Het reeds in § 2A aangehaalde onderzoek heeft uitgewezen dat het percentage ongeschoolden en geoefenden bij de in Horst en in Venray in de industrie werkende personen, uit de agrarische sector afkomstig, hoger ligt dan bij de uit de niet-agrarische sector afkomstigen. In deze laatste groep komen relatief meer mensen in de geschoolde en lagere kaderfuncties terecht. Ook in dit opzicht zal er dus door de agrarisch-sociale voorlichtingsdiensten naar een verbetering voor de agrarische groepen moeten worden gestreefd.

G. Land- en tuinbouwonderwijs

Gegevens over het land- en tuinbouwonderwijs, gevolgd door de bedrijfshoofden en door de meewerkende zoons van 25 jaar en ouder, zijn in bijlage 23 verzameld. Door het ontbreken van dergelijke gegevens over de jongere zoons kan hier geen volledig overzicht worden gegeven.

Het landbouwonderwijs bereikt momenteel de grote meerderheid der boerenzoons. In het merendeel der gevallen betreft het cursussen; 46% van de meewerkende zoons met onderwijs heeft dagonderwijs gevolgd.

De belangstelling voor lager agrarisch dagonderwijs neemt de laatste jaren sterk toe, terwijl de algemene land- en tuinbouw-cursussen in betekenis afnemen. Deze laatste worden steeds meer vervangen door speciale cursussen welke een grote belangstelling genieten.

Het aantal bedrijven in het gebied, waar noch het bedrijfshoofd, noch een meewerkende zoon enige vorm van land- of tuinbouwonderwijs heeft gevolgd is vrij gering. In het kerkdorp America is de situatie wat dit betreft het ongunstigste. In de groep "zuiver tuinder" hebben vrijwel alle bedrijfshoofden enige vorm van agrarisch onderwijs gevolgd. Uit tabel 20 blijkt evenwel dat nog op ruim twee derde van het aantal bedrijven, waar alleen de meewerkende zoons landbouwonderwijs hebben gevolgd, dit onderwijs slechts cursusonderwijs betrof.

Tabel 20

AGRARISCH CURSUS- EN DAGONDERWIJS

Gebied	Perc. bedrijfs- hoofden met landbouwonder- wijs als		Perc. bedrijven met alleen meew. zoons ≥ 25 jr. met lb. onderw. als		Perc. meew. zoons ≥ 25 jr. met landbouw- onderwijs als	
	cursus	dagond.	cursus	dagond.	cursus	dagond.
Horst	79	21	65	35	52	48
Venray	68	32	71	29	55	45
Lollebeek	73	27	69	31	54	46

Bron: C.B.S.-landbouwtelling, 1955.

In onderwijskringen is men van mening dat in dit gebied nog vele ouders te weinig aandacht schenken aan een doelgerichte opleiding. De bovenstaande cijfers over het geringe aandeel van het land- en tuinbouw-dagonderwijs illustreren dit duidelijk. Bij het niet-agrarische onderwijs zijn dergelijke tendensen ook waargenomen. Men heeft met name ook klachten over het feit dat vele kinderen (ook in de lagere-schoolleeftijden) in de zomermaanden voor en na de schooltijd meewerken op de bedrijven (voornamelijk in de tuinderij). Het effect van het onderwijs heeft hieronder te lijden (vermoelenis, vermindering van het opnemingsvermogen bij de kinderen). Het is echter bijzonder moeilijk deze situatie te veranderen, omdat de kinderen met deze arbeid vrij veel geld kunnen verdienen, terwijl bovendien de gehele bedrijfsorganisatie op deze extra arbeidskrachten is ingesteld. Overigens moge in dit verband verwezen worden naar de slotopmerkingen hoofdstuk VI, punt 7).

HOOFDSTUK VI
SLOTOPMERKINGEN

1. De positie van de Nederlandse land- en tuinbouw is in sterke mate afhankelijk van exportmogelijkheden en internationale prijsverhoudingen. Deze afhankelijkheid geldt voor bijna al onze land- en tuinbouwprodukten, doch wel in zeer sterke mate voor een aantal produkten die in het Lollebeekgebied de basis van het land- en tuinbouwbedrijf vormen. Varkenshouderij, kippenhouderij, tuinbouw en in iets minder sterke mate rundveehouderij zijn namelijk de voornaamste produktierichtingen in dit gebied.

Wanneer de uitvoering van de ruilverkaveling zich op de voorgenomen wijze in het Lollebeekgebied voltrekt, dan kan worden aangenomen dat naast een verlaging van de kostprijzen ook een produktieverhoging zal optreden.

De consequenties voor de Nederlandse landbouw van enerzijds de oriëntatie op exportprodukten en anderzijds eventuele produktievergroting ten gevolge van een ruilverkaveling zijn niet te overzien. Het is hierdoor moeilijk te beoordelen of de gekozen produktierichting in het Lollebeekgebied en de voorgenomen cultuurtechnische maatregelen, in het bijzonder die maatregelen die produktievergroting zouden kunnen stimuleren, verantwoord zijn. Deze onzekerheid speelt vanzelfsprekend niet alleen een rol in het Lollebeekgebied, doch is min of meer inhaerent aan de gehele Nederlandse landbouw. Niettemin lijkt het gewant met enkele woorden op deze situatie de aandacht te vestigen.

2. Uit de sociaal-economische schets is gebleken, dat ook in het Lollebeekgebied vele bedrijven voorkomen, die slechts over een kleine oppervlakte grond beschikken. In het kader van de ruilverkaveling zal dan ook aan deze bedrijven de nodige aandacht worden geschonken.

Uit vroegere onderzoekingen is evenwel reeds gebleken, dat de oppervlakte grond niet alleen bepalend is voor de vraag of een bedrijf te klein is. De omvang van een bedrijf wordt evenzeer bepaald door de hoeveelheid arbeid en kapitaal die met de grond samenwerken. Dat wil dus zeggen, dat een bedrijf een voldoende omvang kan hebben als op een kleine oppervlakte een intensief produktieplan wordt uitgevoerd. Deze situatie doet zich nu in het Lollebeekgebied voor. Talrijke kleine bedrijven (d.w.z. met een kleine oppervlakte) hebben een intensief produktieplan en verschaffen aan de aanwezige arbeidskrachten voldoende werkgelegenheid. De gegevens over het arbeidseffect in § 3, J, toonden aan, dat de verhouding tussen arbeidsbehoefte en arbeidsaanbod op deze kleine bedrijven niet ongunstig was.

Men heeft dus in deze streken voor het kleine bedrijf in principe een redelijke oplossing gevonden. Het is daarom de vraag of een bedrijfsvergroting op grote schaal hier noodzakelijk is. Uiteraard zullen er in incidentele gevallen verbeteringen bereikt worden door kleine bedrijven, die b.v. niet over goede tuinbouwgronden beschikken, te vergroten tot volledige landbouwbedrijven. Voorts zullen verbeteringen kunnen plaats hebben door verplaatsing van bedrijven, terwijl ook verkleining van de bedrijfsoppervlakte en omschakeling op arbeidsintensieve teelten voor sommige bedrijven van betekenis kan zijn. Het is evenwel niet doenlijk voor deze uiteenlopende gevallen algemene richtlijnen vast te stellen. De omstandigheden, waaronder deze bedrijven zullen komen te verkeren (wat betreft grondsoort, ligging, waterhuishouding, enz.), alsmede de inzichten van de boer ten

aanzien van b.v. bepaalde tuinbouwteelten zullen in het algemeen een individuele advisering vereisen.

Na ampele overweging is in deze schets afgezien van het samenstellen van bedrijfsmodellen, die als leidraad voor het beleid terzake van de bedrijfsvergroting zouden kunnen dienen, analoog aan de methode die bij het onderzoek in de ruilverkaveling "Neer" is toegepast. De redenen hiervoor waren kort samengevat:

1. bedrijfsvergroting zal slechts in enkele incidentele gevallen noodzakelijk zijn;
2. de mogelijkheden om een aangepast bedrijfstype op een willekeurige oppervlakte grond te hebben zijn in dit gebied zeer groot, zoals de praktijk laat zien (vele mogelijke combinaties van de vijf bedrijfsonderdelen: akkerbouw, rundvee-, varkens- en kippenhouderij en tuinbouw). Slechts een groot aantal modellen zou aan deze verscheidenheid recht doen;
3. pas na een nauwkeurig onderzoek van de omstandigheden, waar- onder elk eventueel te vergroten bedrijf komt te verkeren (mede in verband met de normen voor de arbeidsbehoefte), is een verantwoord advies over de gewenste grootte mogelijk, daar deze omstandigheden in dit uitgestrekte blok van plaats tot plaats sterk uiteenlopen.

In het Lollebeekgebied is het vooral ook het vraagstuk van het overschot aan bedrijfsopvolgers, dat de aandacht vraagt. Het grote aantal "potentiële" bedrijfsopvolgers vooral op de grotere bedrijven (zie onder 5 en 6) kan tot gevolg hebben, wanneer er geen kentering in de historische ontwikkeling komt, dat nog meer kleine bedrijven ontstaan. Het is naar alle waarschijnlijkheid in de naaste toekomst voor het Lollebeekgebied beter om onderzoek en beleid te richten op de oplossing van dit vraagstuk, dan om de aandacht te concentreren op de bedrijfsvergroting.

Bijzondere belangstelling vragen ook de pogingen die in dit gebied zijn aangewend om op (in oppervlakte) kleine bedrijven voldoende werkgelegenheid te scheppen door middel van arbeidsintensieve teelten, waarvan de produkten voor een belangrijk gedeelte worden geëxporteerd. Hoewel deze pogingen tot nog toe geslaagd mogen worden genoemd is het van groot belang om de ontwikkeling van dit gebied in de komende Euromarkt met wellicht zich wijzigende afzetmogelijkheden en prijsverhoudingen te blijven volgen.

Het een en ander wil uiteraard niet zeggen dat blijvende aandacht zal moeten worden geschonken aan de specifiek cultuur-technische omstandigheden, ontsluiting, waterbeheersing en verkaveling. De situatie op dit gebied is zoals gebleken is ongunstig.

3. In het gebied van onderzoek ligt een belangrijk tuinbouwcentrum. In overeenstemming met de daaromtrent bij de bevoegde instellingen levende gedachten kan dit beschouwd worden als een geschikte voorwaarde voor verdere uitbreiding van de tuinbouw. De ter plaatse aanwezige voorzieningen ten behoeve van afzet en van vervoer, alsmede de zich uitbreidende vakkennis op gespecialiseerd terrein zijn gunstig voor deze uitbreiding. Overigens geldt ook voor de tuinbouw de onder 1 genoemde onzekerheid ten aanzien van onze exportpositie. Vermoedelijk mag men echter wel stellen, dat de toekomst van de tuinbouw

in dit gebied zich betrekkelijk gunstig laat aanzien.

Ten aanzien van de tuinbouwontwikkeling verdienen de volgende punten de aandacht.

Zoals in zovele tuinbouwcentra is ook in het Noordlimburgse tuinbouwgebied de tuinbouw op kleine landbouwbedrijven ingevoerd ter verhoging van het arbeidsinkomen. Daardoor kwamen in eerste instantie die teelten tot ontwikkeling die ter plaats gunstige natuurlijke produktie-omstandigheden vonden en verder veel arbeid vroegen. De aanwezige gronden waren bijzonder geschikt voor asperges, de klimatologische omstandigheden waren gunstig voor augurken- en bonenteelten.

Men kan stellen dat de aspergeteelt, die weinig arbeid tijdens de teelt vraagt en verder een vakkennis, die weinig afwijkt van die benodigd voor landbouwteelten, goed past op het akkerbouwbedrijf, dat in het gebied van onderzoek veel voorkomt. De augurken- en bonenteelten stellen andere eisen. Men zal er dan ook naar moeten streven deze teelten te krijgen op tuinbouwbedrijven waarop ook andere groenteteelten in de open grond voorkomen, zoals spinazie, prei, bloemkool, knolselderij, witlof, schorseneren. Op dergelijke tuinbouwbedrijven dient het bouwland hoogstens een aanvullend karakter te hebben (ten behoeve van de vruchtwisselingsgroenbemesting). Op tuinbouwbedrijven van deze aard past ook de teelt van kleinfruit en van aardbeien heel goed, doch men dient in dit gebied met de grotere gevoeligheid voor nachtvorst van deze gewassen rekening te houden. In het algemeen kan men verwachten dat de produkten die voor de industrie geteeld worden in Noord-Limburg gunstige ontwikkelingsmogelijkheden vinden.

Ook in Noord-Limburg ziet men reeds voorbeelden van de voortgaande tuinbouwontwikkeling van klein akkerbouwbedrijf via groenteteelt in de open grond naar koudglasbedrijf. Wanneer een bedrijf veel glas krijgt dan zal de opengrondsteelt voor een belangrijk deel kunnen worden afgestoten.

Het Lollebeekgebied leent zich bovendien ten gevolge van het klimaat beter voor stookglasbedrijven dan voor koudglas. Dergelijke bedrijven moeten hier dan ook als eindpunt van de ontwikkeling gezien worden.

Tot slot een enkel woord over de fruitteelt. Deze tuinbouwteelt eist zodanige gespecialiseerde vakkennis en afwijkende bedrijfsuitrusting dat deze alleen op gespecialiseerde bedrijven of als een afzonderlijk bedrijfsonderdeel op grotere bedrijven op zijn plaats is. In deze streek dient de fruitteelt overigens met betrekkelijk grote nachtvorstkaasen rekening te houden.

De in het gebied veel voorkomende teelt van stokboonzaad past uit een oogpunt van vereiste vakkennis en van bedrijfsuitrusting wel op het landbouwbedrijf, althans beter dan die van de overige groente. De ervaring heeft echter geleerd dat de uitkomsten op het tuinbouwbedrijf vaak beter zijn.

Wanneer men de hierboven genoemde lijnen in het oog houdt, biedt de ontwikkeling van het tuinbouwcentrum in het Lollebeekgebied ongetwijfeld perspectieven.

Indien ook in de toekomst de afvloeiing in dezelfde mate zal plaats hebben als in de afgelopen 15 jaar en indien de arbeidsproduktiviteit per man in de komende 15 jaar met 15% zal stijgen, zoals algemeen in de landbouw wordt verwacht, dan zal er in de landbouw nog een aanvullende werkgelegenheid

gevonden moeten worden voor ca. 350 personen. Zou 75% van deze extra werkgelegenheid geleverd moeten worden door de tuinbouw dan zou de oppervlakte glastuinbouw zich uitbreiden met \pm 30 ha en de opengrondstuinbouw zou worden uitgebreid met ongeveer 400 ha. Hierbij is aangenomen dat glasteelten en opengronds-tuinbouw ieder de helft van de gevraagde werkgelegenheid zullen leveren. De ontwikkeling van de tuinbouw zal deze omvang alleen kunnen bereiken indien de toekomstige tuinders in het algemeen boerenzoons, die over het gehele gebied verspreid wonen, op het ouderlijke bedrijf of elders in het gebied over geschikte tuinbouwgrond zullen kunnen beschikken. Deze ontwikkeling is daardoor - afgezien van vele andere factoren - afhankelijk van de gelijktijdig met de ruilverkaveling uit te voeren maatregelen ten aanzien van de waterbeheersing. Met de vele andere factoren zijn hier bedoeld opinieverandering ten aanzien van afvloeiing, wijziging van de rentabiliteitsverhoudingen, enz.

4. De schets heeft van de landbouwers en de tuinders in het Lollebeekgebied een gunstig beeld gegeven ten aanzien van het peil van de bedrijfsvoering en van het vermogen om het bedrijf aan te passen aan zich wijzigende omstandigheden. Op grond hiervan mag men dan ook verwachten, dat de veranderingen die de ruilverkaveling met zich mee zal brengen in het algemeen door de boeren en de tuinders goed kunnen worden opgevangen. Van de nieuw geschapen mogelijkheden zal men een nuttig gebruik weten te maken, omdat het aanpassingsvermogen goed is en de ontvankelijkheid voor verantwoorde voorlichting groot. De land- en tuinbouwvoorlichtingsdiensten vervullen dan ook een belangrijke functie in dit gebied.

5. Venray is aangewezen als industrialisatiekern in het kader van het overheidsbeleid in de z.g. ontwikkelingsgebieden. Het verdient alle aanbeveling dit beleid met kracht voort te zetten. Uit de sociaal-economische schets van het Lollebeekgebied is gebleken dat het aandeel van de agrarische jongeren in het industrialisatieproces nog gering is. Bovendien dreigen op talrijke bedrijven opvolgingsproblemen. De afvloeiing uit de landbouw is dus nog te gering. Nog teveel jongeren uit boeren- en uit tuindersgezinnen worden na een aanvankelijke opleiding in de land- en tuinbouw op latere leeftijd gedwongen naar ander werk uit te zien. De sociale positie van deze mensen gaat hierdoor vaak achteruit, hetgeen bij een tijdig gekozen goede opleiding niet had behoeven te gebeuren. De industrialisatie in Noordwest-Limburg zal dus samen dienen te gaan met verbetering van beroeps- en schoolkeuze.

Men moet van een industrialisatiebeleid op korte termijn voor de mogelijkheden tot grondaankoop geen wonderen verwachten. De moderne industrie vraagt meestal jonge mensen, doch de zittende boerenstand die in het algemeen tot de oudere generatie behoort, wordt door industrievestigingen niet onmiddellijk geraakt. De oudere generatie zal door de industrialisatie dus niet zonder meer gestimuleerd worden tot het beëindigen van het bedrijf en tot het afstaan van de grond. Het uitkopen of het pachtvrij verwerven van gronden ten behoeve van een eventuele bedrijfsvergroting zal voornamelijk langs indirecte weg door de industrialisatie bevorderd worden. Namelijk als de jongere generatie geen lust meer heeft om de kleine bedrijfjes van de ouderen over te nemen, omdat zij een goede plaats buiten de landbouw verwerven.

6. Weliswaar is het Noordwest-Limburgse gebied een streek met een vertrek-overschot, doch het lijkt van belang ter verbetering van de economische structuur blijvend aandacht te schenken aan emigratie en aan migratie naar andere plaatsen in het binnenland. Wanneer industrialisatie en uitbreiding van de tuinbouw de behoefte aan werkgelegenheid voor de komende generaties niet in het eigen gebied kunnen dekken, is migratie een mogelijke oplossing van het probleem. Deze oplossing behoeft, mits op verantwoorde wijze uitgevoerd, geenszins een verarming van de streek te zijn, zoals vaak gevreesd wordt; de economische positie van de "achterblijvenden" kan erdoor versterkt worden.

Een andere oplossing is het pendelen; de bevolking afkomstig uit de agrarische sector blijft op het platteland wonen, doch reist dagelijks naar het werk, d.w.z. voornamelijk naar de industrie, die in kleinere of grotere kernen geconcentreerd is. Over deze oplossing wordt uiteenlopend geoordeeld. Er zijn verschillende voor- en nadelen aan het pendelen verbonden (sterk afhankelijk van de afstand waarover gependeld wordt); hetzelfde geldt overigens voor de migratie.

Het is naar alle waarschijnlijkheid beter in dit gebied beide oplossingen van het werkgelegenheidsvraagstuk naast elkaar en gelijktijdig na te streven.

7. Het behoeft wel nauwelijks betoog dat een goede maatschappelijke begeleiding van de vele structurele hervormingen op agrarisch en op niet-agrarisch gebied in het Lollebeekgebied noodzakelijk is. Voor de organen, die zich met agrarisch-sociale voorlichting bezighouden, zullen de volgende onderwerpen tijdens de voorbereiding en de uitvoering van de ruilverkaveling van belang zijn:
- a. het inschakelen van de bevolking bij het maken van plannen;
 - b. het bevorderen van oordeelkundig overleg binnen het gezinsverband over vraagstukken van vererving, bedrijfsopvolging, overgang naar andere beroepen en schoolkeuze;
 - c. bijstand bij het nemen van moeilijke beslissingen, b.v. over omschakeling van het produktieplan (landbouw-tuinbouw), het beëindigen van het bedrijf (uitkoop, enz.), emigratie naar het buitenland;
 - d. bevordering van een zakelijke instelling van de boer ten aanzien van zijn bedrijf, opdat deze ontvankelijker wordt voor de bedrijfseconomische voorlichting (b.v. in verband met het opnemen van kredieten).

LIJST VAN CARTOGRAMMEN, GRAFIEKEN EN BIJLAGEN

Cartogrammen

- I Aantal eenheden grootvee per 100 ha grasland
- II Percentage bedrijven met mestvarkens
- III Percentage bedrijven met fokzeugen
- IV Aantal kippen per bedrijf
- V Percentage cultuurgrond in gebruik als tuingrond
- VI Arbeidsbehoefte in standaarduren per ha cultuurgrond
- VII Arbeidseffect in standaarduren per volwaardige arbeidskracht
- VIII Gemiddelde kavelgrootte

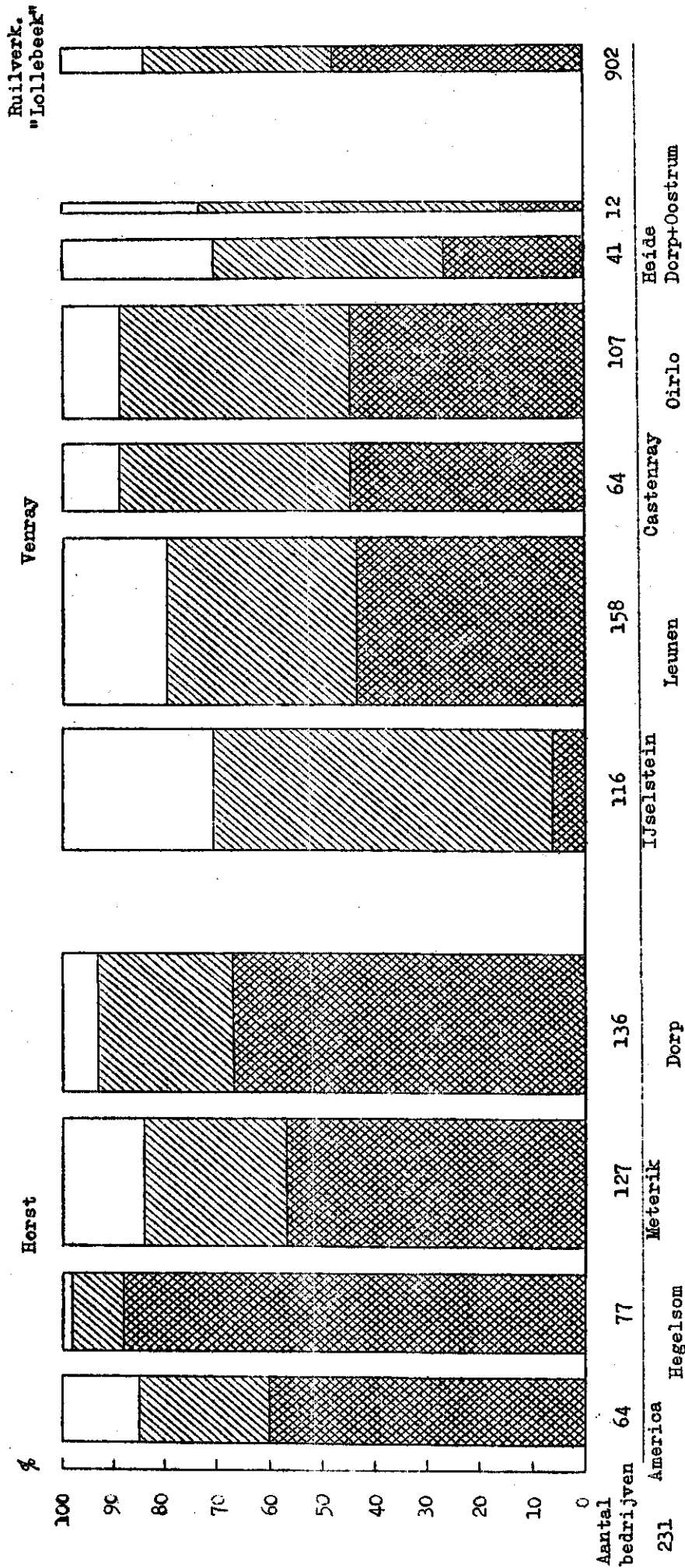
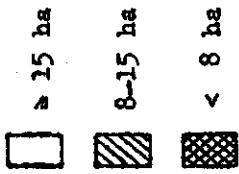
Grafieken

- I A- en B-bedrijven in procenten per grootteklasse
- II Historische ontwikkeling van het aantal bedrijven
- III Gemiddelde bedrijfsgrootte
- IV Toenemingsindex van het aantal bedrijven en van de oppervlakte cultuurgrond
- V De oppervlakten bouwland, grasland en tuinland in procenten van de cultuurgrond per dorp
- VI De oppervlakten bouwland, grasland en tuinland in procenten van de cultuurgrond per grootteklasse
- VII Aantal gecontroleerde koeien, gemiddeld vetgehalte en gemiddelde melkproduktie
- VIII Tuinlandgebruik
- IX Percentage pit- en steenvruchten/kleinfruit
- X De teelt van groenten in de open grond

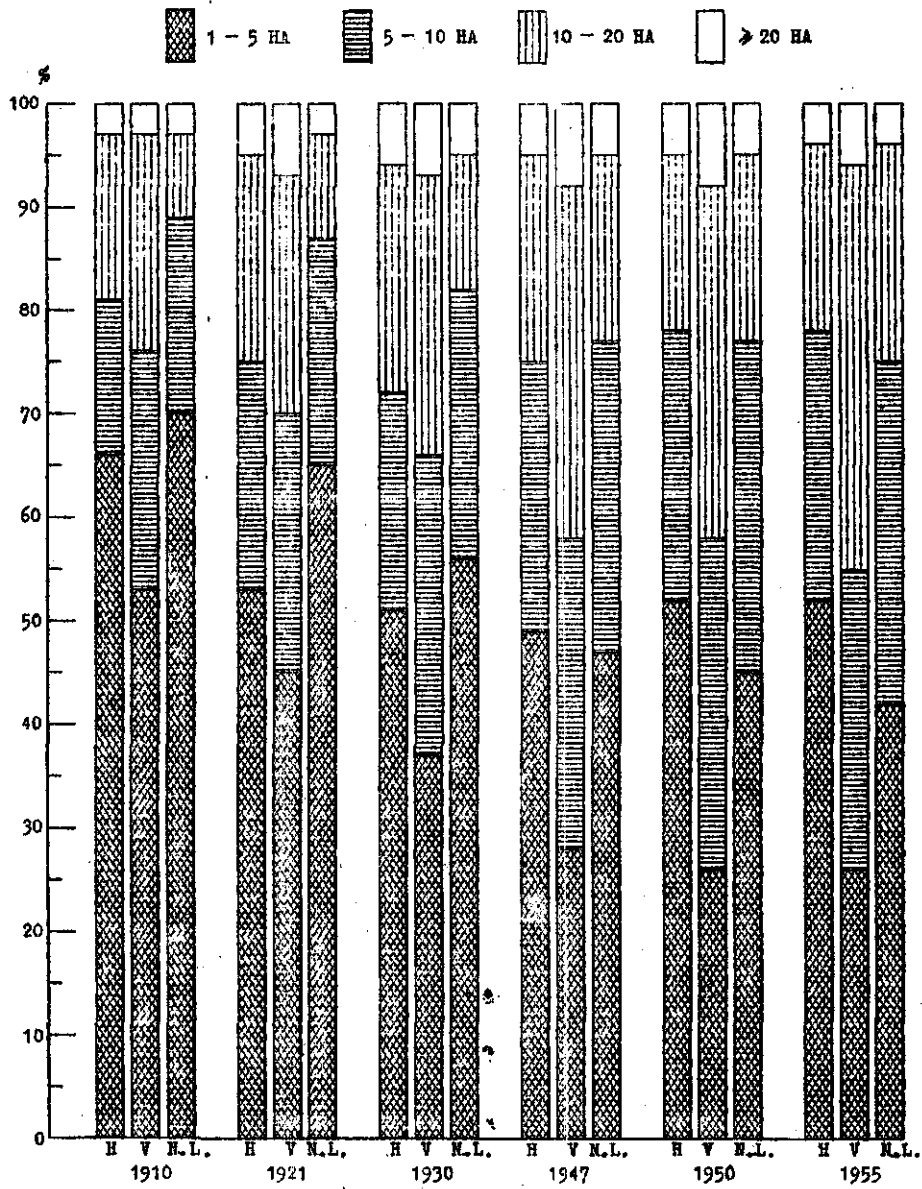
Bijlagen

- 1 De beroepsgroep van de bedrijfshoofden en de grootte van de bedrijven
- 2 Nevenberoepen van de bedrijfshoofden in de beroepsgroep B
- 3 Hoofdberoepen van de bedrijfshoofden van de C-bedrijven
- 4 Ontwikkeling van het aantal bedrijven
- 5 De cultuurgrond
- 6 Veestapel en graslandgebruik
- 7 Tuinlandgebruik
- 8 Mechanisatie
- 9 Arbeidsbehoefte, arbeidsaanbod en arbeidseffect, Horst
- 10 Arbeidsbehoefte, arbeidsaanbod en arbeidseffect, Venray
- 10a Arbeidseffect en standaarduren
- 11 Arbeidsvoorziening, Horst
- 12 Arbeidsvoorziening, Venray
- 13 Verkaveling
- 14 Eigendom en pacht
- 15 Vergroting en verkleining van bedrijven
- 16 Openbare nutsvoorzieningen
- 17 Leeftijdsindeling van de bedrijfshoofden
- 18 Bedrijfsopvolging
- 19 Bezigheden van de inwonende zoons van 15 jaar en ouder, Horst
- 20 Bezigheden van de inwonende zoons van 15 jaar en ouder, Venray
- 21 Bezigheden van de uitwonende zoons van 15 jaar en ouder, Horst
- 22 Bezigheden van de uitwonende zoons van 15 jaar en ouder, Venray
- 23 Gevolgd. landbouwonderwijs

A. -- EN B. -BEDRIJVEN IN PROCENTEN PER GROOTTEKLASSE

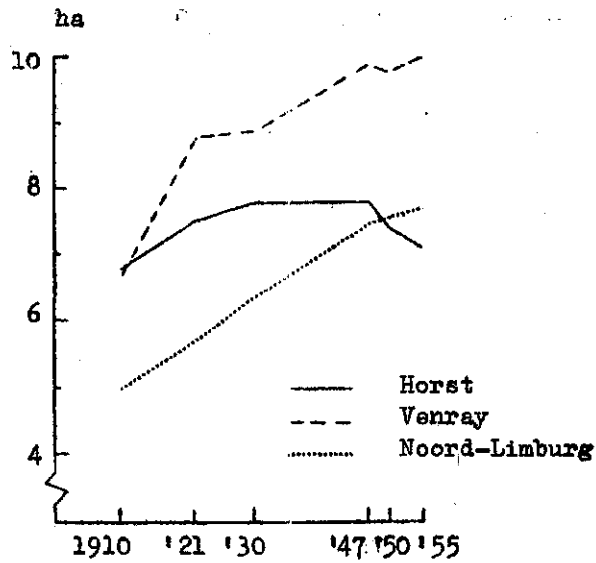

HISTORISCHE ONTWIKKELING VAN HET AANTAL BEDRIJVEN

GEMIDDELDE BEDRIJFSGROOTTE

Grafiek III

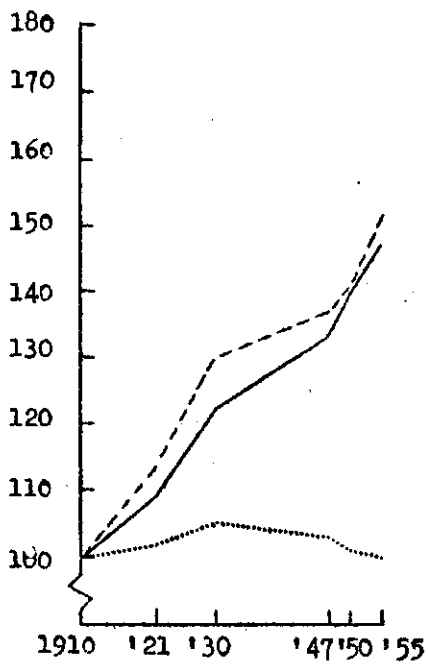
Grafiek IV

TOEWIJZINGSINDEX VAN :

AANTAL BEDRIJVEN

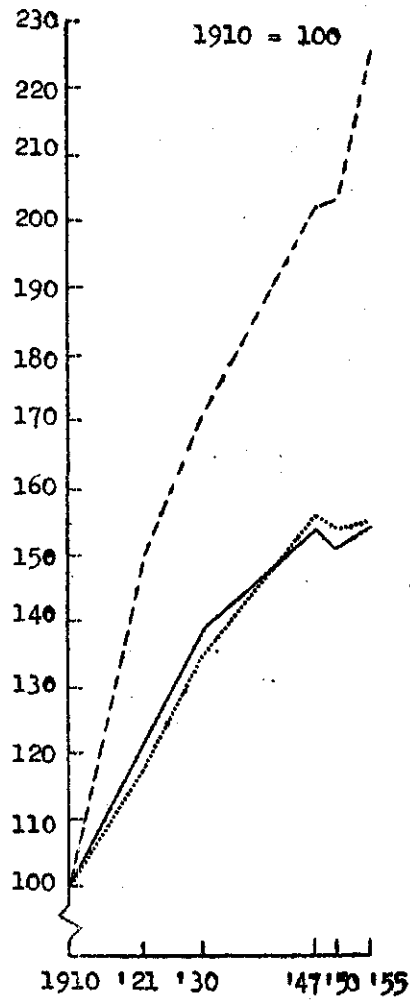
1910 = 100

- Horst
- - - Venray
- landb.geb. Noord-Limburg

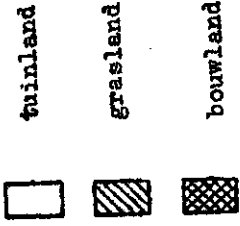

OPPERVLAKTE CULTUURGROND

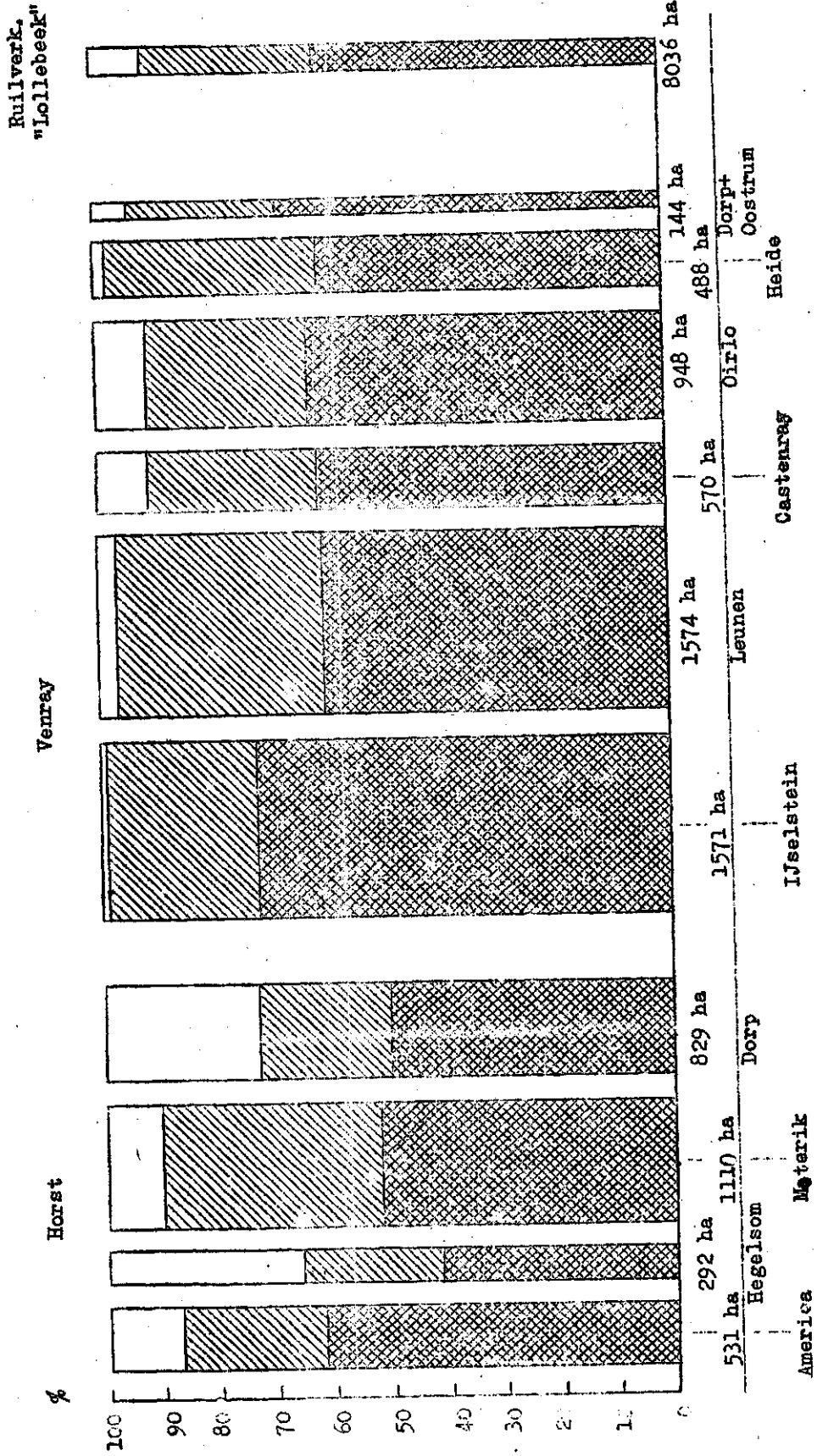
1910 = 100

Grafiek V

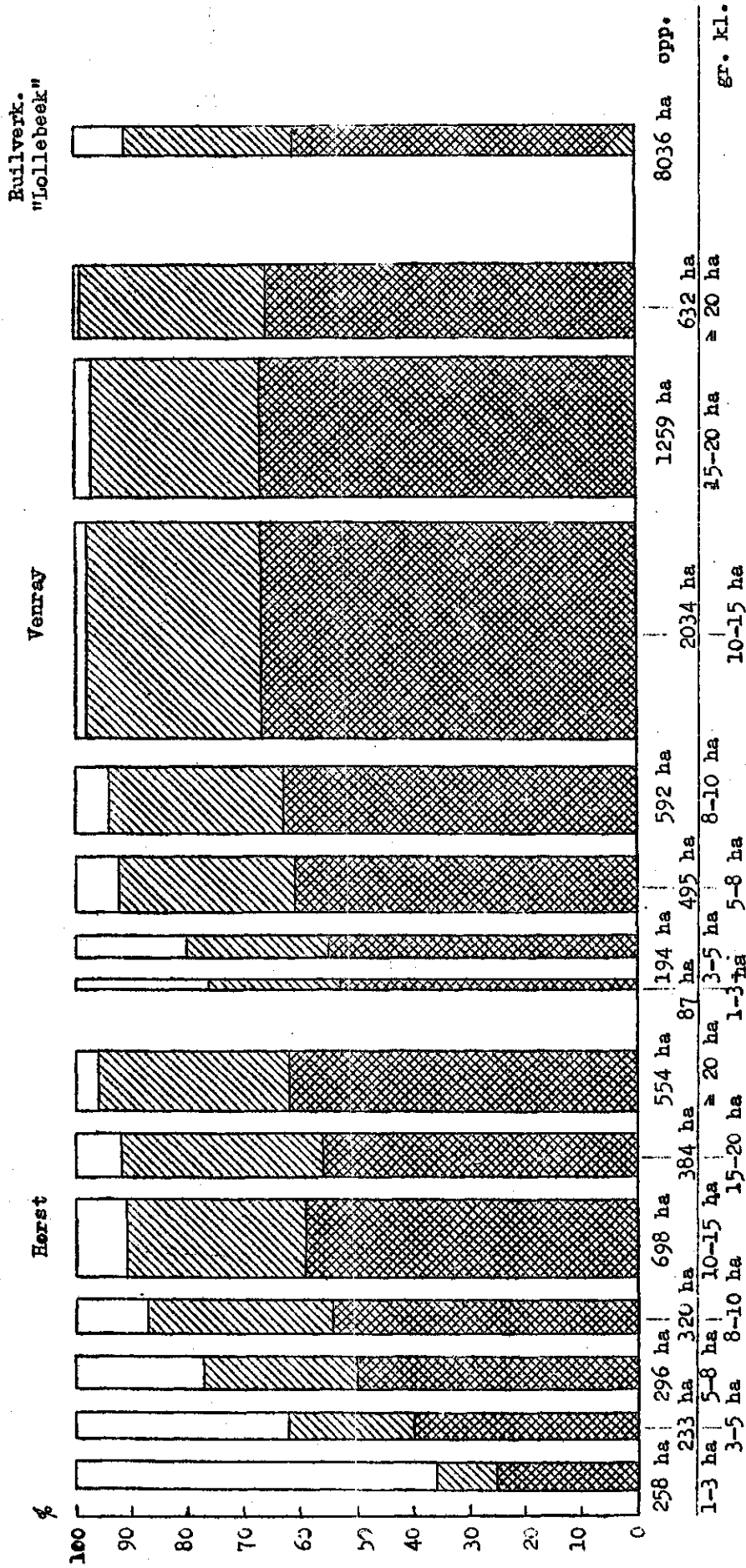
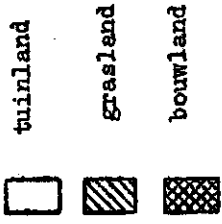

DE OFFERVLAKTEN BOUWLAND, GRASLAND EN TUINLAND
IN PROCENTEN VAN DE CULTUURGROND
PER DORP

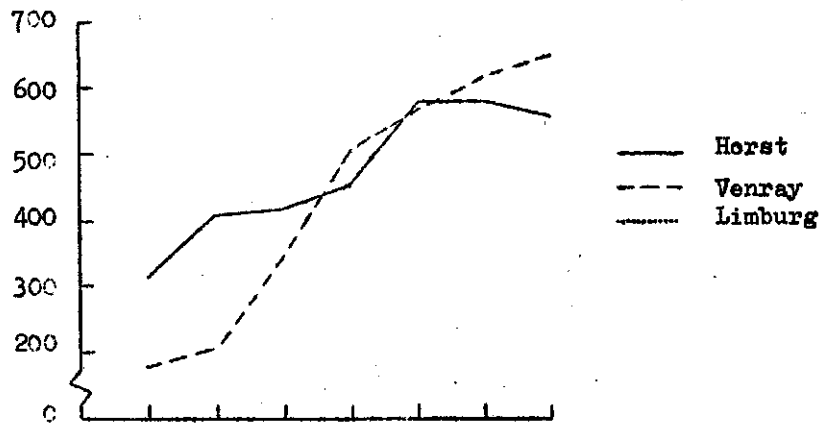

Grafiek VI

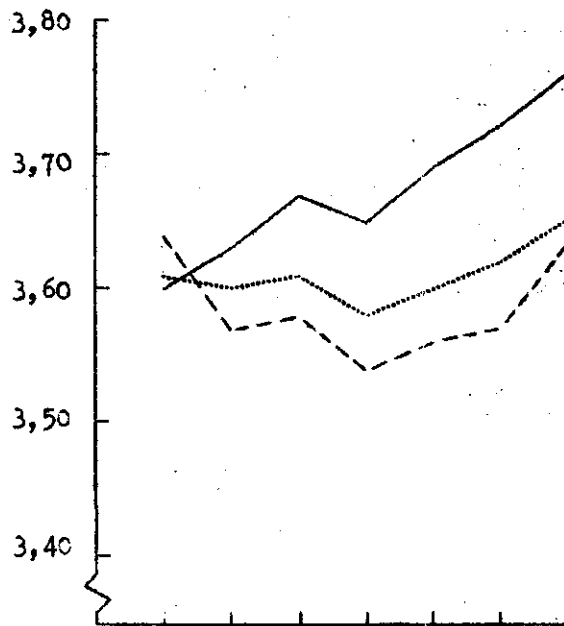
DE OPPERVLAKTEN BOUWLAND, GRASLAND EN TUINLAND
IN PROCENTEN VAN DE CULTUURGROND
PER GROOTTEKLASSE

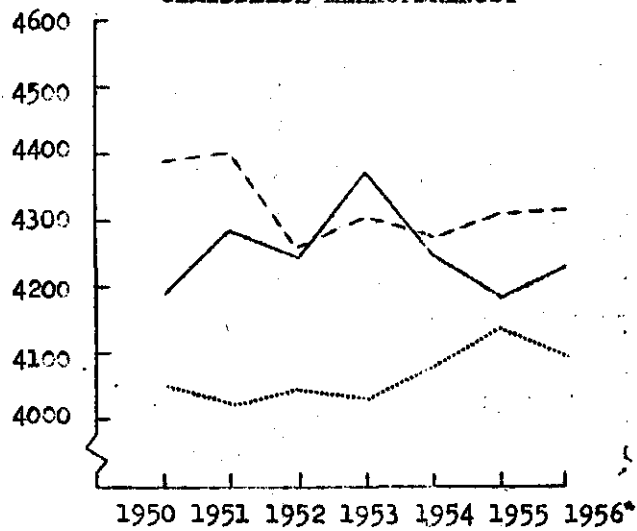
AANTAL GECONTROLEERDE KOEIEN

GEMIDDELD VETGEHALTE

GEMIDDELDE MELKOPBRENGST

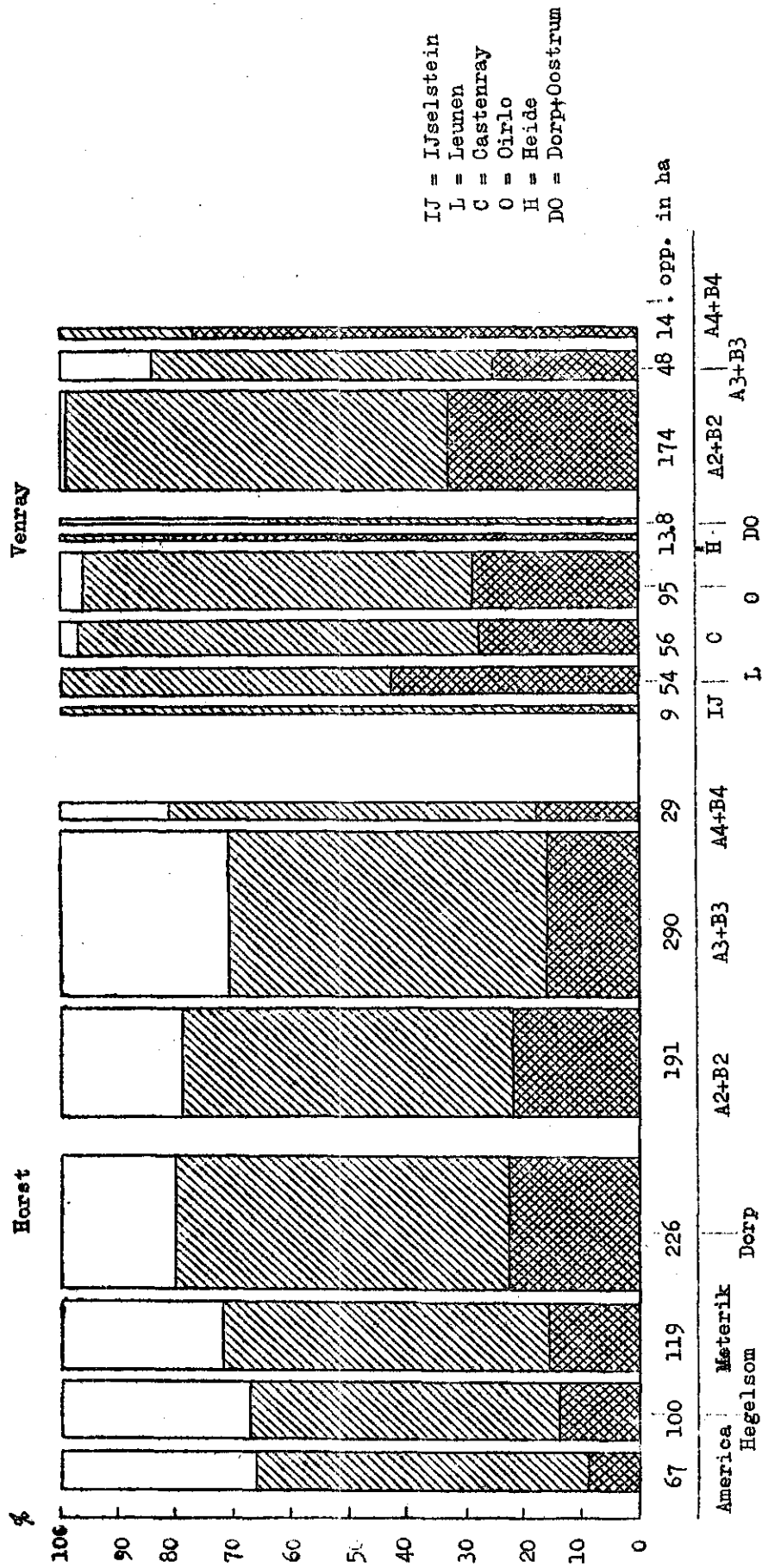
Grafiek VIII

overige tuinbouwgewassen (in hoofdzaak
tuinb. zaaizaden)

groenten in de open grond

fruit

TUINLANDGEBRUIK

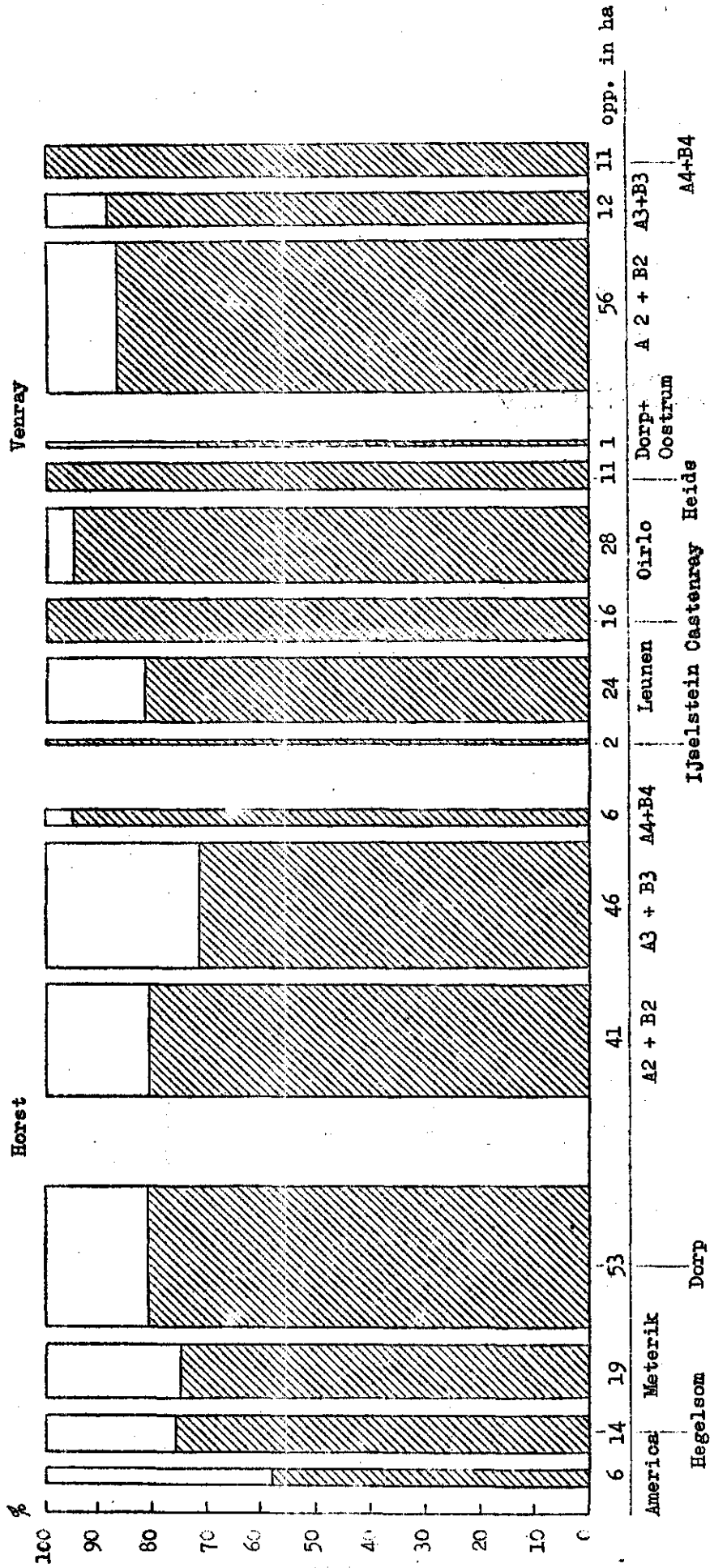

IJ = IJsselstein
L = Leunen
C = Castenray
O = Oirlo
H = Heide
DC = Dorp+Oostrum

Grafiek IX

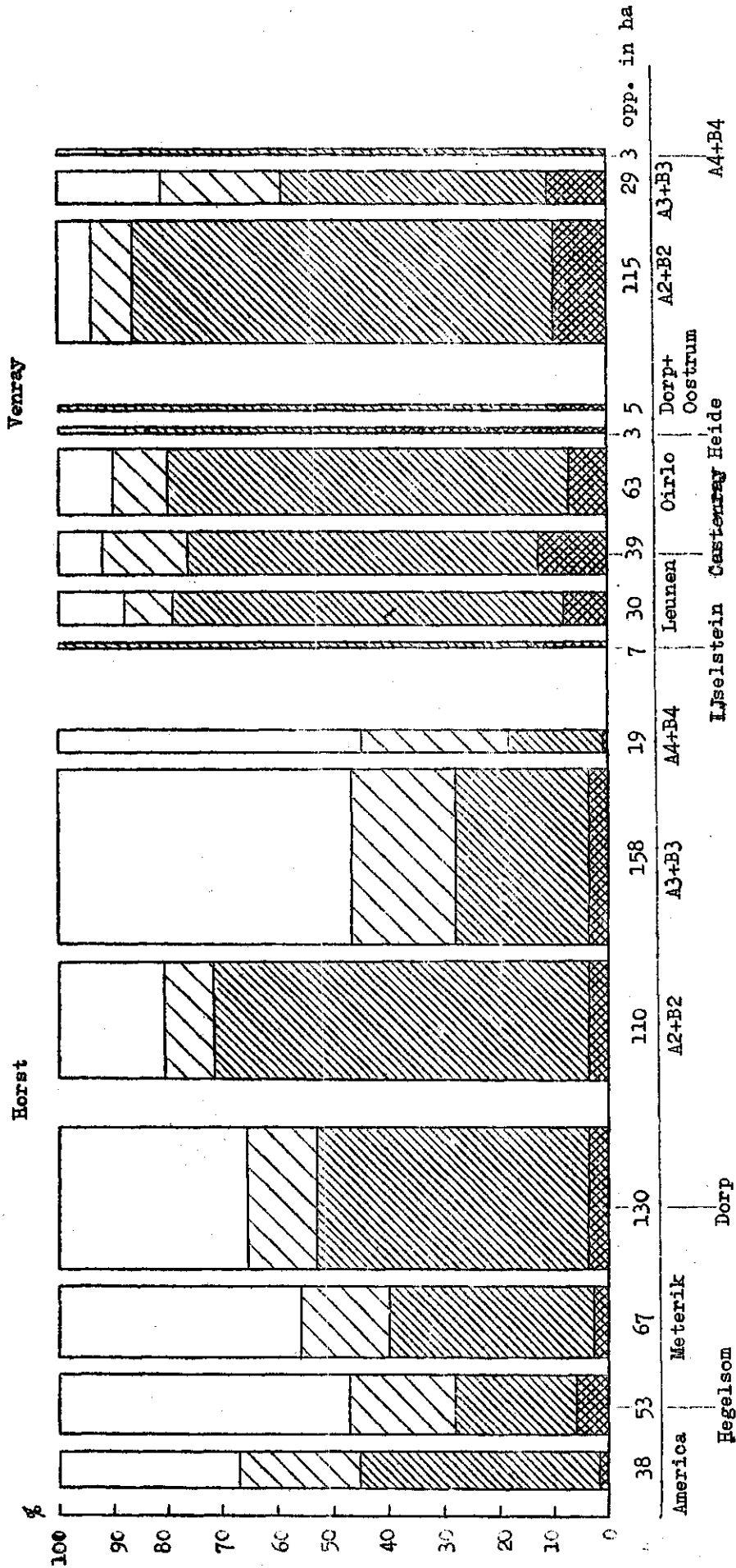
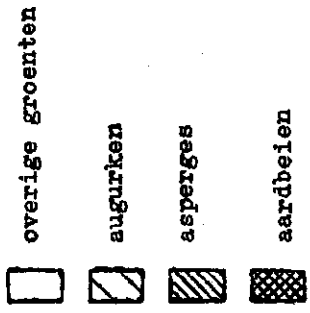
Klein fruit
 pit- en steenvruchten

PERCENTAGE PIT- EN STEENVRUCHTEN/KLEIN FRUIT

Grafiek X

DE TEEFT VAN GROENTEN IN DE OPEN GROND

DE BEROEPSGROEP VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN EN DE GROOTTE VAN DE BEDRIJVEN

Gebied	Grootte- klasse van de bedrijven	Aantal bedrijfshoofden in de beroepsgroep(en)							alle be- roeps- groe- pen
		A ₁ +B ₁	A ₂ +B ₂	A ₃ +B ₃	A ₄ +B ₄	A + B	C	D	
Horst	< 1 ha	-	1	19	6	26	61	19	106
	1-3 "	1	13	105	14	133	30	10	173
	3-5 "	4	17	39	2	62	2	2	66
	5-8 "	-	28	20	-	48	1	1	50
	8-10"	6	27	2	-	35	2	-	37
	10-15"	13	41	3	-	57	1	-	58
	15-20"	2	19	1	-	22	-	-	22
	≥ 20"	5	16	-	-	21	-	2	23
totaal	31	162	189	22	404	97	34	535	
Amerioa	totaal	6	31	27	-	64	10	6	80
Hegelsom	totaal	4	22	45	6	77	24	3	104
Meterik	totaal	19	55	53	-	127	30	17	174
Dorp	totaal	2	54	64	16	136	33	8	177
Venray	< 1 ha	-	1	1	1	3	10	9	22
	1-3 "	10	13	17	1	41	22	17	80
	3-5 "	14	23	7	3	47	6	2	55
	5-8 "	27	42	8	-	77	3	1	81
	8-10"	35	30	1	-	66	1	-	67
	10-15"	110	56	-	-	166	-	-	166
	15-20"	41	33	-	-	74	-	-	74
	≥ 20"	19	5	-	-	24	1	1	26
totaal	256	203	34	5	498	43	30	571	
IJsselstein	totaal	104	12	-	-	116	9	5	130
Leunen	totaal	80	68	10	-	158	13	5	176
Castenray	totaal	15	41	5	3	64	6	2	72
Oirle	totaal	32	56	17	2	107	9	13	129
Heide	totaal	19	21	1	-	41	5	1	47
Dorp + Oostrum	totaal	6	5	1	-	12	1	4	17
Ruilverkaveling Lollebeek		287	365	223	27	902	140	64	1106

Bron: C.B.S. 1957 en L.E.I.

NEVENBEROEPEN VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN IN DE BEROEPSGROEP B

Gebied	Aantal B- bedrijven	Aantal Bedrijfshoofden met als nevenberoep							zelfst. in handel, loonwerkers- bedrijf, caféhouder, enz.
		land-en bos- arbeider	grondwerker, loosarbeider, enz.	in loon- dienst, buiten de landbouw	melkrijder, eierinpakker, monster- nemer	agent, secretaris in agr. sector	kuiker- broeder, berenhouder, enz.		
America	5	-	2	-	1	-	-	-	2
Hegelsom	13	-	-	2	2	2	2	3	4
Meterik	6	2	1	2	-	-	-	-	1
Horst dorp	11	-	-	1	2	2	2	-	7
Ijsselstein	3	-	-	-	1	1	1	-	1
Leunen	21	2	2	2	11	1	1	1	2
Castenray	5	-	-	1	-	-	-	-	3
Oirlo	4	-	1	-	3	-	-	-	-
Heide	6	-	2	-	-	-	-	-	2
Venray dorp + Oostrum	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Horst totaal	35	2	3	5	5	3	3	3	14
Venray totaal	39	2	5	3	15	1	1	5	8
Lollebeek totaal	74	4	8	8	20	4	4	8	22

Bron: L.E.I. 1957

HOOFDBEROEPEN VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN VAN DE C-BEDRIJVEN

Gebied	Aantal C-bedrijven	Aantal bedrijfshoofden met als hoofdberoep:							zelfst. handel, loonwerkersbe-drijf enz.
		land-bos- en tuis- arbeider	grond-en wegwerker, losarbeider	in loondienst buiten de landbouw	melkrijder, inseminator, veilingar-beider	controleur, zaakvoerder, assistent, secretaris, enz.	kuiken-fokker enz.		
America	10	-	3	3	1	1	1	-	2
Hegelesom	24	2	3	12	1	1	1	2	3
Meterik	30	-	3	16	1	1	2	2	6
Horst dorp	33	2	4	13	2	4	4	2	6
IJsselstein	9	-	3	2	1	-	-	-	3
Leunen	13	1	2	5	-	2	2	1	2
Castenray	6	-	2	2	-	1	1	1	-
Oirlo	9	-	1	3	-	1	1	2	2
Heide	5	1	1	2	-	-	-	-	1
Venray dorp + Oostrum	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Horst totaal	97	4	13	44	5	8	6	17	
Venray totaal	43	2	9	14	1	4	4	9	
Lollebeek totaal	140	6	22	58	6	12	10	26	

Bron: L.E.I. 1957

ONTWIKKELING VAN HET AANTAL BEDRIJVEN

Gebied	Jaar	Aantal bedrijven						Percentage bedrijven in de grootteklasse van					Oppervlakte cultuurgrond van de bedrijven 1 ha en groter	Gem. be-drijfs-grootte van de bedrijven van 1 ha en groter	het aantal bedrijven	de oppervlakte bedrijfs- grond	de gem. be-drijfs-grootte
		in de grootteklasse						1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-30 ha	30 ha en groter					
		1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-30 ha	30 ha en groter	in totaal										
Gemeente Horst	1910	336	78	80	12	5	511	66	15	16	2	1	3471	6,79	100	100	
	1921	294	127	112	20	6	559	52	23	20	4	1	4185	7,49	109	121	
	1930	315	132	139	31	5	622	51	21	22	5	1	4835	7,77	122	139	
	1947	333	178	139	26	6	682	49	26	20	4	1	5328	7,81	133	154	
	1950	369	189	118	27	7	710	52	26	17	4	1	5254	7,40	139	151	
	1955	393	196	138	19	5	751	52	26	18	3	1	5336	7,11	147	154	
Gemeente Venray	1910	322	137	132	15	3	609	53	23	21	2	1	4092	6,72	100	100	
	1921	311	177	160	25	19	692	45	25	23	4	3	6096	8,81	114	149	
	1930	288	232	215	39	16	790	37	29	27	5	2	6998	8,86	130	171	
	1947	234	253	280	48	20	835	28	30	34	6	2	8258	9,89	137	202	
	1950	221	275	292	47	15	850	26	32	34	6	2	8325	9,79	140	203	
	1955	239	270	356	39	14	918	26	29	39	4	2	9212	10,03	151	225	

Bromen: Directie van de landbouw (1910-1930) en C.B.S. (1947-1955).

DE CULTUURGROND

Gebied	Beroeps-groep	Grootte-klasse	Aan-tal be-drij-ven	Oppervlakte cultuur-grond in ha	Percentage grond, gebruikt als:			Percentage bouwland beteeld met:				Op- per- vlakte bouw- land in ha	Granen	waarvan:			Cultivo- gassen (incl. braakl.
					bouw- land	gras- land	tuin- land	roegge haver	bak- vruch- ten	waarvan:							
										aard- appelen	voeder- bieten			sulker- bieten			
Horst	A + B	< 1 ha	26	19,54	10	6	84	2,00	8	100	73	89	11	-	19		
		1-3 "	133	258,44	25	11	64	63,47	53	32	41	53	35	12	6		
		3-5 "	62	232,62	40	22	38	92,52	71	45	28	47	43	10	1		
		5-8 "	48	295,69	50	27	23	147,84	78	41	20	45	41	14	2		
		8-10"	35	319,95	54	33	13	172,11	81	44	17	43	45	11	2		
		10-15"	57	698,33	59	32	9	413,72	81	51	16	47	38	15	3		
		15-20"	22	383,67	56	36	8	216,23	77	45	18	44	40	16	5		
		≥ 20"	21	554,09	62	34	4	345,31	82	48	12	42	42	16	6		
		totaal	376	2762,72	53	30	17	1451,54	78	46	31	18	46	40	14	4	
		≥ 1 ha	97	120,37	43	16	41	51,23	73	37	21	21	64	29	7	6	
Venray	A + B	totaal	34	400,10	33	65	131,25	84	67	3	60	26	14	13			
		< 1 ha	3	2,05	44	-	56	0,70	89	25	11	100	-	-			
Venray	A + B	1-3 "	41	86,70	53	23	24	46,32	64	32	32	53	25	22	4		
		3-5 "	47	193,66	55	25	20	105,84	75	45	23	44	31	25	2		
		5-8 "	77	495,17	61	31	8	302,47	77	48	21	41	37	22	2		
		8-10"	66	592,31	63	31	6	373,63	79	43	19	37	35	28	2		
		10-15"	166	2034,30	67	31	8	1359,53	83	43	15	39	32	27	2		
		15-20"	74	1822,31	67	30	3	848,98	83	48	14	36	33	31	3		
		≥ 20"	24	631,75	66	33	1	418,68	82	48	16	31	28	41	2		
		totaal	495	5293,20	65	31	4	3452,45	81	46	16	38	33	29	3		
		≥ 1 ha	43	116,25	57	35	8	66,62	76	46	20	52	34	14	4		
		Lollebeek	A + B	totaal	30	97,89	44	28	43,53	75	55	21	61	31	8	4	
Lollebeek	A + B	totaal	873	8035,99	61	30	9	4903,99	80	37	17	40	36	24	3		
		≥ 1 ha	873	8035,99	61	30	9	4903,99	80	37	17	40	36	24	3		

VEESTAPEL EN GRASLANDGEBRUIK

Gebied	Bercepsgroep	Grootte klasse	Aantal bedrijven	Bedrijven met melkkoeien		Aantal vee-eenheden per 100 ha grasland 1)	Bedrijven met mestvarkens		Bedrijven met fokzeugen		Bedrijven met legghennen		Percentage van de cultuurgrond	
				Percentage van alle bedrijven	Aantal per bedrijf		per 100 ha grasland	per 100 ha voedergrasland	percentage van alle bedrijven	Aantal fokzeugen per bedrijf	percentage van alle bedrijven	Aantal legghennen per bedrijf	grasland en kunstweide	beteeld met voedergras
Horst	A + B	< 1 ha	26	-	-	-	50	-	-	46	628	6	8	
		1-3 "	133	1	118	88	68	11	26	85	420	11	18	
		3-5 "	62	1	125	90	77	13	61	61	563	22	31	
		5-8 "	48	2	112	81	90	20	79	190	473	27	37	
		8-10 "	35	3	87	68	89	15	80	97	478	33	43	
		10-15 "	57	4	93	71	86	21	67	95	531	32	43	
		15-20 "	22	6	95	72	95	25	91	100	580	36	47	
		≥ 20 "	21	7	79	61	171	86	86	100	489	34	44	
		totaal	378	3	92	70	186	79	57	92	488	30	40	
		C	97	1	109	73	73	54	9	70	374	16	23	
Horst	A1+B1	≥ 1ha	31	4	71	57	87	48	97	516	41	53		
	A2+B2	≥ 1"	161	4	96	73	87	75	96	606	32	45		
	A3+B3	≥ 1"	170	1	114	81	76	46	92	404	15	57		
	A4+B4	≥ 1"	16	-	-	-	29	-	29	228	2	2		
Venray	A + B	< 1 "	3	-	-	-	67	9	-	100	593	-	5	
		1-3 "	41	1	183	128	71	11	32	90	668	23	33	
		3-5 "	47	2	138	97	81	15	49	96	528	25	35	
		5-8 "	77	3	136	98	87	18	70	99	556	31	43	
		8-10 "	66	4	131	96	92	26	73	97	515	31	43	
		10-15 "	166	4	121	90	233	25	75	99	634	31	42	
		15-20 "	74	6	116	85	227	31	69	99	589	30	41	
		≥ 20 "	24	9	106	81	222	100	62	100	467	33	43	
		totaal	495	5	121	89	227	90	66	66	581	31	42	
		C	43	3	125	97	361	67	33	91	580	35	45	
Venray	A1+B1	≥ 1ha	256	5	118	87	92	70	98	547	31	43		
	A2+B2	≥ 1"	202	4	125	94	94	68	100	637	31	44		
	A3+B3	≥ 1"	33	2	127	93	61	36	82	386	15	46		
	A4+B4	≥ 1"	4	-	-	-	-	-	75	1417	22	22		

Bron: C.B.S. 1957

1) 1 eenheid grootvee; 2 kalveren, 1½ pink, 1 melkkoe, 1 mestvee.

TUINLANDGEBRUIK

Gebied	Beroeps- groep	Grootte- klasse	Aantal bedrij- ven	Oppervlakte tuin- land incl. onder- teelt in ha	Percentage tuinland betoeld met:							overige tuin- bouw gewas- sen (be- treft alleen gladi- olen)			
					in de open grond		in de open fruit in de open grond		boomkwe- kerij gewassen planten in de open grond	tuin- bouw zaai- in de open grond	groen- teel- onder glas				
					totaal	waarvan aard- beideh	waarvan asper- ges	waarvan aau- gur- ken					pit en steen- vruch- ten	klein fruit	
Horst		< 5 ha	216	276,48	58	4	20	20	10	63	37	0	28	4	-
		5-10"	77	113,60	61	6	54	14	16	77	23	1	21	1	-
		10-15"	44	63,08	41	1	79	7	42	92	8	-	17	0	-
		15-20"	20	32,90	54	2	83	4	34	73	27	-	12	-	-
		≥ 20"	16	24,99	53	9	83	5	30	85	15	-	17	-	-
	A2+B2		162	191,25	57	4	68	9	22	81	19	-	21	0	-
	A3+B3		189	290,38	55	4	24	19	16	72	28	0	26	3	-
	A4+B4		22	29,42	63	1	17	27	18	95	5	1	11	7	-
	A + B		373	511,05	56	4	40	16	18	77	23	0	24	2	-
	A + B		58	66,91	57	2	43	24	9	58	42	-	33	1	-
America Hegelsom Meterik Horstdorp			73	99,63	53	6	22	19	14	76	24	-	30	3	-
			108	119,00	56	3	37	16	16	75	25	-	26	2	-
			134	225,51	57	4	49	12	23	81	19	1	16	3	-
		< 5 ha	67	66,58	54	11	50	20	36	94	6	8	1	1	-
		5-10"	81	76,75	73	12	66	12	25	85	15	-	2	1	-
		10-15"	56	47,53	60	7	89	2	39	81	19	-	1	-	-
		15-20"	33	39,82	66	8	89	2	33	95	5	-	1	-	-
		≥ 20"	5	5,31	11	-	100	-	89	100	-	-	-	-	-
	A2+B2		203	173,88	66	10	76	8	33	87	13	-	1	1	0
	A3+B3		34	48,21	59	11	48	22	25	89	11	12	3	1	-
A4+B4		5	14,30	23	-	88	5	77	100	-	-	-	-	-	
A + B		242	236,39	63	10	71	11	34	89	11	2	1	0	-	
IJssel- stein Leunen Gastenray Oirlo Heide Dorp + Oostrum			12	9,25	81	14	86	-	19	100	-	-	-	0	-
		A + B	78	53,78	57	8	71	9	43	82	18	-	-	0	-
		A + B	49	56,38	69	13	63	16	28	83	17	-	3	0	-
		A + B	75	95,13	67	7	73	10	29	95	5	3	1	0	-
		A + B	22	13,45	18	41	43	4	81	100	-	-	-	1	-
		A + B	6	8,40	56	9	91	-	9	73	27	35	-	-	-

Bron: C.B.S., 1957

MECHANISATIE

Gebied	Beroeps- groep	Grootte- klasse	Aantal be- drijven	Oppervlakte cultuur- grond in ha	Aantal werk- pearden per bedrijf	Aantal bedrijven dat gebruikt maakt van:				
						trekkers	melk- machines	motor- sproeier	graanmaaler zelfbinder	aardappel- rooier
Horst	A + B	0-5 ha	221	510,60	0,45	11	-	2	2	-
		5-10 ha	83	615,64	0,82	8	1	6	3	1
		10-15 ha	57	698,33	0,86	12	1	6	6	2
		15-20 ha	22	383,67	0,91	5	-	2	5	-
		≥ 20 ha	21	554,09	1,33	12	3	3	11	6
		totaal	404	2762,33	0,66	48	5	19	27	9
		C	97	120,37	0,11	2	-	1	-	-
		D	34	400,10	0,12	6	-	-	4	-
		A1 + B1	31	392,05	0,84	4	2	-	4	1
		A2 + B2	162	1781,70	0,83	28	3	13	21	8
	A3 + B3	189	558,68	0,54	16	-	6	2	-	
	A4 + B4	22	29,90	0,05	-	-	-	-	-	
Venray	A + B	0-5 ha	91	282,41	0,31	6	-	7	1	-
		5-10 ha	143	1087,48	0,88	6	-	9	4	1
		10-15 ha	166	2034,30	0,92	28	8	9	44	18
		15-20 ha	74	1259,31	1,21	24	9	16	30	7
		≥ 20 ha	24	643,03	1,08	20	9	9	20	8
		totaal	498	5306,53	0,85	84	26	50	99	34
		C	43	116,25	0,14	3	1	1	2	-
		D	30	97,89	0,20	1	1	2	2	-
		A1 + B1	256	3107,91	0,86	51	17	13	68	17
		A2 + B2	203	2057,08	0,92	27	9	28	31	17
	A3 + B3	34	124,79	0,41	3	-	6	-	-	
	A4 + B4	5	16,75	-	3	-	3	-	-	

Bron: C.B.S. 1955

ARBEIDSBEOEFTE, ARBEIDSAANBOD EN ARBEIDSEFFECT, HORST

Gebied	Beceps- groep	Grootte- klasse	Aan- tal bedrij- ven	Oppervlakte cultuur- grond in ha	Arbeidsbeheerte		Procentuele verdeling van de arbeidsbehoefte over:										Aantal ha cul- tuur- grond per v.a.k.	Arbeids- effect in st. u. per v.a.k.		
					per be- drijf	per ha cult.- grond	rond- vee	var- kens	paar- den	kip- pen	de gehele vee- stapel	de cultuur- grond	bouw- land	gras- land	tuint- land	Arbeidsaanbod in				
																to- taal v.a.k.			per be- drijf	per 100ha cult.- grond
Horst	A + B	1-3 ha	133	258	3926	2021	1	7	2	29	39	61	6	55	196	1,47	76	1,32	2671	
		3-5 ha	62	233	5074	1352	3	10	2	34	49	51	12	38	108	1,75	47	2,15	2907	
		5-8 ha	48	296	6134	596	7	12	2	27	48	52	20	30	88	1,83	30	3,37	3357	
		8-10 ha	35	320	6365	696	11	12	3	26	52	48	27	17	66	1,89	21	4,83	3360	
		10-12 ha	27	298	7043	637	13	12	2	24	51	49	33	12	52	1,94	18	5,69	3630	
		12-15 ha	30	400	8193	614	13	10	2	23	48	52	35	4	65	2,17	16	6,14	3776	
		15-20 ha	22	384	10474	601	16	12	1	21	50	50	35	4	62	2,79	16	6,25	3754	
		≥ 20 ha	21	554	12374	559	15	11	2	14	42	59	45	5	8	61	2,91	11	9,06	4250
		totaal	378	2743	6032	331	8	10	2	26	46	54	23	3	28	698	1,85	25	3,93	3268
America Hegeisom Metcrik Dorp	A + B	≥ 1 ha	31	392	6756	534	15	13	2	26	56	44	38	-	55	1,78	14	7,11	3798	
		≥ 1 ha	161	1787	7527	680	12	12	2	25	51	49	31	15	339	2,11	19	5,25	3570	
		≥ 1 ha	170	545	4766	1487	2	7	2	27	38	62	10	1	281	1,65	51	1,94	2888	
		≥ 1 ha	16	25	2049	1951	-	2	-	14	16	84	-	0	23	1,41	90	1,11	2158	
totaal	97	120	1746	1407	1	7	1	1	51	60	40	12	1	62	0,64	52	1,6-	2730		
America Hegeisom Metcrik Dorp	A + B	≥ 1 ha	62	530	6219	728	9	10	2	25	46	54	29	22	116	1,88	22	4,56	3316	
		≥ 1 ha	65	282	5953	1369	5	9	2	35	51	49	12	35	109	1,67	38	2,60	3560	
		≥ 1 ha	123	1108	6395	710	12	11	2	24	49	51	28	19	234	1,90	21	4,73	3359	
		≥ 1 ha	128	823	5634	676	6	9	2	22	39	61	22	2	239	1,87	29	3,45	3022	

Bron: C.B.S. 1956/1957 en L.E.I.

ARBEIDSEFFECTIE, ARBEIDSAANBOD EN ARBEIDSEFFECT, VONRAY

Gebied	Beroeps-groep	Grootte-klasse	Aantal be-drijven	Oppervlakte cultuur-grond in ha	Arbeidsbehoefte in st. uren		Procentuele verdeling van de arbeidsbehoefte over:										Arbeidsaanbod in v.a.k.		Aantal ha cultuur-grond per v.a.k.	Arb. effect in st.u. per v.a.k.	
					per be-drijf	per ha cultuur-grond	rund-vee	var-kens	paar-den	kip-pen	do ge-hele vee-stapel	de cul-tuur-grond	bouw-land	gras-land	tuin-land	to-taal	per be-drijf	per 100 ha cult.-grond			
Vonray	A + B	1-3 ha	41	87	3456	1635	3	9	1	52	65	35	14	1	20	46	1,11	53	1,90	3107	
		3-5 "	42	194	4761	1155	6	10	2	37	55	45	18	2	25	67	1,43	35	2,88	3324	
		5-8 "	77	495	5862	1912	11	12	2	34	59	47	31	3	7	124	1,61	25	3,99	3633	
		8-10 "	66	592	6058	675	16	15	3	29	63	37	28	3	6	122	1,85	21	4,85	3273	
		10-12 "	81	907	7376	659	14	14	2	29	59	41	35	4	2	145	1,78	16	6,28	4137	
		12-15 "	85	1128	8205	618	16	10	2	28	56	44	37	4	4	166	1,96	15	6,78	4193	
		15-20 "	74	1259	9551	561	16	11	2	22	51	49	41	4	4	177	2,40	14	7,10	3986	
		≥ 20 "	24	632	12143	461	18	11	2	12	43	57	51	5	1	67	2,77	11	9,51	4388	
		totaal	495	5293	7091	663	14	12	2	28	56	44	35	3	6	914	1,85	17	5,79	3841	
		A1 + B1	≥ 1 ha	3097	7201	595	15	12	2	27	56	44	40	4	4	-	464	1,81	15	6,68	3978
		A2 + B2	≥ 1 ha	2056	7396	727	13	12	2	30	57	43	32	3	3	8	399	1,98	19	5,15	3744
		A3 + B3	≥ 1 ha	33	1124	4557	1211	4	7	1	26	38	62	16	1	45	43	1,31	35	2,86	3469
		A4 + B4	≥ 1 ha	4	16	5477	1356	-	-	-	55	55	45	-	1	44	8	2,02	50	2,00	2718
		C	totaal	43	116	2616	969	10	9	1	46	66	34	22	3	9	43	1,01	37	2,69	2601
IJsselstein	A + B	≥ 1 ha	116	1572	8485	626	14	13	2	28	57	39	3	1	213	1,83	14	7,39	4628		
Leunen	A + B	≥ 1 ha	157	1573	6421	641	17	12	2	27	58	34	4	4	293	1,67	19	5,37	3440		
Castenray	A + B	≥ 1 ha	63	569	6791	751	11	14	2	29	56	30	3	11	115	1,82	20	4,96	3727		
Oirlo	A + B	≥ 1 ha	106	947	6586	737	12	10	2	30	54	32	3	11	189	1,78	20	5,01	3701		
Heide	A + B	≥ 1 ha	41	488	7357	618	16	10	2	29	57	34	5	4	77	1,89	16	6,31	3891		
Dorp + Oostrum	A + B	≥ 1 ha	12	144	7501	624	14	9	1	15	39	38	3	20	27	2,24	19	5,35	3343		

Bron: C. B. S. 1956/1957 en L. E. I.

ARBEIDSEFFECT EN STANDAARDUREN

Het resultaat van de arbeid op verschillende groepen van landbouwbedrijven kan worden vergeleken door gebruik te maken van het begrip arbeidseffect. Het arbeidseffect is het quotiënt van de arbeidsbehoefte (uitgedrukt in standaarduren) en de arbeidsbezetting (of arbeidsaanbod) uitgedrukt in volwaardige arbeidskrachten.

Het standaarduur is een maat voor de arbeidsbehoefte op goed geleide bedrijven van verantwoorde grootte. Door de arbeidsbehoefte van diverse groepen bedrijven te delen door het arbeidsaanbod op deze bedrijven wordt het gemiddelde arbeidseffect verkregen, uitgedrukt in standaarduren per volwaardige arbeidskracht. Een laag arbeidseffect wil zeggen dat relatief weinig produktiemiddelen per man worden bediend.

Voor de bepaling van de gehele arbeidsbehoefte in standaarduren wordt met behulp van de hierna volgende normen het bedrijfsplan (bouwplan en veebezetting) omgerekend. Deze normen zijn zodanig gekozen, dat het aantal standaarduren, benodigd per gewas of per diersoort, overeenkomt met het aantal werkelijk gewerkte uren op goed geleide bedrijven van verantwoorde grootte. Goed geleid wil in dit verband tevens zeggen: verantwoord gemechaniseerd en met een rationele arbeidsaanwending.

Voor verschillende tuinbouwgewassen in deze streek is het gebruikelijk de oogst- en/of andere bepaalde werkzaamheden door derden of door losse arbeidskrachten (schoolkinderen, vrouwen, enz.) te laten verrichten. Daarom is de norm voor de arbeidsbehoefte voor deze gewassen lager gesteld dan zij in werkelijkheid is. Zou toch voor de arbeidsbehoefte de volledige norm zijn genomen, dan zou het arbeidseffect voor deze groepen bedrijven te hoog uitkomen, hetgeen voor een juiste beoordeling ongewenst moet worden geacht.

De met behulp van deze gecorrigeerde normen berekende cijfers van het arbeidseffect voor verschillende groepen bedrijven (dorpen, grootteklassen, boeren en tuinders, zie bijlage 9 en 10) geven derhalve thans een verantwoord beeld van de arbeidsproduktiviteitsverschillen in deze groepen.

NORMEN VOOR DE AREEKDSBEHOEFTE

Omschrijving	Aantal st.u. per ha	Opmerkingen
1. Akkerbouw: granen (excl. maïs)	215	
maïs	600	
aardappelen	575	
voeder- en suikerbieten	725	
peulvruchten	450	
landbouwzaai- en wortelgewassen (bietenzaad)	500	
(klaverzaad)	200	
overige knol- en wortelgewassen	725	
groenvoedergewassen	175	
braakland	175	
groenbemesting	175	
stoppelgewassen (1/3 van het bouwland)	180	
2. Grasland: bemesten en verzorgen 45)		
hooien 80)	75	
inkuilen 75)		
3. Veestapel: melkkoeien (handmelken)	250	
melkkoeien (machinaal melken)	200	
mestvee	120	
mestvarkens	24	
fokzeugen	74	
legghennen	37	per 10 stuks
eenden	30	" " "
schapen	10	
werkpaarden	170	
4. Tuinbouwgewassen in de volle grond:		
a. Groenten: aardbeien	2300	
asperges	360	excl. oogsten
augurken	900	excl. oogsten
tuinbonen	1600	
koolsoorten	1600	
witlofwortel	1200	
zomerkroten	1600	
zaai-uien	1600	
poot- en plantuien	1600	
zilveruitjes	1600	
overige groenten in de opengrond	1600	
vroege aardappelen	800	eventueel met nacult.
b. Fruit: appels	800	
peren	800	
pruimen	400	
kersen	150	excl. oogsten en spreuwen jagen

Omschrijving	Aantal st.u. per ha	Opmerkingen
o. Kleinfruit: frambozen	2000	excl.oogsten
kruisbessen	1100	" "
rode en witte bessen	1400	" "
zwarte bessen	1700	" "
d. Bloembollen en-knollen: gladiolen	1400	
e. Boomkwekerijgewassen en vaste planten:	5000	
f. Tuinbouwzaai-zaden: groentezaden	1800	
5. Tuinbouwgewassen onder glas:		
groenten: bloemkool	9000	staand glas
	9000	platglas
komkommers	10000	staand glas
meloenen	10000	
tomaten	9000	verwarmd glas
	7000	koud glas
overige groenten	8000	platglas

ARBEIDSVORZIEIENING, HORST

Gebied	Beroeps- groep	Grootte- klasse	Totale arbeidsaanbod				Tijdelijke arbeidskrachten				Vreemde arbeidskrachten							
			in v.a.k		waarvan in procenten ge- leverd door:		sant. arb. weken	waarvan in procenten in de periode:		aantal bedr. met:	percentage van het		Aantal bedrij- ven					
			bedr. hoofd	meew. mannl. fam. leden	meew. vr. fam. leden	vreem- de arb. krach- ten		dec. 55	mei 56		aug. 56	nov. 56		vaste tij- delijke	de- lijke	vaste tijde- lijke		
Horst	A + B	1-3 ha	196	60	20	15	5	242	8	20	55	17	9	31	65	35	133	
		3-5 "	108	51	22	21	6	195	2	22	60	16	4	15	40	60	62	
		5-8 "	88	52	24	20	4	78	10	22	46	22	4	22	60	40	48	
		8-10"	66	46	26	23	5	120	10	25	49	16	2	19	56	44	35	
		10-12"	52	42	30	22	6	62	19	28	37	16	2	20	59	41	27	
		12-15"	65	41	33	19	7	65	25	14	27	34	6	21	77	23	30	
		15-20"	62	34	45	19	2	32	25	16	28	31	31	1	14	69	31	22
		≥ 20 ha	61	28	44	17	11	52	19	14	42	25	25	4	13	91	9	21
		totaal	698	48	28	19	5	846	10	21	49	20	20	32	155	66	34	378
			A1+B1	≥ 1 ha	55	47	26	19	57	24	11	32	33	3	20	76	24	31
	A2+B2	≥ 1 ha	339	42	31	21	408	13	19	48	20	16	93	69	31	161		
	A3+B3	≥ 1 ha	281	54	23	18	366	5	25	53	17	12	39	56	44	170		
	A4+B4	≥ 1 ha	23	58	29	10	15	13	27	33	27	1	3	80	20	16		
	C	totaal	62	49	18	30	388	12	33	39	16	1	12	57	43	97		
America	A + B	≥ 1 ha	116	48	29	19	91	21	14	37	28	4	24	72	28	62		
Hegelsom	A + B	≥ 1 ha	109	53	22	19	177	3	20	69	8	4	24	50	50	65		
Meterik	A + B	≥ 1 ha	234	45	30	20	236	18	22	38	22	10	53	75	25	123		
Dorp	A + B	≥ 1 ha	239	49	27	18	342	6	23	50	21	14	54	64	36	128		

Eron; C.B.S. 1956

ARBEIDSVOORZIENING, VENRAY

Gebied	Beroeps- groep	Groot- tekla- se	Totale arbeidsaanbod				Tijdelijke arbeidskrachten				Vreemde arbeidskrachten							
			waarvan in procenten ge- leverd door:		waarvan in procenten in de periode		aant. arb. weken		aantal bedr. met		percentage van het		aantal bedr. met					
			bedr. hoofd leden	meew. mannl. fam. leden	meew. vr. fam. leden	vreem- de arb. krach- ten	dec. 55	mei 56	juni 56	sept. 56	dec. 55	mei 56	aug. 56	nov. 56	vaste tij- de- lijke	vaste tijde- lijke		
Venray	A + B	1-3ha	72	17	10	1	149	24	26	26	24	24	26	5	-	100	41	
		3-5 "	62	19	13	6	331	15	28	30	27	15	30	27	2	23	67	47
		5-8 "	58	21	16	5	367	20	26	26	28	20	26	41	6	72	28	77
		8-10"	47	30	19	4	333	19	26	26	29	19	26	34	3	59	41	66
		10-12"	53	23	20	4	416	19	23	26	32	19	23	54	5	60	40	81
		12-15"	48	26	18	8	553	17	23	29	31	17	23	65	13	69	31	85
		15-20"	37	36	20	7	427	17	24	28	31	17	24	52	15	81	19	74
		≥ 20"	32	39	15	14	143	19	21	29	31	19	21	13	8	86	14	24
		totaal	914	27	18	6	2719	18	25	27	30	18	25	27	52	70	30	495
		A1+B1	≥ 1 ha	50	24	19	7	1576	18	24	26	18	24	26	30	70	30	256
A2+B2	≥ 1 ha	46	32	17	5	917	19	24	29	19	24	29	19	78	22	202		
A3+B3	≥ 1 ha	43	18	10	6	163	13	34	34	13	34	34	2	33	67	33		
A4+B4	≥ 1 ha	8	19	28	4	63	8	28	23	8	28	23	1	44	56	4		
C	totaal	43	16	13	12	229	22	26	25	22	26	25	2	25	75	43		
Lijsselstein	A + B	≥ 1 ha	51	23	21	5	800	17	23	26	17	23	9	53	47	116		
Leunen	A + B	≥ 1 ha	46	30	18	6	1009	20	26	26	20	26	17	75	25	157		
Castenray	A + B	≥ 1 ha	52	26	18	4	151	15	17	29	15	17	3	55	45	63		
Oirlo	A + B	≥ 1 ha	51	27	16	6	517	16	27	30	16	27	10	63	37	106		
Heide	A + B	≥ 1 ha	46	27	13	14	158	16	25	29	16	25	10	89	11	41		
Derp + Oostrum	A + B	≥ 1 ha	38	40	10	12	84	18	28	31	18	28	3	82	18	12		

Bron: C.B.S. 1956

VERKAVELING

Gebied	Beroeps- groep	Grootte- klasse	Aantal bedrij- ven	Opperv- vlakte cultuur- grond in ha	Aantal kavels		Gem. kavel- groot- te in ha
					totaal	per bedrijf	
Horst	A + B	1-3 ha	133	258,44	454	3,4	0,57
		3-5 "	62	232,62	218	3,5	1,07
		5-7 "	34	197,73	197	5,8	1,00
		7-10"	49	417,91	361	7,4	1,16
		10-15"	57	698,33	377	6,6	1,85
		15-20"	22	383,67	143	6,5	2,68
		≥ 20"	21	554,09	214	10,2	2,59
		totaal ≥ 1ha	378	2742,79	1964	5,2	1,40
America Hegelsom Meterik Dorp	C	totaal	97	120,37	221	2,3	0,54
	D	totaal	34	400,10	85	2,5	4,71
	A + B	≥ 1ha	62	529,61	229	3,7	2,31
	A + B	≥ 1"	65	282,58	317	4,9	0,89
	A + B	≥ 1"	123	1107,62	799	6,5	1,39
	A + B	≥ 1"	128	822,98	619	4,8	1,33
Venray	A + B	1-3 "	41	86,70	95	2,3	0,91
		3-5 "	47	193,66	144	3,1	1,34
		5-7 "	52	307,63	223	4,3	1,38
		7-10"	91	779,85	493	5,4	1,58
		10-15"	166	2034,30	776	4,7	2,62
		15-20"	74	1259,31	417	5,6	3,02
		≥ 20"	24	631,75	106	4,4	5,96
		totaal ≥ 1ha	495	5293,20	2254	4,6	2,35
	C	totaal	43	116,25	82	1,9	1,42
	D	totaal	30	97,89	79	2,6	1,24
IJsselstein Leunen Castenray Cirlo Heide Dorp + Oost- rum	A + B	≥ 1ha	116	1571,41	202	1,7	7,78
	A + B	≥ 1"	157	1573,18	823	5,2	1,91
	A + B	≥ 1"	63	569,27	343	5,4	1,66
	A + B	≥ 1"	106	947,10	517	4,9	1,83
	A + B	≥ 1"	41	488,07	256	6,2	1,91
	A + B	≥ 1"	12	144,17	113	9,4	1,28
	Lollebeek	A + B	totaal ≥ 1ha	873	8035,99	4218	4,8

Bron: C.B.S. 1955

EIGENDOM EN PACHT

Gebied	Beroeps- groep	Grootte- klasse	Aantal be- drijven	Percentage bedrijven met de cultuurgrond.				Cultuurgrond in ha.	Percentage cultuurgrond	
				100% in eigendom	≥ 50% in eigendom	> 50% gepacht	100% gepacht		in eigen- dom	in pacht
Horst	A1+B1	≥ 1 ha	31	29	39	10	22	332,05	56	44
	A2+B2	"	161	28	42	14	16	1780,95	61	39
	A3+B3	"	170	36	29	18	17	544,79	66	34
	A4+B4	"	16	38	31	6	25	25,00	62	38
America	A + B	"	378	33	35	15	17	2742,79	61	39
	C	totaal	97	53	18	9	20	120,37	68	32
	D	totaal	34	76	6	12	6	400,10	35	65
	A + B	≥ 1 ha	62	39	19	26	16	529,61	45	55
Venray	A + B	"	65	26	48	12	14	282,58	67	33
	A + B	"	123	27	37	17	19	1107,62	58	42
	A + B	"	128	38	35	10	17	822,98	74	26
	A1+B1	≥ 1 ha	256	49	16	8	27	3096,63	61	39
Ussel-	A2+B2	"	202	45	37	2	16	2056,23	76	24
	A3+B3	"	33	40	27	3	30	124,19	63	37
	A4+B4	"	4	75	25	-	-	16,15	89	11
	A + B	"	495	47	25	5	23	2293,20	67	33
Ijssel-	C	totaal	43	60	7	7	26	116,25	71	29
	D	totaal	30	83	-	7	10	97,89	95	5
stein	A + B	≥ 1 ha	116	38	14	6	42	1571,41	50	50
	A + B	"	157	57	24	5	14	1573,18	76	24
	A + B	"	63	40	32	6	22	569,27	68	32
	A + B	"	106	42	35	3	20	947,10	71	29
Heide	A + B	"	41	51	29	10	10	488,07	78	22
	A + B	"	12	50	42	-	8	144,17	93	7

Bron: C.B.S. 1955

VERGROTING EN VERKLEINING VAN BEDRIJVEN

Gebied	Beroeps- groep	Aantal geënd. bedr.	Bedrijven die alleen vergroot zijn										Bedrijven die zowel vergroot als verkleind zijn										Aantal geënd. bedr. waarvan opp. cult.-gr. niet is veranderd											
			hoofdoorzaak van de vergroting					hoofdoorzaak van de verkleining					hoofdzakelijk vergroot					hoofdzakelijk verkleind																
			aan- tal	erfe- nis oppo- er- vakte in are	pacht oppo- er- vakte in are	koop oppo- er- vakte in are	aan- tal	deling oppo- er- vakte in are	verkoop oppo- er- vakte in are	verlies pacht oppo- er- vakte in are	ver- pachting oppo- er- vakte in are	aan- tal	erfe- nis oppo- er- vakte in are	pacht oppo- er- vakte in are	koop oppo- er- vakte in are	aan- tal	deling oppo- er- vakte in are	verkoop oppo- er- vakte in are	verlies pacht oppo- er- vakte in are	ver- pacht oppo- er- vakte in are														
Horst	A1 + B1	26	4	1200	1120	20378	8960	26	4899	872	-	-	230	3	200	48	-	-	1865	792	230	6	3	1345	-	-	-	3	170	-	-	890	162	13
	A2 + B2	146	44	2402	14155	6499	6499	10	4195	48	-	-	792	30	4195	48	-	-	403	410	792	30	25	6130	3651	-	-	297	-	-	705	1380	62	
	A3 + B3	169	61	1474	5044	2261	2261	13	504	776	-	-	410	36	504	776	-	-	-	410	410	36	25	2195	1474	-	-	616	1008	628	294	628	59	
	A4 + B4	17	1	-	58	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	99	-	15		
totaal		358	110	5076	20378	8960	8960	26	4899	872	-	-	1432	73	4899	872	-	-	2268	1432	1432	73	53	1543	9670	5125	20	1083	1008	1988	2170	149		
America Hegelsom Heterik Dorp	A + B	64	15	300	1010	494	494	13	16	21	-	-	461	4	16	21	-	-	571	461	461	4	4	-	268	80	-	-	-	-	-	32		
	A + B	22	5	-	1830	605	605	6	820	1164	-	-	104	2	820	1164	-	-	351	104	104	2	-	-	-	-	954	-	-	-	1417	9		
	A + B	48	10	1200	5149	475	475	3	250	48	-	-	50	13	250	48	-	-	50	-	-	13	12	320	3193	2014	-	-	932	-	-	22		
	A + B	73	20	907	1839	214	214	2	375	40	-	-	145	21	375	40	-	-	145	-	-	21	16	883	1392	726	-	-	76	-	238	444	30	
Venray	A + B	115	42	1211	9296	2298	2298	9	100	48	-	-	428	18	100	48	-	-	560	428	428	18	10	340	1994	1261	-	-	571	-	761	110	46	
	A + B	122	38	1758	4094	5973	5973	12	474	736	-	-	1004	21	474	736	-	-	1513	1004	1004	21	15	-	3091	1124	-	-	512	-	989	1616	51	
	A1 + B1	235	70	3108	22661	9139	9139	14	1945	-	-	-	3373	11	1945	-	-	-	1545	3373	3373	11	10	427	1739	4504	-	-	200	-	200	42	140	
	A2 + B2	184	75	2907	15885	5651	5651	20	2155	-	-	-	1010	13	2155	-	-	-	1462	1010	1010	13	8	-	3051	2954	-	-	859	450	-	200	42	76
Lijelstein Leunen Castenray Oirlo Heide Dorp + Oostrum	A + B	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1020	-	-	-	-	-	-	-	1020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
	totaal	448	153	6015	39419	15662	15662	35	4100	-	-	-	5403	24	4100	-	-	-	3007	5403	5403	24	18	427	4790	7458	-	-	450	450	200	42	236	
	C	31	6	160	294	142	142	5	1200	-	-	-	1120	1	1200	-	-	-	1009	1120	1120	1	1	-	60	-	-	-	-	-	-	-	19	
	D	25	6	-	843	967	967	5	-	-	-	-	2962	9	-	-	-	-	524	2962	2962	9	3	220	260	356	-	-	1243	-	740	2865	5	
Lijelstein Leunen Castenray Oirlo Heide Dorp + Oostrum	A + B	106	30	396	15270	4533	4533	3	-	-	-	-	1325	5	-	-	-	-	1325	-	-	5	5	72	1750	4774	-	-	-	-	-	-	68	
	A + B	146	44	2828	7590	6686	6686	17	1990	-	-	-	1330	6	1990	-	-	-	1322	1330	1330	6	6	355	1459	2055	-	-	-	-	-	-	79	
	A + B	57	22	610	4149	845	845	5	825	-	-	-	1827	5	825	-	-	-	-	1827	1827	5	4	-	1306	434	-	-	450	-	-	-	5	
	A + B	90	35	1452	8148	2516	2516	8	1285	-	-	-	170	8	1285	-	-	-	360	170	170	8	3	-	275	795	-	-	1059	-	200	42	39	
Dorp + Oostrum	A + B	37	13	685	4008	582	582	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18		
	A + B	12	3	44	254	500	500	2	-	-	-	-	2076	-	-	-	-	-	-	2076	2076	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	

Bron: Enquête, Commissie Agrarische Belangen in Limburg 1955.

OPENBARE NUTSVOORZIENINGEN

Gebied	Aantal be- drijven	Percentage bedrijven aangesloten op:		
		elektrisch licht	krachtstroom	waterleiding
Horst:				
America	80	65	28	19
Hegelsom	104	94	30	48
Meterik	174	92	45	23
Dorp	177	100	43	37
Totaal Horst	535	91	39	32
Venray:				
IJsselstein	130	77	22	-
Leunen	176	77	44	29
Castenray	72	96	57	-
Oirlo	129	88	50	-
Heide	47	85	62	-
Dorp + Oostrum	17	94	65	47
Totaal Venray	571	83	44	10

Bron: C.B.S.1955

LEEFTIJDINDDELING VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN

Gebied	Beroeps- groep	Grootte- klasse	Aan- tal be- drijfs- hoofden	Percentage bedrijfshoofden in de leeftijdsklasse					leeft. onbek.
				< 35 jr	35-44 jr	45-54 jr	55-64 jr	≥ 65 jr	
Horst	A + B	< 1 ha	26	23	19	16	23	19	-
		1-5 "	195	28	28	23	14	7	-
		5-10"	83	18	25	23	27	7	-
		10-15"	57	32	12	28	18	10	-
		15-20"	22	5	9	31	50	5	-
		≥ 20"	21	14	14	29	29	14	-
	totaal	≥ 1"	378	24	24	24	20	8	-
	C	totaal	97	26	28	31	13	2	-
	D	totaal	34	12	6	9	20	50	3
Venray	A + B	< 1 ha	3	33	33	-	-	34	-
		1-5 "	88	20	34	16	18	10	2
		5-10"	143	13	30	23	24	9	1
		10-15"	166	18	36	26	14	6	0
		15-20"	74	24	14	27	24	11	-
		≥ 20"	24	4	38	17	33	8	-
	totaal	≥ 1"	495	17	30	23	20	9	1
	C	totaal	43	21	30	33	14	-	2
	D	totaal	30	7	3	17	30	43	-

Bron: C.B.S. 1957

Gebied	Beroeps- groep	Grootte- klasse	Aantal geeng. bedr.	Aantal bedr. hoofden		alle kind. < 15 jr	Aantal bedrijven met				Percentage bedrijven				
				ongehuwd	gehuwd zonder kind.	meewerkende zoons \geq 15 jaar				zonder kinderen 1)	met 1 opvol- ger	met meer op- volgers		
							geen	1	2	3				4	
Horst	A + B	1-5 ha	168	27	10	74	12	23	17	3	2	22	51	14	13
		5-10 "	75	9	6	24	9	16	7	2	2	20	44	21	15
		10-15 "	51	6	6	17	4	7	8	3	2	24	41	14	21
		15-20 "	22	1	-	3	1	6	7	2	2	5	18	27	50
		\geq 20 "	19	2	1	4	-	3	6	1	1	16	21	16	47
	totaal.	335	45	23	122	26	55	45	11	8	20	44	16	20	
	A1+B1 A2+B2 A3+B3 A4+B4	\geq 1 ha	26	5	4	9	3	-	3	1	1	19	46	-	35
		\geq 1 "	145	19	13	38	11	33	21	7	3	22	34	23	21
		\geq 1 "	152	16	5	73	12	20	20	3	3	14	56	13	17
		\geq 1 "	12	5	1	2	-	2	1	1	-	50	17	17	16
\geq 1 ha		46	2	2	16	3	11	11	1	-	9	41	24	26	
America Hegelsom Meterik Dorp Horst	A + B	63	10	4	28	2	12	4	2	1	22	48	19	11	
	A + B	111	16	10	36	11	17	14	5	2	23	42	15	20	
	A + B	115	17	7	42	10	15	16	4	4	21	45	13	21	
	totaal	64	1	6	34	13	5	3	2	2	11	73	8	8	
	totaal	22	4	2	-	9	5	2	-	-	27	41	23	9	
Venray	A + B	1-5 ha	76	9	12	26	10	15	4	-	4	28	47	20	5
		5-10 "	125	10	11	45	10	26	15	7	1	17	44	29	10
		10-15 "	153	11	9	71	11	23	23	4	1	13	54	15	18
		15-20 "	68	4	1	20	5	12	19	5	2	7	37	18	38
		\geq 20 "	24	2	-	10	-	3	3	3	3	8	42	13	37
	totaal	446	36	33	172	36	79	64	19	7	15	47	18	20	
	A1+B1 A2+B2 A3+B3 A4+B4	\geq 1 ha	235	21	15	107	20	35	29	6	2	15	54	15	16
		\geq 1 "	183	12	15	55	13	39	31	13	5	15	37	21	27
		\geq 1 "	25	2	3	9	2	5	4	-	-	20	44	20	16
		\geq 1 "	3	1	-	1	1	-	-	-	-	33	67	-	-
\geq 1 ha		106	4	2	61	7	16	12	3	1	6	64	15	15	
Ijsselstein Leunen Gastenray Oirlo Heide Venray dorp en Costrum Venray	A + B	145	16	10	44	14	28	21	9	3	18	40	19	23	
	A + B	56	5	8	20	4	7	9	2	1	23	43	13	21	
	A + B	90	7	11	26	7	23	13	3	3	20	37	26	17	
	A + B	37	1	1	18	3	4	7	2	2	5	57	11	27	
	A + B	12	3	1	3	1	1	2	2	-	33	33	8	26	
Lollebeek	C	31	2	3	13	11	2	-	-	-	16	78	6	-	
	D	25	4	3	-	11	6	1	-	-	28	44	24	4	
	totaal	781	81	56	294	62	134	109	30	15	17	46	17	20	
	A + B	100	10	7	38	8	17	14	4	2	-	-	-	-	
	in %														

1) Bedrijven met gehuwde bedrijfs hoofden zonder kinderen of met ongehuwde bedrijfs hoofden
Bron: enquête; Commissie Agrarische Belangen Limburg 1955.

BEZICHEDEEN VAN DE INWONENDE ZOONS VAN 15 JAAR EN OUDER, HORST

Gebied	Beroeps- groep	Groot- te c.q. leef- tijds- klasse	Totaal aan- tal inwoners ≥ 15 jaar. ge- ongehuwd	in de landbouw werkzaam				waarvan				Perce- ntage geën- quã- teer- de be- drij- ven.	
				in onderlijk bedrijf		in overigen		buiten de landbouw werkzaam		buiten de landbouw werkzaam			
				totaal geheel gedeel- telijk	in loor- dienst	to- taal	indus- trie (groot be- drijf)	Am- bacht (klein be- drijf)	har- del en ver- keer	ver- zor- gend be- roep	overige niet wer- kend		beroop onbe- kend
Horst	A + B	< 3 ha	2	54	6	1	35	9	5	8	1	4	89
		3-5 "	-	28	-	-	6	-	2	2	-	1	79
		5-8 "	-	31	1	-	9	2	-	3	3	2	94
		8-10 "	-	14	-	-	8	1	-	4	1	3	86
		10-15 "	-	36	1	1	7	3	-	1	-	-	89
		15-20 "	-	34	1	-	4	-	-	2	-	2	100
		≥ 20 "	-	28	-	-	4	-	-	1	-	3	90
		totaal	2	226	9	5	73	15	10	20	11	16	89
		totaal	-	18	17	-	22	1	6	3	1	1	66
		totaal	2	12	8	4	10	4	3	1	-	2	65
America Hegelsson Meterik Dorp	A + B A + B A + B A + B	15-19 jr	-	39	4	-	18	3	4	6	1	3	75
		20-24 "	1	37	3	1	11	3	4	4	4	6	95
		25-29 "	1	72	1	1	18	2	3	5	2	6	91
		30-34 "	-	78	1	1	26	7	3	5	4	7	90
		35-39 "	-	89	2	2	20	4	1	1	1	12	...
		≥ 40 "	-	81	3	-	26	6	4	7	8	6	...
Horst	A + B	20-24 "	1	38	3	1	20	5	3	8	2	3	...
		25-29 "	1	11	1	6	5	1	4	1	2	1	...
		30-34 "	-	2	-	1	1	-	1	4	1	-	...
		35-39 "	-	2	-	1	1	-	1	-	-	-	...
		≥ 40 "	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	...

Bron: enquête; Commissie Agrarische Belangen Limburg 1955.

BEZICHTIGEN VAN DE INWONENDE ZOONS VAN 15 JAAR EN OUDER, VENRAY

Gebied	Beroepsgroep	Grootte-c.q. leef-tijds-klasse	Totaal aantal inwonende zonen ≥ 15 jaar	ge-ongehuwd huwd	in de landbouw		buiten de landbouw		overige	to-taal	waarvan				Perce-n-tage gear-quu-teer-de be-drijf-ven.			
					totaal in ouderlijk bedrijf	ge-deel-telijk	loorndienst	overigen			indu-strie (groot be-drijf)	am-bacht (klein be-drijf)	han-del en ver-keer	ver-zorgend be-roep		overige beroep(en) alle kantoor persn.	niet wer-kend (o.a. stu-derend)	beroe-p onbe-kend
Venray		< 3 ha	1	28	11	7	4	-	-	18	6	5	3	2	1	1	-	82
		3-5 "	2	19	15	12	1	2	-	6	1	3	2	-	-	-	-	89.
		5-8 "	-	43	31	25	3	1	1	12	2	3	2	-	1	3	1	83
		8-10"	3	68	55	51	1	1	2	16	4	4	3	1	1	2	1	92
	A + B	1	105	91	81	6	1	1	3	15	-	5	2	1	2	4	-	92
		1	87	77	76	-	-	-	1	11	2	2	3	-	4	1	-	92
		-	29	28	24	3	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	100
		8	379	308	276	18	7	18	7	79	15	23	15	4	9	11	2	90
		-	22	3	2	-	1	-	-	19	2	6	3	2	1	4	1	72
		2	31	16	14	2	-	2	-	17	5	1	5	1	1	1	3	83
IJsselstein	A + B	totaal	2	64	54	50	2	1	1	12	1	3	5	1	2	-	91	
Leunen	A + B	totaal	2	145	116	102	8	4	2	31	5	13	4	-	2	5	2	92
Castenray	A + B	totaal	-	40	38	34	2	-	2	2	-	-	-	1	1	-	89	
Oirlo	A + B	totaal	4	84	61	53	4	2	2	27	8	5	4	3	5	-	84	
Heide	A + B	totaal	-	34	29	27	2	-	-	5	1	1	1	1	-	1	-	90
Venray dorp en Oostrum		totaal	-	12	10	10	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	100	
Venray		15-19 jr	-	137	114	102	8	3	1	23	4	8	1	-	2	6	2	84
		20-24"	-	134	103	98	3	2	2	31	6	11	3	3	4	4	-	84
	A + B	25-29"	1	72	55	50	1	1	2	18	4	4	1	1	3	-	-	84
		30-34"	6	24	24	17	5	1	1	6	-	-	5	-	-	-	-	84
		35-39" ≥ 40"	1	6	6	4	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	90

Bron: enquête; Commissie Agrarische Belangen Limburg 1955.

BEZICHTINGEN VAN DE UITWONENDE ZOONS VAN 15 JAAR EN OUDER, HORST

Gebied	Beroeps- groepen	Groot- te- c.g. leef- tijds- klasse	Aantal uit- wonende zoons >		van wie		buiten de landbouw										Perce- tage geën- quã- teer- de be- drij- ven			
			15 jaar		overigen		in de landbouw					andere beroepen								
			to- taal	waarvan onge- huwd	totaal	zelf- stan- dig	loor- dienst	overigen	to- taal	indus- trie (groot- be- drijf)	am- bacht (klein be- drijf)	han- del en ver- keer	ver- zor- gen- de be- roep	andere beroe- pen	niet wer- kend	beroop onbe- kend				
Horst	A + B	< 3 ha	52	14	38	20	14	4	4	2	32	7	4	5	1	10	4	1	89	
		3-5 "	22	6	16	9	7	1	1	1	1	13	3	5	5	1	1	1	79	
		5-8 "	20	8	12	5	4	-	1	1	-	15	1	4	3	1	-	-	94	
		8-10 "	10	8	2	3	1	-	2	2	-	7	1	1	-	1	-	5	86	
		10-15 "	13	2	11	9	6	1	2	2	1	4	1	1	1	1	-	-	89	
		15-20 "	14	6	8	9	5	2	2	2	2	5	-	2	-	3	2	-	100	
		≥ 20 "	13	9	4	4	4	-	-	-	-	9	1	1	-	1	5	1	90	
		totaal	144	53	91	59	41	12	6	85	14	9	14	9	14	5	15	24	4	89
		totaal	21	9	12	7	4	3	-	14	6	3	1	1	3	1	2	1	1	66
		totaal	39	7	32	19	12	6	1	20	7	5	5	5	5	1	2	-	-	65
America	A + B	17	8	9	9	4	-	8	1	5	-	1	3	1	1	1	2	-	75	
Hegelsom	A + B	23	4	19	12	9	1	11	4	2	4	4	2	2	2	2	1	1	95	
Meterik	A + B	50	19	31	18	12	3	32	3	3	3	4	7	2	7	8	1	91		
Dorp	A + B	54	22	32	20	16	2	34	6	3	2	3	2	2	5	13	3	90		
Horst	A + B	15-19 jr	17	17	4	4	-	4	-	4	-	-	2	-	13	43	-	-	1	
		20-24 "	17	13	4	4	2	-	13	-	2	-	2	-	13	5	1	2	1	
		25-29 "	34	15	19	14	11	1	2	2	2	2	5	3	3	3	5	1	1	
		30-34 "	38	4	34	20	15	3	2	18	5	2	2	5	3	3	2	2	1	
		35-39 "	23	2	21	9	7	2	2	14	4	4	2	4	4	4	4	2	1	1
≥ 40 "	15	2	13	8	6	2	-	7	-	2	-	4	2	7	-	-	-	1		

Bron: enquête; Commissie Agrarische Belangen Limburg 1955.

BEZIGHEIDEN VAN DE UITWONENDE ZOONS VAN 15 JAAR EN OUDER, VENRAY

Gebied	Beroeps- groep	Groot- te- s.g. leef- tijds klasse	Aantal uit- wonende zoons		Aantal uit- wonende zoons		waaraan										Perce- tage geën- quë- teer- de bedrij- ven		
			to- taal	15 jaar	to- taal	15 jaar	in de landbouw					buiten de landbouw							
							waarvan onge- huwd	ge- huwd	totaal	zelf- stan- dig	loor- dienst	over- rigen	totaal	indu- strie (groot be- drijf)	am- bacht (klein be- drijf)	han- del en ver- keer		ver- zor- gend be- roep	overige beroep- pen
Venray	A + B	< 3 ja	21	13	8	1	6	1	13	2	-	-	-	-	-	2	3	4	82
		3-5 "	5	3	2	-	1	-	4	1	-	-	-	-	-	1	-	2	89
		5-8 "	25	11	14	-	5	-	19	1	1	-	-	-	-	2	3	8	83
		8-10 "	27	17	10	-	2	-	24	5	-	-	-	-	-	1	6	10	92
		10-15 "	30	22	8	-	10	-	20	2	1	-	-	-	-	-	5	10	92
		15-20 "	30	14	16	-	3	-	23	2	-	-	-	-	-	-	9	14	92
		≥ 20 "	11	4	7	-	1	-	8	2	-	-	-	-	-	-	-	6	100
		totaal	149	84	65	-	38	-	111	13	2	8	2	8	2	6	26	54	90
		totaal	5	2	3	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	72
		totaal	23	3	20	-	6	-	17	1	1	1	1	1	1	1	1	13	83
Lusselstein Leunen Castenray Oirlo Heide Venray dorp en Oostrum	A + B	15-19 jr	29	15	14	-	8	-	19	4	-	-	-	-	-	1	3	10	91
		20-24 "	65	34	31	-	12	-	51	2	1	1	2	1	3	10	31	92	
		25-29 "	23	18	5	-	3	-	17	3	1	1	2	1	2	8	3	89	
		30-34 "	22	12	10	-	4	-	18	1	1	-	2	1	2	5	8	84	
		35-39 "	8	4	4	-	3	-	5	1	1	-	1	1	1	-	1	1	90
		≥ 40 "	2	1	1	-	1	-	4	-	-	-	1	-	-	-	1	1	100
Venray	A + B	15-19 jr	20	20	-	7	-	13	1	1	-	1	1	1	10	7	12	100	
		20-24 "	40	39	1	-	10	-	30	5	1	1	3	1	7	10	12	100	
		25-29 "	33	17	16	-	7	-	26	4	1	1	3	1	7	7	10	100	
		30-34 "	29	8	21	-	5	-	19	2	1	1	1	1	2	2	13	100	
Venray	A + B	35-39 "	19	-	19	-	2	-	17	1	-	1	1	3	2	1	12	100	
		≥ 40 "	8	-	8	-	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-	6	100	

Bron: enquête; Commissie Agrarische Belangen Limburg 1955

GEVOLGD LANDBOUWONDERWIJS

Gebied	Beroeps- groep	Groot- te- klasse	Aantal be- drijven	Percentage bedrijven met bedrijfshoofden die landbouwonderwijs gevolgd hebben				Aantal nieuw zoons \geq 25 jaar met landbouw- onderwijs	
				in de leeftijdsklasse van		in totaal	waar noch bedr. hoofd noch meew. zoons \geq 25 jaar landbouw- onderwijs hebben ge- volgd.		waar alleen meew. zoons \geq 25 jaar landbouw- onderwijs hebben gevolgd.
				< 35jr	35-65 jr.				
Horst	A1+B1		31	35	29	-	64	3	4
	A2+B2		162	13	53	2	68	7	21
	A3+B3		189	19	46	3	68	2	6
	A4+B4		22	54	32	-	86	5	2
	A + B		404	20	47	2	69	4	33
			221	24	43	2	69	3	9
	A + B	< 5ha	83	11	49	3	63	6	7
		5-10"	57	25	45	2	72	5	5
		10-15"	43	9	63	2	74	7	12
		\geq 15"	97	16	39	-	55	2	4
	totaal	34	6	9	3	18	3	1	
America	A + B		64	11	42	1	54	5	7
Hegelsom	A + B		77	17	49	3	69	3	4
Meterik	A + B		127	19	44	2	65	5	10
Dorp	A + B		136	26	51	2	79	4	12
	A1+B1		256	18	57	5	80	4	44
	A2+B2		203	8	62	2	72	4	41
	A3+B3		34	23	53	6	82	9	41
	A4+B4		5	60	20	20	100	-	1
	A + B		498	15	58	4	77	6	86
Venray		< 5ha	91	18	42	3	63	1	3
		5-10"	143	9	59	5	73	8	30
		10-15"	166	17	67	1	85	5	21
		\geq 15"	98	17	60	6	83	7	32
		totaal	43	21	53	-	74	-	1
		totaal	30	3	34	13	50	13	7
IJsselstein	A + B		116	22	58	2	82	3	10
Leunen	A + B		158	9	58	3	70	9	36
Castenray	A + B		64	14	49	3	66	9	10
Cirlo	A + B		107	17	61	8	86	2	18
Heide	A + B		41	10	75	-	85	3	8
Dorp+Oostrum	A + B		12	17	50	8	75	8	4
			902	17	57	17	73	13	119